

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

DEVLET RESİM ve HEYKEL SERGİLERİNİN
SANAT EĞİTİMİNE KATKISI, SERGİLER İLE İLGİLİ
GÖRÜŞLER ve KARŞILAŞILAN SORUNLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mustafa ELMAS

Ankara
Mayıs, 2010

Mustafa ELMAS
Mayıs, 2010

DEVLET RESİM ve HEYKEL SERGİLERİNİN
SANAT EĞİTİMİNE KATKISI, SERGİLER
İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER ve
KARŞILAŞILAN SORUNLAR

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

DEVLET RESİM ve HEYKEL SERGİLERİNİN
SANAT EĞİTİMİNE KATKISI, SERGİLER İLE İLGİLİ
GÖRÜŞLER ve KARŞILAŞILAN SORUNLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mustafa ELMAS

Danışman: Doç. Dr. Osman ALTINTAŞ

Ankara
Mayıs, 2010

Mustafa ELMAS'ın DEVLET RESİM ve HEYKEL SERGİLERİNİN SANAT EĞİTİMİNE KATKISI, SERGİLER İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER ve KARŞILAŞILAN SORUNLAR başlıklı tezi 03.06.2010 tarihinde, jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Doç. Dr. Osman ALTINTAŞ	
Üye : Yrd. Doç. Dr. Mehmet ŞEREN.....	
Üye : Yrd. Doç. Esat ARPACI	

ÖN SÖZ

Mustafa ELMAS

Eğitim, insan hayatının temel gereksinimlerinden birisidir. Temel amacı, bireyin gelişimine katkıda bulunarak, topluma yararlı olarak yetişmesini sağlamaktır. Bu sayede insan kendine yararlı olanı seçerek, temel ihtiyaçlarını karşılamayı öğrenir. Sanat Eğitimi de bu ihtiyaçlar doğrultusunda, bireyin kendini ifade edebilmesinde, kendisine haz veren duygulara ulaşmasında, var olduğunu hissetmesinde yardımcı olur. Sanatın, sanatçının, sanat eğitimcisinin ve sanat öğrencisinin gelişmesinde, sanatın geniş kitlelere ulaştırılmasında ve sanatseverlerin sayısının arttırılmasında kurumsal girişimlere ihtiyaç vardır. Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünce düzenlenmekte olan, Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin bu ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı doğrultusunda ve mevcut durumun değerlendirilmesi hususunda sanat eğitimcilerinin görüşlerinin alınması ve bu doğrultuda öneriler sunulmasının yararlı olacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın gerçekleşmesinde birçok kişinin katkısı olmuştur. Bu isimleri burada anmak bana onur verecektir. Her an bilgi ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Osman ALTINTAŞ'a, görüşleriyle tezimin temelini oluşturan sanat eğitimcilerinden Prof. Dr. Turan EROL'a, Prof. Zafer GENÇAYDIN'a, Prof. Hayati MİSMAN'a, Prof. Hasan PEKMEZCİ'ye, Prof. Dr. Adnan TURANİ'ye ve Prof. Dr. Tansel TÜRKDOĞAN'na, ilgi ve desteklerini esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Güzin AYRANCIOĞLU'na, Binnaz YILMAZ'a, Hüda Sayın YÜCEL'e ve Şuayyip YÜCEL'e, tez çalışmamı tamamlayabilmek için görev yaptığım kurumda, izin verme noktasında yardımcı olan Doç. Dr. M. Hilmi BULUT'a, Yrd. Doç. Dr. F. Mehmet DERVIŞOĞLU'na, Prof. Dr. Ayhan ÖZTÜRK'e, Yrd. Doç. A. Yaşar SERİN'e ve araştırmamda maddi manevi yardımlarını esirgenmeyen aileme ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

DEVLET RESİM ve HEYKEL SERGİLERİNİN SANAT EĞİTİMİNE KATKISI, SERGİLER İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER ve KARŞILAŞILAN SORUNLAR

ELMAS, Mustafa

Yüksek Lisans, Resim-İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Tez danışmanı: Doç. Dr. Osman ALTINTAŞ

Mayıs-2010, 157 sayfa

Bu araştırma, ilk olarak 1939 yılından başlayarak günümüze kadar devlet eliyle gerçekleşen, kapsamlı ve organize bir etkinlik olan, Devlet Resim ve Heykel Sergilerini oluşturmaktadır. Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin düzenlenmesinin olumlu ve olumsuz yönlerinin belirlenmesini, sanat eğitime katkısının olup olmadığını, öneriler getirerek ileride yapılacak sergi ve çalışmalara katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeline göre nitel veriler toplanmış, betimsel analizi yapılmış ve elde edilen veriler bir sonuç olarak ortaya konulmuştur.

Araştırma, yazın taraması, doküman ve belge incelemesinin yanı sıra görüşme yapılarak gerçekleştirilmiştir. Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde jüri üyeliği yapmış, Gazi Üniversitesinde öğretim üyeliği yapmış veya yapmakta olan, kırk yaş üstü altı sanat eğitimcisiinden oluşan bir çalışma grubu üzerinde yürütülmüştür.

Veriler, literatür taramasıyla elde edilen kaynaklar, Devlet Resim ve Heykel Sergileri ile ilgili belgeler, sergi için hazırlanmış kataloglar, sanat eğitimcileriyle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bilgilerden oluşmaktadır. Sergi ile ilgili bilgiler bulunan kitap, dergi, gazete, katalog, tez, resmi belge, vs. ulaşılabildiği kadarıyla bütün kaynaklar incelenmiş, faydalı görülen bilgiler derlenerek, uygun bir sistem içerisinde kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Kavramsal çerçeveyi oluşturan veriler ışığında, problem ve alt problemleri tanımlayacak bilgilere ulaşacak sorular hazırlanmıştır. Görüşme formu oluşturacak şekilde düzenlenen bu sorular, altı sanat eğitimcisinin görüşlerini almak üzere kendilerine yöneltilmiştir. Bu görüşmelerden beş âdeti, bizzat görüşmeci tarafından sanat eğitimcilerine sorulmuş ve yanıtlar sesli ve

görüntülü olmak üzere kayıt altına alınmıştır. Daha sonra bu görüşmeler yazılı metine dönüştürülerek araştırmanın bulgular ve yorumlar kısmında değerlendirilmiştir. Bir sanat eğitimcisi ile bire bir görüşme imkânı sağlanamamıştır. Sorular, araştırmacı tarafından elden görüşmeciye ulaştırılmış ve görüşmecinin görüşme formu ışığında yanıtları e-mail yolu ile araştırmacıya ulaştırılmıştır. Elde edilen bu veride diğerleriyle aynı uygulamaya tabi tutularak bulgular ve yorumlar kısmında değerlendirilmiştir.

Ortaya çıkan bulgular ışığında, Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin başlangıcından günümüze kadar Türk sanatı, sanatçısı, sanat öğrencisi, sanat izleyicisi ve sanat eğitimi için çok önemli bir kaynak özelliği taşıdığını göstermektedir. Gelenekselleşmiş bu sergiler Türk sanatının gelişiminin göstergesi olarak günümüzde çeşitli sebeplerden dolayı aksaklıklar ile gerilemektedir. Bu bulgular ışığında sergilerin amacını tekrar kazanmasına yönelik ve ileride yapılacak çalışmalara dair öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: sanat, sanat eğitimi, sanat eğitimcisi, Devlet Resim ve Heykel Sergileri

ABSTRACT

THE CONTRIBUTION OF STATE PAINTING AND SCULPTURE EXHIBITIONS TO ARTS EDUCATION, COMMENTS ON EXHIBITIONS AND PROBLEMS ENCOUNTERED

ELMAS, Mustafa

MA, Arts and Crafts Education Department

Thesis advisor: Assoc. Dr. Osman ALTINTAŞ

In May-2010, 157 pages

This research consists of State Painting and Sculpture Exhibitions that are comprehensive and organized activities and occur via the state from 1939, in which they were first started, until the present day. It aims positive and negative aspects of State Painting and Sculpture Exhibitions to be identified, whether they contribute to arts education or not and to contribute to future exhibits and works by making suggestions.

Screening model is used in this study. Qualitative data were collected according to the survey model, the descriptive analysis of them was made and data obtained was revealed as a result.

The research was carried out with literature scanning, document and paper review, as well as interviews. It was conducted on a working group consisting of six arts educators who were over forty, have acted as a jury member in State Painting and Sculpture Exhibitions, were a faculty member in Gazi University or still are.

Data, sources obtained by literature scanning, documents related to State Painting and Sculpture Exhibitions, catalogs prepared for the exhibition consist of information obtained as a result of the interviews with arts educators. Books with information about the exhibition, magazines, newspapers, catalogs, dissertations, official documents, etc. all sources that as far as can be reached were examined, the conceptual framework was created in an appropriate system by compiling information deemed useful. In light of data composing the conceptual framework, questions which will reach the information that will identify problems and our underside problems were prepared. These questions ordered in the form of interview were asked to six arts educators to take their views. Five of these meetings were held by the interviewer

himself with the arts educators, and responses were recorded as audio and video. Then, these negotiations were evaluated in the parts of findings and interpretations of the research by being converted to a written text. A one-to-one meeting with an arts educator could not be achieved. Questions have been conveyed to the interviewer by researcher manually, and responses of the interviewer in the light of interview form have been conveyed to the researcher via e-mail. This data obtained was evaluated in the part of findings and interpretations by being subjected to the same application.

In the light of emerging findings, it shows that State Painting and Sculpture Exhibitions have characteristics of a very important resource from the beginning to the present day for Turkish arts, artists, arts students, arts audience and arts education. These traditional exhibitions decline today with troubles due to various reasons as an indicator of development of Turkish arts. In the light of these findings, recommendations aiming to regain the purpose of exhibitions and future works to be done were presented.

Keywords: arts, arts education, arts educators, State Painting and Sculpture Exhibitions

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	i
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
ŞEKİLLER ve TABLOLAR LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii

1. GİRİŞ

Problem	1
Problem Cümlesi	1
Alt Problemler.....	1
Amaç.....	2
Önem.....	2
Varsayımlar.....	3
Sınırlılıklar.....	3
Tanımlar.....	4

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İnsan ve Sanat.....	9
Sanat.....	11
Sanat Ne İçin Vardır?.....	14
Sanat Ne İşe Yarar?.....	14
Eğitim.....	15
Sanat Eğitimi ve Gerekliliği.....	16
Sanat Eğitiminde Görsel Öğrenme.....	18
Müze ve Sanat Galerilerinin Sanat Eğitimi İçin Önemi.....	22
Devlet Resim ve heykel Sergileri.....	25
Amaç.....	31
Ödül Sistemi.....	32
Jüri Sistemi.....	37
Sergileme Sistemi.....	40

Sanat Disiplinleri.....	42
Yönetmelikler.....	43
I. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	44
II. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	45
III. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	45
IV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	47
V. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	47
VI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	47
VII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	48
VIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	48
IX. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	49
X. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	49
XI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	49
XIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	49
XIV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	50
XVI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	50
XVII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	50
XVIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	50
XIX. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	50
XXI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	51
XXII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	51
XXIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	51
XXIV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	51
XXV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	52
XXVI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	52
XXVII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	52
XXVIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	52
XXIX. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	53
XXX. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	53
XXXI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	53
XXXII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	54
XXXIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	54
XXXIV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	54
XXXV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	54

XXXVI.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	55
XXXVII.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	55
XXXVIII.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	55
XXXIX.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	55
XLI.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	56
XLII.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	56
XLIII.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	56
XLV.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	57
LX.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	57
LXI.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	57
LXII.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	57
LXIII.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	58
LXIV.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	58
LXV.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	58
LXVI.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	59
LXVII.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	59
LXVIII.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	59
LXIX.	Devlet Resim ve Heykel Sergisi.....	59
 3. YÖNTEM		
	Araştırmanın Modeli	62
	Çalışma Grubu.....	63
	Verilerin Toplanması.....	64
	Verilerin Analizi.....	65
 4. BULGULAR ve YORUM		
 5. SONUÇ ve ÖNERİLER		
	Sonuç.....	101
	Öneriler.....	105
 KAYNAKÇA.....		
 EKLER.....		
	Görüşme Formu.....	119

1940-Devlet Resim ve Heykel Sergisi Talimatnamesi.....	121
1946-Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliğine Dair Talimatname	126
1955-Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliği.....	131
1963-Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliği.....	139
1975-Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliği.....	145
1979-Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliği.....	152

ŞEKİLLER ve TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Estetik Algı Şeması.....	21
Tablo 1. Görüşme Yapılan Sanat Eğitimcilerinin Kişisel Özellikleri	66
Fotoğraf 1. Başvekil Dr. Refik Saydam, Maarif Vekili Hasan Ali Yücel, 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Açılışı.....	27
Fotoğraf 2. 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisinden Bir Görüntü.....	30
Fotoğraf 3. 3. Devlet Resim ve Heykel Sergisinden Bir Görünüm ve İsmet İnönü.....	46
Resim 1. Atatürk'ün Cenaze Töreni, 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Birincilik Ödülü, Zeki Kocamemi.....	44
Resim 2. Erciyes, 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisi İkincilik Ödülü, Turgut Zaim.....	44
Resim 3. Figür, 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Üçüncülük Ödülü, Bedri Rahmi Eyüboğlu.....	45
Resim 4. Peyzaj, 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Üçüncülük Ödülü, Arif Kaptan.....	45
Resim 5. İsimsiz, 69. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Resim Dalında Başarı Ödüllerinden Birisi, Tünay Tunç.....	60
Resim 6. İsimsiz, 69. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Heykel Dalında Başarı Ödüllerinden Birisi, Nail Yardım.....	60
Resim 7. İsimsiz, 69. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Özgünbaskı Dalında Başarı Ödüllerinden Birisi, Emel Üleş.....	61
Resim 8. Dada Yemek Takımı, 69. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Seramik Dalında Başarı Ödüllerinden Birisi, Yeşim Bayrak.....	61

KISALTMALAR LİSTESİ

DYO: Boya markası

NASA (National Aeronautics and Space Administration): Ulusal Havacılık ve Uzay
Dairesi

ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

SESAN: Serbest Sanatçılar Derneği

TC: Türkiye Cumhuriyeti

TRT: Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Bu araştırmada Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin 1939 yılından 2010 yılına kadar olan durumu değerlendirilmiştir. Devlet Sergilerinin içinde bulunduğu sorunlar problem olarak görülmüş bunun çözümüne yönelik önerileri üretilmiştir. Sergilerin sanat eğitime olan katkısı irdelenmiştir. Bu bölümde araştırmanın konusunu özellikli olarak belirten problem cümlesi, amaç, alt problemler, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar üzerinde durulmuştur.

1.1.1. Problem Cümlesi

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin sanat eğitime katkısı, sergiler ile ilgili görüşler ve karşılaşılan sorunlar nelerdir?

1.1.2. Alt Problemler

Bu araştırmada, problem cümlesinde belirtilen konunun aydınlatılabilmesi için alt problem olarak aşağıdaki şu sorulara cevap aranmıştır.

Çalışma grubunu oluşturan öğretim üyelerinin görüşleri;

1- Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin düzenlenmesinin yararlarına ve sanat eğitime katkısına ilişkin görüşleri nelerdir?

- a. Sanat açısından
- b. Sanatçı açısından

- c. Sanat öğrencisi açısından
- d. Toplum açısından

2- Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin düzenlenmesinde karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?

- a. Jüri sistemi ile ilgili
- b. Ödül sistemi ile ilgili
- c. Sergileme sistemi ile ilgili
- d. Sanat disiplinleri ile ilgili

3- Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin düzenlenmesi ile ilgili önerileri nelerdir?

- a. Sanat eğitime katkısı ile ilgili
- b. Jüri sistemi ile ilgili
- c. Ödül sistemi ile ilgili
- d. Sergileme sistemi ile ilgili
- e. Sanat disiplinleri ile ilgili

1.1.3. Amaç

Bu araştırma, ilk olarak 1939 yılından başlayarak günümüze kadar devlet eliyle gerçekleşen, kapsamlı ve organize bir etkinlik olan, Devlet Resim ve Heykel Sergilerini oluşturmaktadır. Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin düzenlenmesinin olumlu ve olumsuz yönlerinin belirlenmesini, sanat eğitime katkısının olup olmadığını, öneriler getirerek ileride yapılacak sergi ve çalışmalara katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

1.1.4. Önem

Devlet Resim ve Heykel Sergisi, 1939 yılından başlayıp günümüze kadar süren bir görsel sanat etkinliğidir. Bu sergi, Türkiye Cumhuriyeti'nin plastik sanatlar alanındaki gelişim sürecinin izlenebileceği, ülkenin sanatsal birikiminin gözlemlenebileceği, sanatçıların katılmayı bir saygınlık olarak gördüğü, sanat

eğitimcilerinin ve eleştirmenlerin bir değerlendirme kriteri haline gelmiş önemli bir etkinliktir.

Çağdaşlaşmayı hedefleyen Türkiye’de modern sanatı devlet eliyle, Akademi ortamında, yurtdışından getirilen uzmanlarca kurumlaştırmış, 1939’dan başlayarak modern sanat yapıtlarının Devlet Resim ve Heykel Sergileri’nde çeşitli eğilimlerle bir arada sergilenmesi sağlanmış, ödüllendirilmiş, Güzel Sanatlar Mecmuası, Ülkü, Ulus gibi devletin çıkardığı dergi ve gazetelerde bu yolda çalışan sanatçıların tutumları övülmüştür. Bununla birlikte devlet, bu oluşumlarda açıkça yan tutmamış, toparlayıcı bir rol üstlenmiştir (Yasa Yaman, 1998: 72).

Konunun belirlenmesinde ve araştırma isteğinde, Türkiye’de düzenlenen yarışmalı sergiler arasında geleneksel hale gelmiş, en büyük sergi olan Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin görsel ve plastik sanatlar alanındaki önemine karşın yeterince incelenmemiş olması belirleyici olmuştur.

Eldeki araştırma ile sağlanan bulguların, bundan sonra görsel sanatlar alanında düzenlenecek yarışmalı sergilere ve sanat eğitimi ile ilgili olarak yapılacak çalışmalara katkısı olacağı düşünülürse; araştırmanın sanatçılar, sanat eğitimcileri, görsel sanatlar bölümü öğrencileri ve konuya ilgi duyanlar için önemli bir kaynak olacağını söylemek mümkündür.

1.1.5. Varsayımlar

- 1- Veri toplama aracı araştırmanın amacına uygundur.
- 2- Görüşme sorularına yanıt veren sanat eğitimcileri objektiftir.

1.1.6. Sınırlılıklar

Bu çalışma ile ilgili olarak aşağıdaki sınırlılıklar dikkate alınmaktadır.

- 1- Bulgular, çalışma grubunun görüşleri ve araştırmanın yapıldığı zaman açısından sınırlandırılmıştır.

2- Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin 1939 yılından 2009 yılına kadar yapılan sergiler ile sınırlandırılmıştır.

3- Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin, TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı arşivlerinde bulunan katalogları ve konuyla ilgili yayınlar ile sınırlandırılmıştır.

4- Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin düzenlenmesinde jüri üyeliği ve Gazi Üniversitesinde Öğretim Üyeliği yapmış ve ya yapmakta olan, kırk yaşın üzerindeki altı Sanat Eğitimcisinin görüşleri ile sınırlandırılmıştır.

1.1.7. Tanımlar

Akademi: Eski Yunan'da, Atina'da Platon'un öğrencilerine ders verdiği bir ağaçlık yerdir. Sonraları bu isim, ilim kurumu anlamına akademya olarak değiştirilmiştir. Bugünkü anlamı altında Güzel Sanatlar Akademileri ve diğer akademiler anlaşılmaktadır. Akademi, çıplak modelden yapılan çalışmalara da denmektedir (Turani, 2000: 8).

Ekspresyonizm: 20.yy'ın ilk yirmi yılı içinde, özellikle Almanya'da gelişen bir Modern Sanat akımı, İzlenimcilik'e bir tepki olarak belirdiği söylenebilir. Resim, heykel ve mimarlık sanatlarında etkili olmuştur. Ekspresyonist Mimarlık adıyla anılmasına karşın, mimarlık alanında Ekspresyonizm, ayrıca değerlendirilmesi gereken ve resim ile heykeldeki tutumuna pek benzemeyen bir anlayış geliştirir. Resim ve heykelde dış gerçekçiliği sadakatle yansıtmayı yadsıyarak, sanatçının ruhsal durumuna, amaçlarına, hatta politik tercihlerine göre, işlediği betileri deformasyona uğratmasına olanak vermiştir. Resim düzeninin keskin karşıtlıklar yaratacak biçimde ele alınışı da, yine Ekspresyonizm'in bir diğer özelliğidir. En ünlü Ekspresyonistler arasında, E. Nolde, O. Müller, o. Kokoschka ve E. Munch'un adları sayılabilir (Sözen ve Tanyeli, 1999: 76).

Empresyonizm (İzlenimcilik): İlk olarak 19.yy sonlarında Fransa'da beliren bir resim akımı ve anlayışı. İlk izlenimci sergi 1874'te açılmıştır. En ünlü sanatçıları arasında Manet, Monet, Renoir, Sisley ve Degas sayılabilir. Gerçekçi anlayışın

resimdeki son halkası olarak değerlendirilebilir. Gerçektende batı resim sanatında doğaya sadakat kaygısıyla çalışan son önemli akım izlenimciliktir. İzlenimcilerin algıladığı ve resmettiği biçimiyle doğa, belirli bir andaki ışık ve aydınlık etkisinden ibarettir. Dolayısıyla izlenimciler nesnelerin yalnız biçimlerini betimlemenin ötesine giderek, onların ışık karşısındaki davranışlarını resmetmeyi amaçlamışlardır. Bu amaç nedeniyledir ki, izlenimci resimde kesin konturlar ve titiz ayrıntılar görünmez; aksine, betimler çevreyi aydınlatan birer ışık kaynağı gibi, “ışma” izlenimi verirler. Türkiye’de de izlenimci resim sanatı doğrultusunda çalışan sanatçılar ortaya çıkmıştır. Bunların başında Namık İsmail ve İbrahim Çallı gelir (Sözen ve Tanyeli, 1999:116,117).

Fovizm: yapıtlarını 1905’te topluca sergileyen bir Fransız ressamlar grubunun sanat anlayışı. İzlenimcilik’in bir devamı sayılabilir. İzlenimciler’de pastel ve yumuşak olan renk tonları, Foviztler’de parlaklaşmış, birincilerde küçük fırça darbelerine ağırlık veren teknik ise, geniş ve tek defada olmuş renk lekeleri oluşturma anlayışına dönüşmüştür. Yine İzlenimciler’in aksine, Fovistler resimlerinde nesneleride formasyona uğratarak resmetmeyi amaçlamışlardır. Öncüsü H. Matisse olan grubun öteki üyeleri G. Rouault, M. Vlaminck, A. Derain, ve R. Dufy’dır (Sözen ve Tanyeli, 1999: 86).

Gerçekçilik: Resim ve Heykel sanatlarında, yapıtı oluşturan betilerin sanat-dışı dünyada rastlanan gerçekliklere doğrudan gönderme yapmasını amaçlayan anlayış. Bu anlayışla gerçekleştirilmiş bir yapıtta, her beti gerçekte de var olan bir nesne ya da canlı yaratık olarak “tanınabilmek” zorundadır. Ayrıca, bunlar yapıtta da gerçek dünyadaki ilişkiler düzenine uygun biçimde betimlenmelidir. Gerçekçilik bir üslup olmaktan çok, tarihin pek çok döneminde rastlanan bir anlayıştır. Tarihöncesinin mağara resimlerinde bile gerçekçi bir tutum gözlemlenir. Buna karşılık Antik Yunan’a dek ilk tarımsal uygarlıklarda gerçekçiliğe pek rastlanmaz. Antik Yunan ve Roma’nın gerçekçi yöneliminden sonra, Ortaçağ daha çok ekspresyonist olarak nitelenebilir. Gerçekçilik Avrupa sanatına Rönesans’la birlikte girecek ve 20.yy’ın başına, Modern Sanat’ın doğuşuna dek egemenliğini sürdürecektir (Sözen ve Tanyeli, 1999: 89).

Görsel Sanatlar: Resim, Heykel, Mimarlık, Grafik Sanatlar, Endüstri Tasarımı, Uygulamalı Sanatlar, Sinematografi, Fotografi, Tekstil, Moda Tasarımı, Seramik,

Bilgisayar Sanatı gibi sanatların tümünü kapsayan addır (Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. 2007: 16).

Hors Concours (Yarışma Dışı): (Resim, Heykel, Mimarlık) Belli aralarla tekrarlanan sergilerde, önceden ödül aldığı için ödül dağıtımına sokulmayan (sanatçı ve yapıtı)(http://www.nedirnedemek.org/yar%C4%B1%C5%9Fma_d%C4%B1%C5%9F%C4%B1_nedir).

Konstrüktivizm: 1920’li yıllarda Rusya’da ortaya çıkmış bir sanat akımı. Resim, heykel ve mimarlık alanlarında egemen olmuş, Sosyalist gerçekçilik resmi tutum olarak benimsenince ortadan kalkmış, yandaşlarının bir bölümü Batı’ya göçmüştür. Genelde çağdaş malzemeleri kullanan ve geometrik bir kompozisyon anlayışını benimseyen bir tutumdur. Sovyet Devletleriyle beliren Konstrüktivizm, geçmişle tüm bağlarını koparmış, endüstriyel malzeme ve teknikleri yücelten bir biçimlendirme çabası içinde olmuştur. Tatlin’in önderliğinde ilk olarak mimarlıkta ortaya çıkmışsa da, bu alanda tasarımdan öteye gidememiş, hiçbir uygulanmış örneğe sahip olamamıştır. Fakat Pravda gazetesinin yönetim merkezi olarak tasarlanan yapı başta olmak üzere, çoğu konstrüktivist tasarımlar Modern Mimarlık’ın gelişiminde etki yapmışlardır. Resim ve heykel alanlarında Konstrüktivizm daha verimlidir. Ünlü Konstrüktivistler arasında A. Pevsner, N. Gabo, Malavich, L. Moholy-Nagy adları sayılabilir (Sözen ve Tanyeli, 1999: 136).

Kübizm: İzlenimciliğe tepki olarak ortaya çıkan ve G. Braque ile P. Picasso’nun önderlik ettiği bir modern resim akımı. Analitik Kübizm diye adlandırılan ilk dönemde nesne ve varlıkları temel geometrik biçimlere indirgenmiş nitelikte betimlemeyi amaçlamıştır. 1915’ten sonra “Sentetik Kübizm” de denilen an yönelimini formülleştirmiştir. Geleneksel resim anlayışına en güçlü karşı çıkanlardan biridir. Geleneksel resmin konuyu tek bir bakış noktasından ve zaman içerisinde dondurulmuş olarak betimlemesine karşılık, kübistler nesneleri çok sayıda değişken bakış noktasından ve farklı alanlarda aynı resim düzlemi üzerinde betimlemeyi amaçlamaktadır. Avrupa resmi daha Bizans geleneğinden kopuşundan başlayarak, hep resim düzleminin iki boyutluluğunu yadsıyıp, nesneleri doğadaki gibi üç boyutlu oldukları yanılsamasını yaratarak betimlemeye çalışmıştır. Kübizm bir anlamda bu geleneğin de son halkası sayılabilir. Kübistler nesnelerin sadece üç boyutlu gerçeğini

betimlemenin de ötesine giderek, onlara bide zaman boyutunu katmayı denemişlerdir. Böylelikle nesne hem kendisinin, hem de resmedicisinin devingenliğiyle değişen bakış açılarından resmedilmek istenmiştir. Bu amaç nedeniyledir ki, Kübist resim biçim sorununu ön plana alıp, rengi ikinci plana atmıştır (Sözen ve Tanyeli, 1999: 143,144).

Küuratör (Curator): Müze, kütüphane, sergi, hayvanat bahçesi vb.ni yöneten ve etkinliklerini düzenleyen yetkili kimse (<http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=K%FCrat%F6r&ayn=tam>).

Lirik Soyutlama: 1970'lerden bu yana gelişen bir sanat akımı. Soyut Ekspresyonizm'in son halkası sayılabilir (Sözen ve Tanyeli, 1999: 148).

Mimesis (Yansıtma): Benzetme, öykünme. Platon bu terimi sözlük anlamıyla kullanmış, Aristoteles dram sanatı konusunda bu terimi yeniden yaratma ve yansılama anlamında yorumlamıştır. Tiyatro sanatının temel ilkelerinden biridir (Nutku, 1983).

Modern Sanat - (bkz. Modern): Daima çağdaş görüşü ifade eder. Geleneksel olmayan anlamına gelir. Modern sanat da aynı biçimde geleneksel olmayan en son sanat çalışmalarını ifade eder (Turani, 2000: 96).

Monolog: 1. Dinleyicilere bir kişinin anlattığı -genellikle- güldüren olay. 2. Tiyatro oyununda kendi kendine konuşması (Taner ve Nutku, 1966).

Neo-Klasizm (Yeni-Klasizm): 18.yy'ın ikinci yarısında tüm Avrupa'yı etkisi altına alan bir sanat anlayışı ve üslubu. Barok ve Rokoko'ya bir tepki olarak onların özgün biçim repertuarını bir yana bırakarak, Antikite'ye öykünen bir tasarım ve tutum öngörmüştür. Bu antikite ilgisi büyük ölçüde bu yıllarda beliren ve Herculaneum, Pompei ve Paestum kentlerinde yürütülen arkeolojik araştırmalarla da desteklenmiştir. Eylemin düşünsel temelleri ünlü Alman sanat tarihçisi Winckelmann tarafından atılmış ve yeni anlayış ilk ürünlerini Mengs gibi ressamların ürünlerinde vermiştir. Bununla birlikte Yeni-Klasizm'in en başarılı örneklerini mimarlık alanında verdiği söylenebilir. Özellikle İngiltere'de Adam kardeşler ile Fransa'da Ledoux ve ABD'de Jefferson önemli ürünler vermişlerdir (Sözen ve Tanyeli, 1999: 254).

Plastik Sanatlar: Resim, heykel ve mimari sanatlarına denir. Üç boyutlu anlatımı olan sanatların ismidir (Turani, 2000: 111).

Romantizm: Sanatta ölküselleştirilmiş doğanın yoğun bir duygusallık ve duyarlılık yansıtacak nitelikte ele alınıp yapıtların bu doğrultuda oluşturulması anlayışı. Genel olarak akılla yönlendirildiği varsayılan tüm sanat anlayışlarının ve matematiksel biçim düzenlerinin karşıtıdır. Sanatta romantik eğilimler ilk olarak 18.yy'ın son çeyreğinde İngiltere'de belirmeye başlamışlardır. Özellikle bahçe tasarımı ve manzara resminde Romantizm'in etkisi güçlü olmuş, tarihte ilk kez doğal çevre kaygısı ve doğaya saygı anlayışı bu dönemde belirmiştir. Yüzyıllar boyunca uygulana gelen doğaya müdahale geleneğini sorgulamayı ilk deneyenler Romantikler olmuştur. Bu nedenle Romantizm çağı için devrimci bir atılım sayılır (Sözen ve Tanyeli, 1999: 204).

II. BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İnsan ve sanat

Devlet Resim ve Heykel Sergilerini Türkiye’de sanat, sanatçı, sanat eğitimcisi, Türk toplumu ve kültürel gelişimi açısından değerlendirildiğinde karşımıza insan olgusu çıkmaktadır. İnsanın sanatla olan bağının değerlendirilmesi, sanatın eğitim yönünün incelenerek, eğitimin verilmesi hususunda Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin katkısının değerlendirilmesi gerektiği önem arz etmektedir.

İnsan olgusunu tanımlanması ile başlayarak araştırmada genelden özele doğru bir gidişat izlenmiştir. Türk Dil Kurumunun internet sitesinde, insan: “Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı” olarak tanımlanmıştır (<http://tdkterim.gov.tr/bts>). Bu tanım doğrultusunda insan-sanat ilişkisini kurmak, insanın topluma ve kültüre nasıl yön verdiğini, aynı zamanda bu etkenlerin insanı nasıl şekillendirdiğini, kavrama ve düşünme yetilerinin ne doğrultuda yön aldığını, bu yönelmeye sanatın ve sanat eğitiminin etkisinin ne olduğunu, bu etkide Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin üstlendiği görevi ortaya koyacak doğrultuda bir yön izlenmiştir.

İnsan yaşamının sanatla olan bağı, insanın hayatı boyunca çevresiyle kurduğu bütün ilişkilerden daha özel, daha nitelikli bir durumu ifade eder. İnsanın var oluşunda dünyayı anlama çabası vardır. Bu çaba ya kabullenişle ya da reddedip yeni dünya yaratma çabasıyla süregelmektedir. Bu konuyla alakalı olarak Demirkalp, 2004 yılında yayınlanmış bir makalesinde, “İnsanın var oluşu üzerine yapılan bütün bilimsel araştırmaların insana yönelik, genel hükümleri taşıdıkları, sanat alanında ise insanın

dünyayı görmesi, kavraması ve ondan yola çıkarak yeni dünyalar kurmak istemesi daha özel bir insan-dünya ilişkisinde görülür” (s.65) sözleriyle ifade etmektedir.

İnsan; bireysel, toplumsal ve kültürel bir varlıktır. İnsan bu üç boyutlu varlık yapısına temellenen bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sezışsel davranışlarıyla bir bütündür. İnsanın en temel ve en belirgin özelliği kendi yaşam etkinliğinin farkında ve bilincinde olmasıdır. İnsan yaşamında sanat ana kaynağını, öz gücünü ve diril yapısını işte bu farkında, bilincinde ve sezincinde oluşturma bulur (Uçan, 2002). İnsanın sanatla olan bağının en temel göstergesi sanat kaynağının insanın kendisi olmasıdır. İnsanın sanat üretebilmesi için kendisini çok iyi tanımış ve ne istediğinin farkına varmış olması gerekmektedir.

İnsan belirli bir sanatsal donanımla doğar. Buna insanın doğal temel sanatsal donanımı denir. Doğuştan sahip olduğu temel sanatsal donanımıyla insan doğuştan sanata yeteneklidir. Görülüyor ki doğası ve yaradılışı gereği insan sanatsal bir varlıktır (Uçan,2002). Çok küçük yaşlardan itibaren biçimlendirme, çizme, boyama, resim yapma insan varlığının bir gereksinimidir. En ilkel toplumlar da iletişim için dünya ile ilişkilerin kurulabilmesi için yazıdan önce resmi kullanmışlardır.

İnsanlık tarihine göz gezdirdiğimizde, sanatın başlangıçtan bu yana bizlerin bir parçası olarak, insan yaşamının betimlenmesini, anlatılmasını ve kökleştirilmesini sağlamıştır. İnsanın anlama ve anlatma ihtiyacından doğan gereksinmeyi gideremedikleri durumlarda sanatı kullanmışlardır. Doğal bir ihtiyaçtan doğan bu gereksinme nefes alıp vermek gibidir. Nasıl ki hava diye bir şey olmasaydı, nefes almak diye bir ihtiyacın olmayacağı gibi, böyle bir ihtiyaç düşünülmezdi bile. Atatürk: “Sanatsız kalmış bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.” sözleriyle nefes ve hava arasındaki ilişki gibi sanatsız bir toplumun düşünölemeyeceğini ifade etmiştir (Özsoy, 2007: 19).

Sanat İnsandan bağımsız bir olgu olarak düşünölemez. Sanat toplumların vazgeçilmez ihtiyaçlarından birisini oluşturmaktadır. Sanat öyle bir pozisyon almıştır ki, adeta toplumların aynası gibidir. Bir toplumu anlamak için onun sanatını incelemek en kolay yoldur.

Tarih boyunca insanın olduğu her yerde sanat var olmuştur. Dünya üzerinde yaşamış her toplumun kendine özgü bir sanatı olmuştur. Nerede bir insan topluluğu varsa, orada yaşamın gereksinimi haline gelmiş olan maddi hayatın, sezginin, bilinçaltının, içgüdüselliliğin bir etkisi olarak sanat kendini göstermiştir, göstermeye de devam etmektedir (Artut, 2009: 13).

Sanat insan için geçmişten kalan ve geleceğe aktarılmaya bekleyen bir hazine gibidir. Toplumların geçmişte edindikleri deneyimlerden yoğrulmuş birer birikimdir. Bu birikimler kuşaklar arasında etkileşimin sağlanabilmesinde önemlidir.

İnsanlığın sürekliliğini sağlayan, kuşaklar arasındaki bağı güçlü kılarak birbirine bağlayan önemli alanlardan biri olan sanat, üstlendiği bu görev doğrultusunda, yeni kuşağı birçok açıdan bilgilendirip, eğitip, donatmaktadır. Böylelikle kuşaklar arasındaki gelişimi ve değişimi sağlayan önemli bir güdüleme aracı olmaktadır (Özsoy,2007: 19).

İnsan düşüncesinin en doğal ve en güçlü ihtiyacı nesne ve olaylara estetik bir düzen verme çabasıdır. Sanat insan için bir düzenleme, bir sezgi olayıdır. İnsanla doğadaki nesnel gerçeklik arasında estetiksel bir ilişki olarak görülen sanat, insanı bu bağlamda sanattan ayrılmaz bir bütün yapar (Artut, 2009:20). İnsandan ayrı düşünemeyeceğimiz, ayrılmaz bir parçası olan sanat nedir?

2.2. Sanat

Sanatın net bir tarifini yapmak mümkün değildir. Sanat, bildiğimiz yazılı tarihin başlangıcından bu yana insanlık için önemli bir yer tutmaktadır. Sanat hakkında düşünürler ve sanatçılar tarafından çok çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Platon (Eflatun) sanatı bir mimesis (yansıtma) olarak tanımlamıştır. Sanatı bir kopyanın kopyası olarak ifade etmiştir (Read, 1981: 127). Platon’a göre sanat eseri bu özelliğinden dolayı gerçeği yansıtmaz. Görünen yüzeysel gerçeği yansıtır.

Aristo’ya göre sanat, “madde ve onun bulanık şeklinden, saf, soylu ve ruhsal güçleri ayırıp ortaya çıkarmak için insan tarafından ortaya konan ilke” olarak tanımlanmıştır. Eflatun’un tersine sanat insanları gerçeklere yaklaştıran, sahte bilgi vermeyen, gerçeğin duyu dünyamızda olduğunu, duyu dünyamızdaki nesnelerin madde

ve biçimin birleşmesinden oluştuğunu savunmuştur. Sanat insan eliyle doğanın başlamış olduğu şeyi tamamlamaktır (Arat, 1996: 46). Sanat, insan zekâsının tabiatı işleyerek, kendi amacına uygun olarak ustaca bir şekilde tabiata tesir etmesidir (Edman, 1998: 36).

Sanat, doğadan kaynağını alan ve insan gücüyle şekillenen ve nesneye dönüşen bir durumu ifade eder. Sanatçının bilgisi, birikimi, becerisi ve doğayla kurduğu ilişkiler yumağının bir sonucu olarak ortaya çıkar.

Gombrich sanatı tanımlarken insan ile olan ilişkisini tamamen sanatçının kendisine bağlamıştır. Sanat diye bir şey yoktur, yalnızca sanatçı vardır. İfadelerini kullanan Gombrich sanatı mağara duvarlarına yapılan ilk resimlerden, bugün tasarlanan afişlere kadar geçen yüzyıllar boyunca çeşitlilik gösteren etkinlikler olarak tanımlamıştır (Gombrich, 1976: 4).

Sanat, insanın duygu düşünce tasarım ve izlenimlerini, belli durum, olgu ve olayları belli bir amaç ve yöntemle, belli bir güzellik anlayışına göre işlenen gereçlerle anlatan özgün ve estetik bir bütündür. Bu tanımdan da anlaşıldığı gibi sanat, insanın özgünü ve güzeli arama ve bulma, oluşturma, anlama ve anlatma güdüsü, dürtüsü ve çabasından kaynaklanmaktadır (Uçan, 2002). Gerçek dünyayı anlamanın, yorumlamanın bir yolu olan sanat, insan doğasının bir gereğidir.

Sanatı barındırmayan bir hayat olası değildir. Sanatın insana kazandırdıklarını başka herhangi bir yolla elde etmek mümkün değildir.

Sanat hayatımızda öylesine yer etmiş ki onun bizi etkileyerek yönlendirdiği çoğu zaman fark edilmemektedir. Sanat çevremize bir derinlik ve boyut kazandırarak her yerimize sirayet etmiştir. Biz onsuz yaşayamayız ve hayat yolculuğumuzun ayrılmaz bir parçası olmuştur. Sanat, hayatımızı canlandırır. Bir sanat eseri, ritmi, şekli, çizgileri ve rengi ile kişiyi başka hiçbir alanda bulamayacağı bir gezintiye çıkarır. (Özsoy, 2007: 21).

İnsan yaşamındaki vazgeçilmez yeri ve önemi nedeniyle, insanlık tarihinin en eski çağlarından beri belirgin bir eğitim boyutu, anlamlı bir eğitim içeriği, kullanışlı bir

eğitim aracı-gereci, etkili bir eğitim yolu-yöntemi, elverişli bir eğitim ortamı ve önemli bir eğitim alanıdır (Uçan, 2002).

Sanat, geçmişten günümüze oluşmuş bakış açılarının yeni bakış açılarıyla karşılaşmasını sağladığı gibi var olan düşüncelerin özgün açıklamalarını da sunar. Sanat yoluyla geçmişe bakarak geleceğimize şekil verir, zengin ve farklı düşünebilme alışkanlığı ve yetisi kazanmış oluruz (Özsoy, 2007: 19).

Toplumsal yaşamın en önemli boyut ve unsurlarından biri olan sanat, insan varlığının bir ifadesi ve insan olmanın bir gereğidir. Toplumların özellikle kültürel dönüşüm ve değişimlerinde sanatın rolü çok büyüktür. Oscar Wilde’ın dediği gibi “Cisimlerin çehreleri onu seyredenlerin kültürel düzeylerine göre değişir.” Bir toplumun yaşam tarzı ve barındırdığı zihniyet o toplumun sanatını da doğrudan etkilemektedir. Sanat zihniyet ne yönde ise o doğrultuda yön almaktadır. Toplumun kültürel düzeyinin yükseltilmesi ve doğru olanın gösterilmesi gerekmektedir. Bu da yine sanatla mümkündür.

Sanatın toplum üzerindeki üslanmış olduğu görevi tanımlarken, Fischer (2005) “çürüyen bir toplumda, sanat doğru sözlüyse, çürümeyi de yansıtmak zorundadır” (s.48) ifadesini kullanarak sanatın yansıtma gücünün doğruluk ekseninden ayrılmaması gerektiği ifade edilmiştir.

Sanat kültürü yansıtır. Bu durum hem evrensel hem de ulusal sanat ortamı için geçerlidir. Kendisini tanımayan bir insan başkasını nasıl anlatabilir. İnsan kendi kültürünün farkına varmalıdır ki yine kendi kültürüne yön verebilsin gelişmesine ön ayak olabilsin (Boydaş, 1996: 8).

Toplumun kültürel yapısının en kolay anlaşılıp, kavrandığı durum sanatsal yapısının incelenmesidir. Atatürk: “Kültür, okumak, anlamak, görebilmek, görebildiğinden anlam çıkarmak, ders almak, düşünmek ve zekâyı geliştirmektir” demiştir (<http://www.yenimakale.com/biyografi/ataturk/1494-ataturkun-sanat-ile-ilgili-sozleri.html>). Sanat, kültürel yapının yegâne temsili ve değiştirilerek geliştirilmesinin en etkili aracıdır. Kültür ise bir devletin temelidir. Temelin sağlam olması için sanata verilen önemin artırılması gerekmektedir. Sanatsal gereksinimlerin yerine getirilmesinin

önemini ifade etmek için, Atatürk: “İnsanlar olgunlaşmak için bazı şeylere muhtaçtır. Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, bir millet ki fennin gerektirdiği şeyleri yapmaz; itiraf etmeli ki o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur” sözlerini sarf etmiş, sanata olan ihtiyacı vurgulamıştır (<http://www.yenimakale.com/biyografi/ataturk/1494-ataturkun-sanat-ile-ilgili-sozleri.html#ixzz0hyOUDD9G>).

Sanat, insanların fanatik eğilimlerini, şiddetli tutkularını azaltır. İnsanlar üzerindeki toplumsal veya psikolojik baskıları, sorunları olumlu yönde etkiler. Sanatın insan psikolojisi üzerinde sıkıntıları çözme açısından olumlu yöndeki bu etkisi Aristo’yu sanat hakkında; “tutkulardan arınma” şeklinde bir görüş ifade etmeye sevk etmiştir (Artut, 2009: 40).

2.2.1. Sanat Ne İçin Vardır?

Sanat, insanlar arasında etkili iletişim sağlayabilmek, insanın yaşama isteği ve gücünün artmasını sağlayabilmek, kendi insanlığını daha iyi tanımasını sağlayabilmek ve yaşam dengesinin sağlam kurulmasını sağlayabilmek için vardır. Sanat duyulara yönelik uyarıcı hazlar verdiği, ifade içgüdüsünün iç çatışmasının yansıtmasını ortaya koyabildiği ve insanın manevi yönünün içinde yaşayıp geliştiği ortamı, akla dönük aydınlatan bir uğraşı alanı yaratmasını sağlayabildiği için vardır. İnsanın yaşama bakışını etkileyip duyularını çelen, duygularına devinim kazandıran bir araç işlevi görmesi için ve insanın yaşamının dengesini sağlamak için vardır (Artut, 2009: 20).

2.2.2. Sanat Ne İşe Yarar?

İnsanın ideal özelliklerini ortaya çıkartarak hayatı anlamlı, yaşanabilir kılar, huzur, coşku-haz mutluluk verir. Sanat, insanı sıradan birisi olmaktan kurtaran, insancıl duygularını ön plana çıkaran eleştirel, bağımsız, yaratıcı düşünme gücünü geliştiren önemli bir olgudur. Haksızlıklara, olumsuzluklara, zevksizliklere başkaldırı gücü verir. Sanat eseri olan ile olmayan arasındaki farka varma gücü gelişir (Artut, 2009: 21).

Sanat için yapılmış olan bütün tanımlamalara birden baktığımızda ortak bir noktada birleştiğini görüyoruz. Sanatın eğitici bir yönünün olduğunu ortaya koyuyor.

Bu sanatın amacı olmamakla birlikte yapısının getirdiği bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.3. Eğitim

Yeni kuşakların, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gerekli bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliğine eğitim denilmektedir (<http://tdkterim.gov.tr/?kelime=e%F0itim&kategori=terim&hng=md>).

Kişiyi bedensel, zihinsel, ruhsal, toplumsal yönden istenilen davranışları kazandırması, bedeni, ahlaki, mesleki ve estetik yönden sosyal bir kişilik geliştirmesi eğitim sayesinde olabilecek kazanımlardır (Erbay, 1997: 51). Atatürk’de eğitimi şu şekilde tanımlamıştır: “Eğitimdir ki, bir milleti ya özgür, bağımsız, şanlı, yüksek bir topluluk halinde yaşatır; ya da esaret ve sefaletle terk eder” (<http://www.yenimakale.com/egitim/2322-ataturkun-egitim-ile-ilgili-sozleri.html#ixzz0hyIs4ibf>).

Eğitim, toplumun yeniliklere ve çağdaş uygarlığa ayak uydurmasının en önemli araçlarından birisidir. Bireyin geleceği için yapılmış büyük bir yatırım olan eğitim, insanın kendisini ifade etmesinin sağlanmasında, yaratıcılık ve yeteneklerinin ortaya çıkarılarak geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Sanatın gelişip yaygınlaşmasında da eğitim ön plandadır. Bir toplum sanata ve sanatçıya ne kadar destek veriyorsa o toplumun eğitimine sanat o derece yansıtılmış demektir (Özsoy, 2007: 25).

Eğitim konusunda Özsoy’la aynı doğrultuda fikir beyan eden Ersoy eğitimin toplum ve birey yaşamı üzerindeki doğrudan etkisini ve bu etki doğrultusunda geleceğe katkısını Türkiye’de Sanat isimli bir dergide yayınlanan yazısıyla şu şekilde ifade etmiştir:

Eğitim toplumdaki sosyal değişimlere olanak sağladığı gibi, bu değişimlere uygun insan tipinin de yaratılmasına en önemli etkidir. Eğitim bireylerin düşünce karakter, beden ve ruh güçlerinin geliştirilmesidir. İyi bir eğitimle bireyler karşılaştıkları

olayları anlama, muhakeme etme ve doğru kararlar verebilme yeteneğini kazanırlar. Eğitim bireyin gelecekteki yaşamıyla ilgilidir (Ersoy, 1996: 41).

Ülkemizde eğitim denince akla ilk önce matematik, fen eğitimi gelmektedir. Bir çocuğun gelişiminde matematik, fen eğitimi ne kadar gerekliyse sanat eğitimi de bir o kadar gereklidir. Çeşitli araştırmalara dayanılarak görülmüştür ki beynin sol yarım küresi sözel, sayısal, çözümsel, mantıksal akılcı düşünme biçimlerine yönelik olmakla birlikte sağ yarım küresi sözel olmayan, sentezci, akılcı olmayan, sezgisel düşünme biçimlerine yöneliktir. İnsan beyni her iki yarımküresiyle bir bütün olduğu için eğitim sisteminde yapılan tek yönlü bir eğitim eksik kalacaktır. Hangi alanla ilgilenilirse ilgilenilsin kişinin yaratıcılığının, başarısının artması sanat eğitiminin verilmesiyle mümkündür (Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. 2007:17). Buradan da anlaşıldığı üzere insan gelişiminde sanat eğitiminin ne denli önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

2.4. Sanat Eğitimi ve Gerekliliği

Sanat eğitiminin amaç ve gerekliliğinin temelinde insan ruhunun yüceltilmesi, doyurularak tatmine ulaştırılması, özgür bireyler haline gelmek ve duyarlı insanlardan oluşan bir toplum oluşturulması çabası güdülür (Artut 2009: 119). Kişinin kapasitesi doğrultusunda entelektüel, duygusal ve sosyal gelişme açısından destekleyen sanat eğitimi, onun kişisel istemlerine yanıt verme çabasını hedefler. Ayrıca sanat sadece estetik amaçlarıyla değil, eğitici ve öğretici amaçları da bu anlamda düşünülmesi gereken önemli bir konudur (Artut, 2009: 121).

Sanat eğitimi, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik kaygı, düşünce ve yorumların geliştirilmesini yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmasını, sanatsal değerlere hoşgörü ile yaklaşma çabasını, sanata karşı ön yargıların kırılmasını, sanattan anlayanların, destekleyenlerin ve sanat tüketicilerinin yetiştirilmesini esas alır (Artut,2009:104).

Aldığımız sanat eğitimiyle, edindiğimiz sanatsal deneyimlerle çevremize olan duyarlılık düzeyimiz aynı oranda artmaktadır. Çevremizi gözlemlediğimizde etrafımızdaki olumsuz durumlar, çirkin görüntüler, estetikle yakından alakası olmayan

işler bizi rahatsız etmiyorsa duyarlılığımızda bir problem var demektir. Nasırlaşmış bu problemi çözmenin tek yolu sanat eğitimidir (Özsoy, 2007: 22).

Sanat eğitimiyle sanatsal etkinlikleri ve yaratıcılığın doğasını tanıyan, duyarlı, sorumluluk sahibi, araştıran, inceleyen, sorgulayan, hoşgörülü, geniş boyutlu ve özgür düşünceli bireyler yetişmesi sağlanmış olur. Aynı zamanda bugünü anlayan, geleceği görebilen, kendine güvenen, katılımcı, üretken, görsel duyarlılığı gelişmiş, aktif algılama becerisini kazanmış, estetiksel bir bilgi birikimine ulaşmış ve duygusal, duyuşsal, bilgisel entelektüel etkinliklere bağlı artistik becerileri kazanmış bireylerin yetişmesine katkı sağlanmış olur (Artut, 2009: 121).

Sanat eğitimi, çağdaş eğitim politikalarında ve programlarında okul öncesi eğitimden yüksek öğretime ve iş yaşamındaki eğitime dek, diğer alanlarda kullanılmaktadır. Gerçekleri görebilmemiz, olasılıkları fark edebilmemiz ve keşfedebilmemiz için hangi alanda hangi eğitim düzeyinde olursak olalım bize yardımcı olacak aldığımız sanat eğitimidir (Çakır, 2004: 62).

Sanat eğitimi bireylere özgür anlatım olanakları sağlar. Ayrıca bireylerin sosyal ve kültürel yaşamının, kişisel deneyimlerinin, sübjektif ve ayrıntılı bir alanıdır (Artut 2009:119). Kültür ve fikir ürünü olarak tanımlanan sanat, kullanılan imgeler aracılığıyla hayat bulur, gerçeğin yeniden birer tasviri halini alır. Ortaya çıkan ürünün yapım aşamasındaki yönlendirme ve bilgilendirme de sanat eğitiminin işidir (Erbay, 1997: 50).

Duygu ve sezginin, imgelem gücünün geliştirilmesi sanat eğitimi ile sağlanabilir. Böylece yetiştirilen kişiler çağdaş toplum yaklaşımlarına katkıda bulunabilirler ve bir değer olduğunun farkına vararak kişiliğini kanıtlama olanağı bulabilirler (Gençaydın, 1987).

Sanat eğitimi, bireylerin yeteneklerinin işletilip, yaratıcı, kendine güvenli, üretken, estetik duyguları gelişmiş kişi olmalarını amaçlamaktadır. Genelde aynı niteliklere sahip, uygar bir toplum yetiştirilmesinde de sanat ve iş eğitiminin gerekte olduğu bilinmektedir. Sanat eğitimi, tüm toplum ve ülkeler için, ekonomik yapıları, kültürel gelişmişlikleri, kısacası genel düzeyleri nasıl olursa olsun kaçınılmaz bir gereksinimdir (Artut, 2009: 119).

Dünya toplumlarının ortak amaçlarından birisi uygarlaşmaktır. Uygarlaşmaya yönelik çabalar olarak, sanat ve teknoloji sürecinden geçmiyor olmak mümkün değildir. Günümüzde duyarlı, dengeli, sağlıklı bir toplumun en önemli koşullarından birisi sanat eğitiminin kendisidir. Toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir parçası olan sanatı, Herbert Read “ Sanat, hayata uygulanan öyle bir mekanizmadır ki, onsuz toplumlar dengelerini kaybederler.” ifadeleriyle tanımlamıştır (Artut,2009: 120).

Sanat eğitimi insanlara kendi yaşantıları yoluyla amaçlı ve yöntemli olarak belirli sanatsal davranışlar kazandırma ya da insanların sanatsal davranışlarını kendi yaşantıları yoluyla amaçlı ve yöntemli olarak değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir (Uçan, 2002). Bu sürecin işleyişinde sanatsal etkinliklerin göz önüne çıkartılmasını sağlayan sergiler önemli rol oynayarak, sanatın eğitimsel işlevinin ortaya konulabilmesinde bir araç vazifesi görmektedir.

Sanatın eğitimsel işlevleri denince bireyin, toplumun ve insanlığın eğitiminde sanatın üstüne düşen görev, yüklenen sorumluluk, gördüğü-yaptığı iş, oynadığı rol, gösterdiği önemli etki, bulunduğu anlamlı katkı ile sağladığı anlamlı destek ve yarar anlaşılır (Uçan, 2002). Sanatın eğitimsel işlevleri, sanatın bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel işlevlerinin sağlıklı, düzenli, etkili, verimli ve yararlı bir biçimde gerçekleşmesini ve gelişmesini sağlayıcı tüm sanatsal öğrenme-öğretme etkinliklerini kapsar. Bu etkinliklere ilişkin planlama ve uygulamaları, düzenleme ve örgütlemeleri ve bütün bunlara ilişkin kuruluş ve işleyişleri içine alır (Uçan, 2002).

Sanat eserlerinin yapısını oluşturan; renk, biçim, doku, oran gibi öğelere insanların dikkatli ve bilinçli olarak yoğunlaşması, özellikle bireylerin algılama ve görme yetilerinin gelişmesinde son derece etkilidir (Artut, 2009:180).

2.5. Sanat Eğitiminde Görsel Öğrenme

Çeşitli görsel ve işitsel etkinliklerden yani görsel materyalleri kullanarak onlardan yararlanmak duyu organlarının tamamını ya da bir bölümünü harekete geçirir. Bu yöntem son derece etkili olup, sergiler, slâytlar, gösteri, sembol ve posterlerin kullanılması ile anlamlı sonuçlar elde edilebilir. Bu araçların kullanılması ile

güdülenmenin artırılması, dikkati-ilgiyi çekme, plastik (artistik) düşüncelerin hayata geçirilmesi, karmaşık düşünceleri sadeleştirmek-netleştirmek gibi yararı olmakla birlikte plastik sanatlarda kullanımı son derece önemli ve etkilidir (Artut, 2009: 139).

Görsel öğrenme göz eğitimin kavranmasıyla olasıdır. Göz eğitimi, doğa incelemesi, eser incelemesi gibi unsurlarla mümkündür. Bu yöntemin ana ilkesi; kişinin kendi kendine bir seziş, bir görüş, bir anlayış ya da sanat alanında bir kişilik kazanmasını sağlamak dolayısıyla haz duygusuna ulaştırmaktır (Artut, 2009: 130).

Öğrendiklerimiz gördüklerimizle ilişkilidir. Görmenin de ötesinde daha iyi görebilmek bireyi bilgilendirir ve tatmin eder. Kişinin hayatını zenginleştirerek daha güzel bir konuma taşır. Görsel dünya ve onu algılama biçimimiz nasıl düşündüğümüzün, nasıl hareket ettiğimizin ve nasıl hissettiğimizin temelini oluşturur (Meager,1993: 7). Görebilmenin verdiği bilgiyi, eğitimi; çevremizi inceleyerek, boş bakmadan, farkına vararak, görsel bilinçle bakmaktan geçtiğini vurgulayan Ponty “ancak baktığımızı görürüz” (Ponty,1996: 32) ifadesiyle konuyu açıklamıştır.

Bireyin kendi öznel evrenini tanıması ancak kendi dışındaki nesnel evreni tanımasıyla mümkündür. Bu sayede elde edilen deneyimler, bireyin kendini ifade etmede önemli bir araç olacak ve kişiyi özgünleştirmeye başlatacaktır. Özgün anlatım çabası da özgün düşünmenin temelini oluşturan eleştirci düşünmeyi ve sentez-yorum yapmayı birlikte getirecektir (Gençaydın, 1993). Toplumsal yaşamda insanlar kendilerini ifade edebilmenin, anlaşılabilmenin yolu olarak sözel ifade biçimini alışılmış bir yaklaşım olarak bilirler. Oysaki kendini ifade edebilmenin, anlaşılabilmenin ve hayatımızın bir parçası olan en özgün ifade biçimi görsel anlatımdır (Artut,2009: 39).

İnsanın kendini ifade edebilmesinin, etkili iletişim kurabilmesinin yolunun görsel tasvirin insan üzerindeki kolay anlaşılabilirlik özelliğini kullanmak isteyen NASA bilim adamları, 1972 yılında uzaya gönderecekleri uzay gemisinin inşası sırasında bu geminin üzerine bir kadın, bir erkek ve güneş sistemimizin olduğu bir çizim yapmışlardır. Bu çizimi yapmaktaki amaçları uzayda karşılaşabileceklerini düşündükleri diğer varlıklarla iletişim kurabilmektir (Ragans,1995: 5). Sanatın evrensel bir dil

olduğu ve işlevlerinden olan iletişim ve düşünce aktarımının ne denli etkili olduğu görülebilmektedir.

Görsel kültür, gündelik yaşam, iletişim etkileşim biçimleri sonucunda, bireyin görsel algı, estetik bilgi, yorum ve yargı becerisini de içine alan görüngüleri özellikle sanat ve iletişim olmak üzere tüm artistik öğrenme alanlarında anahtar bir kavram haline dönüşmüş görüngüleri kapsar. Genel manada görsel kültür kişisel hayat tarzının artistik çıkarımlar yapılarak ortaya konması anlamını da taşır. Çünkü bireyler hayatı çeşitlilikler yoluyla algılayıp yorumlar dolayısıyla da günümüzde görsel imgeler sözcüklerden daha etkili olmaktadır. Bu görsel imgeler çağımızda insanları etkilemek için kullanılıp, çeşitli teknolojik ürünlerden, medya-yazılı ve görsel basın, müzelerde ve sergi salonlarındaki yapıtlardan afişlere, filmlerden, tasarlanan nesnelere değin her türlü görsel malzemeyi kapsamaktadır. Sosyal yaşamın kaçınılmaz bir parçası olan bu görsel imgeler insanları etkilemekte, dolayısıyla bu durum toplumlarda ve bireylerde kültürel bir gösterge haline dönüşmektedir. (Artut, 2009: 41).

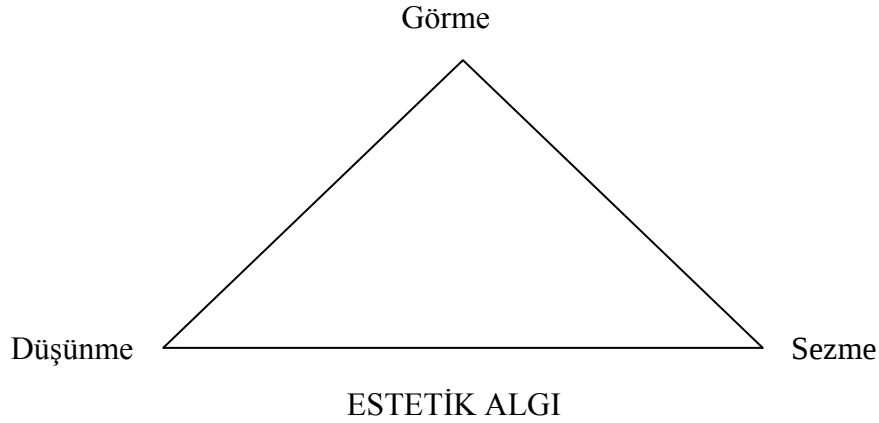
Bir olay ya da nesnenin zihinde canlandırılması o olay ya da nesnenin daha iyi algılanmasını sağlayacaktır. Daha kolay öğrenmemiz ve daha çabuk düşünmemiz için; çizdiğimiz tasarladığımız resimlerin, kullandığımız kelime veya şekillerin zihnimizde bir o kadar netleşmesi gerekmektedir (Arnheim, 2007: 290). Ancak görsel algı kullanılarak zihinde böyle bir netleşme sağlanabilir.

Örneğin, bir nesneye doğrudan temas etmemiz mümkünse temel duyularımızla özellikle görme duyusunu kullanarak onu gerçeğe çok yakın algılayabiliriz. Hâlbuki aynı nesne bize anlatılırsa, yani kelime ve ya deyimlerle sözlü olarak ifade edilirse, algılama etkinliğimizi büyük ölçüde kaybederiz. Günlük yaşamımızda sıklıkla karşımıza çıkan bu durum, olayı veya nesneyi hangi araçlarla algılasak algılayalım, bir nesne veya olay hakkında düşünebilmemiz için onu zihnimizde ne kadar canlandırıp canlandıramadığımıza dayanır. Bu canlandırmayı gerçekleştirirken görüntünün algılanarak zihinde canlandırılması, koku, ses, tat veya dokunmaya göre çok daha kolaydır. (Yıldırım, 1998: 28). Göz ile zihin arasındaki bağlantının çok önemli olduğu kanısına varan Arnheim, görsel algının kavramanın temeli olduğunu ve bu algılamayı geliştirmenin sanat eğitiminde çok önemli işlevi ve sonucu olduğunu ifade etmektedir

(Sahasrabudhe, 2006: 77). Görsel algılama becerisinin gelişmiş olması, öğrenmeyi, aynı zamanda ifade gücünü de aynı doğrultuda gelişmesini sağlamaktadır.

Sanat eğitime önemli katkısı olan görsel algı insanların hayata bakış açılarını şekillendirmektedir. Estetik bir bakış açısı geliştirilmesinde görerek öğrenmenin etkisi yadsınamaz. Estetik algıyı ifade ederken Artut (2009) “Estetik algının; düşünme, görme ve sezme becerilerinin sonucu gerçekleşmesinde etken olduğu söylenebilir” (s.178) şeklinde bir tanımlamada bulunmuştur (şekil 1). Bu doğrultuda estetik bir yaklaşım gelişmesinde görerek öğrenmenin etkisi vurgulanmıştır.

Şekil 1. Estetik Algı Şeması

(Artut, 2009:178).

Sanatın eğitimsel işlevlerini en belirgin şekilde göz önüne koyan sanatsal sergiler, kendisine, hayata ve çevresine karşı farkındalığı geliştirmiş, etrafını değişik bakış açılarıyla gözlemleyebilen bireyler yetişmesinde önemli rol oynayan etkinliklerdir. Bu sergiler aynı zamanda soyut düşünme yetisi gelişmiş ve bu düşüncelerini, çağdaş yaşamın gereklerine uygun şekilde, kendi bireysel dili ile ifade edebilen ve düşüncelerini kendi içsellikleri ile birleştirebilen kişiler yetişmesine olanak sağlamaktadır.

Sanat eğitimi programları içerisinde yer alan müze ve galeri gezileri, görsel olarak algılama yeteneğini kazandırarak, duygu ve düşüncelerin ifade edilmesine zemin hazırlar. Sanat nesnelerini görerek inceleyerek, birey güzeli ve estetik değerleri görmeyi, tanımayı, seçmeyi öğrenecek, kişi görsel olarak eğitilmiş olacaktır. Görme,

gözle nesnelerin varlığını duyma, bireyin iyiyi ve doğruyu üretebilmesi, kalitenin ve estetiğin farkına varabilmesi demektir (Erbay, 2001: 26).

Müze ve sanat galerilerinden edinilecek izlenimler ile yeni fikirler, yaratımlar ortaya atılıp, kişi kendi sınırlarını zorlayarak, sanatsal farklılıklar ortaya koyacaktır. Unutulmamalıdır ki en kalıcı öğrenme görsel yolla yapılan öğrenme şeklidir. Bu amaçla sanat eğitimi veren kurumların, sanat galerilerine ve müzeye ihtiyaçları vardır (Erbay, 2001: 29).

2.6. Müze ve Sanat Galerilerinin Sanat Eğitimi İçin Önemi

Müzeler bulundukları ülkelerin ya da bölgesinin sosyal yapısını, gelenek ve göreneklerini, kültürel düzeyini, düşünce sistemini ve değerlerini yansıtan kurumlardır. Müzeler birer haberleşme aracı olarak, değişik ülkelerde ya da bir ülkenin değişik bölgelerinde yaşayan insanlar arasında karşılıklı iletişimi sağlayan anlaşmaya imkân veren yerlerdir. Günümüzde müze ve galerilere artan ilginin sebebi olarak, ekonomik ve teknolojik yaşamın değişimi, insanlar üzerinde artan yoğun baskılar ile kaybolan değerlere sahip çıkma kaygısı görülmektedir. Toplumlar için önemli hale gelmiş bu kurumlar, insanların sahip olduğu değerleri gelecek kuşaklara aktarması, çağdaşlarına kendini tanıtmayı, sanatsal ve kültürel kimliğinin göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Müze ve galeriler sadece değişik kültürleri sanat eserleri aracılığıyla tanıtmamıza yardımcı olmaz. Aynı zamanda kendinden önceki yaşayanları daha iyi öğrenip anlayarak, gelecek hakkında hükümler yürütebilmeyi sağlar. Daha önce keşfedilmiş, üretilmiş değerleri topluca aynı ortamda sergileyerek, birey üzerinde sanat deneyimleri geliştirmeyi amaçlar (Erbay, 2001: 26).

Sanat eğitimi, genel eğitim sistemimiz içerisinde gerçek konumuna sahip olamamıştır. Bu durum eğitim sistemimizin yapısındaki ezber ve doğrudan bilgi aktarımına dayalı geleneksel niteliğinden kaynaklanmaktadır (Balcı, 1996: 19). Bu durumun çözülebilmesi eğitim sistemindeki yapıda yapılması gereken değişikliklerle mümkündür. Müze ve Sanat galerileri, ezberci ve bilgi aktarımına dayalı sanat eğitimi sistemine alternatif olarak gezerek, görerek, hissederek ve yaşayarak kalıcı bir öğrenme sağlayacaktır.

Müze ve sanat galerileri eğitimcilerin sadece resim-iş eğitimi derslerinde değil aynı zamanda sosyal bilgiler, fen bilgisi, hayat bilgisi ve tarih derslerinde de eğitim ve öğretim sürecinde ihtiyaç duyacakları ve yararlanabilecekleri önemli kurumlardır (Buyurgan ve Mercin, 2005: 3).

Müzeler insan yaşamının geçmişten günümüze dek uzantısını, kültürünü, ortaya koydukları eserleri bilimsel, teknik ve sanatsal biçimde içinde bulunduğumuz şu ana olduğu kadar geleceğe de taşıyan kurumlardır. Bu kurumlar, bireyin kültürel düzeyinin gelişmesi, estetiksel-görsel duyarlılıklarının kazandırılması, ifade yetilerinin geliştirilmesi, sanatsal dengelerinin kurulmasını sağlayan etkin eğitim kurumlarıdır. (Çetin, 2002: 58,59).

Eğitim kurumları bireyleri geleceğe hazırlayan, onlara insani değerler yükleyen, medeniyetin güzelliklerini fark edip yaşayan toplumlar oluşmasında çaba harcayan müesseselerdir. Bu kurumlar kültür ve sanat değerlerinin korunması ve yaşatılması içinde çaba harcarlar. Bu çabanın getirdiği yükün hafiflemesini sağlayacak olan müze ve sanat galerileridir (Buyurgan ve Mercin, 2005: 19). Sanat eğitiminin uygulama merkezi okul dışında müzeler ve sanat galerileridir. “Duvarsız derslik” diye nitelendirilen müze ve galeriler, diğer disiplinlerde olduğu gibi, sanat eğitiminde de önemli bir yere sahiptir. Müze ve sanat galerileri, sahip oldukları koleksiyonlar ve sergileme etkinlikleri yoluyla üzerinde bulunduğumuz topraklarında yaşamış olan çok farklı kültürlerin anlaşılmasına ve yaşayan kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasına, farklı kültürlerin tanınmasına ve farklı insan ve topluluklara hoşgörü geliştirilmesine, dolayısıyla dünya barışına önemli katkılar yapmaktadırlar. Birer laboratuvar görevi yerine getiren bu kurumlar, sanat eğitimcilerinin amaçlarına hizmet etmektedir (Buyurgan ve Mercin, 2005: 3).

Sanatı kitlelere iletme görevini yüklenmiş haberleşme araçları (basın, radyo, TV, vs.) mevcuttur. Bu haberleşme araçlarının amacı, kitlenin eğitimi yolunda sanatları konu edinmesi, kendi özel yöntem teknikleriyle insan varlığının kendi kendisi hakkında bir bilince kavuşmasını sağlamaktır. Kitlenin eğitimi için sanatı iletme görevini üstlenmiş haberleşme araçları, bu iletimi dolaylı yaptıkları için yapay (suni) aracı olmaktadır. Müzeler, sanat objelerini kitleye tanıtırken, sanat eserinin bizzat kendisini sergilediği için kişi ile arasına yapaylık girmemekte ve kişi direkt somut sanat

eseriyle iletişime geçmektedir (Tansuğ, 1976: 8,9). Sanat eseriyle doğrudan irtibata geçmek kişinin sanat eğitimi üzerinde önemli etkisi vardır.

Müze ve sanat galerilerinde sergilenen eserler bir anlamda duygunun pratiğe dönüştürülerek nesneleştirilmesidir. Buraları gezip görmek kişilerin bu görsel imajları doğru algılayabilmelerine yardımcı olur. Görme, form şekillendirme, öğrenme isteğinin artması, kendini ifade gücü, dış dünyayı tanıma ve doğruyu seçebilme yetileri kazandırır (Erbay, 2001: 27).

Sanat eğitiminde, görmeye, hissetmeye, dokunmaya ve uygulamaya dayalı ihtiyaçlardan dolayı monolog bir eğitim sürdürülemez. Rahat, özgür, yaratıcılığı güdülenici, sanat eserleriyle iç içe olan bir atmosferde sanat eğitiminin amacına ulaşılabilmesi daha kolaydır (Buyurgan ve Mercin, 2005: 9).

Müze ve sanat galerilerinin üstlendikleri görev, kültürel değerlere sahip çıkarak, bu değerlerin gelişmesine olanak sağlamak, kişilerin sanatsal beklentilerine cevap vermek ve topluma sanat değeri kazandırmakla yükümlüdür. Aynı zamanda müze ve sanat galerilerinin sanatsal, kültürel, eğitsel ve bilimsel amaçları da vardır. Günümüzde; müze ve sanat galerileri, plastik sanatlar eğitiminde öğrencinin aktif olarak buralardaki sanat programlarına dâhil olmasının yanında, sergilenen sanat eserleriyle topluma sanatı kanıksatarak sevdirmek ve sanatın kişileri etkileme gücünden faydalanarak, toplumun sanat bilincinin gelişmesini sağlamaktadır (Erbay, 2001: 29). Gözlem ve araştırma yapabilme, mantık yürütebilme, hayal gücü ve yaratıcılığın geliştiği, üst düzey beğeni duygusunun oluştuğu ve geliştiği başlıca yaygın eğitim kurumu müzelerdir (Atagök, 1999:137). Müzelerin üstlenmiş olduğu bu misyonu sanat galerileri de vazife görerek birer sanat eğitimi kurumu görevi yapmakta ve önemli etkinlikler gerçekleştirmektedirler.

Türkiye’de bu tür etkinliklerin başında gelen Devlet Resim ve Heykel Sergileri, milli sanatın gelişmesine, kültürel değerlerin göz önünde sergilenmesine, sanatın ve sanat eğitiminin yön bulmasına destek olmaktadır. Ayrıca toplum üzerinde görsel algılama becerisinin gelişmesine, ifade, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmasına, sanatsal değerlere hoşgörü ile yaklaşma çabasının artmasına, sanata

karşı ön yargıların kırılmasına, sanattan anlayanların, destekleyenlerin ve sanat tüketicilerinin yetiştirilmesine ortam ve olanak sağlamaktadır.

2.7. Devlet Resim ve Heykel Sergileri

Devlet Resim ve Heykel Sergileri, devletin belirlediği kültür-sanat politikası üzerinde yapılanmıştır. Bu politika, Ulusal bir sanat yaratma, ulusal olan sanatın modern olmasını sağlama, “ulusal çağdaş” sanatın oluşturulmasında güzel sanatlar eğitime yeniden yön verme şeklinde üç ana fikir üzerine oturtulmuştur (Yasa Yaman, 1994:155). Plastik Sanatlar alanındaki bu çalışmalar, toplumsal dinamiklerden kaynaklanmakta, devletin politikaları doğrultusunda aydınlarca programlanmaktadır (Yasa Yaman, 1994:161).

2000 yılında düzenlenen 61. Devlet Resim ve Heykel Sergisinin katalogundaki ve Cumhuriyet Gazetesinde devlet sergisi ile ilgili bir yazısında Turan Erol, Devlet Sergilerinin tarih sürecini kısaca şu şekilde özetlemiştir:

Devlet Resim ve Heykel Sergisi ülkemizde sanat alanında Devlet desteğinin tipik bir örneğidir. Altmış yılı aşan tarihinde sanatçılar arasında en çok tartışılan bir organizasyon olması bir bakıma bu sergiden yana kaydedilmesi gereken olumlu bir nottur. Devlet Resim ve Heykel Sergisi ressamlarımız ve heykeltıraşlarımız için değerli bir olanak, özellikle genç sanatçılar için kendini sınama ve kanıtlama alanı sayılabilmektedir. Çünkü Türkiye’de Seçici Kurul ve ödül sistemini öngören ilk büyük toplu sergi Devlet Resim ve Heykel Sergisiydi. İlk kez 1939 yılında Ankara Sergi Evi’nde önceki yıllarda düzenlenen “İnkılâp Resimleri”, I. ve II. “Birleşik Sergi”lerden edinilen deneyimlerin ardından ulaşılmış nihai bir çözüm olarak açılan Devlet Resim ve Heykel Sergisi, Devlet eliyle sanat yaşamımıza getirilmiş, kurumlaştırılmış bir organizasyon olsa bile, özgür yaratıcılığı özendiren yönetmeliğiyle plastik sanatlar alanında resmi havadan uzak, bağımsız, güdümsüz bir sanat hareketi özneliğini günümüze kadar koruyabilmiştir. Zaman zaman işleyiş, yürütme, düzenleme konularında bazı teknik değişiklikler geçirmiş olsa da sergi yönetmeliğinin özgür yaratıcılığı öngören, sanatçıları eğilim, anlayış ve malzeme seçiminde serbest bırakan maddesi hiç değişmeden süre gelmiştir. Doğrusu, sanatçılarımız da bazen değişen siyasal koşullar altında iktidarların yersiz müdahalelerini savuşturmayı bilmişler, özgün yaratıcılıktan ödün vermeğe yanaşmamışlardır (Erol, 2000: 12 ve “TC. Kültür,” 2000).

Hükümetçe 1930 yılından önce sanat camiasıyla ilgili bir karar alınmıştır. Bu doğrultuda her yıl Ankara’da sanatçıların bir sergi açmaları kararlaştırılmıştır. Buna rağmen Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin ilki ancak 1939 yılında gerçekleşmiştir. Her yıl geleneksel olarak düzenlenmekte olup her sergi için bir de broşür yayımlanmaktadır. En son 69. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 2009 Ocak ayında yapılmıştır. Ülkedeki sanatsal potansiyelin tam olarak göstergesi olmamakla birlikte resim ve heykel alanındaki eğilimleri göz önüne sermesi ve yol açtığı tartışmalar doğrultusunda ilgi çeken bir etkinlik özelliğini taşımaktadır (Tansuğ, 2005: 217).

Devlet Resim ve Heykel Sergisi, İstanbul’da yankı uyandırır mı bilmiyorum diyen Turan Erol, 1970 yılında Yeni Dergide yayınlanan “Resim Üzerine Notlar” başlıklı yazısında, Devlet Resim ve Heykel Sergisi ile ilgili olarak, Ankara’da bütün bir yıl kendisinden söz ettirdiğini, bir öncekinin dedikodusu bitmeden bir sonraki üzerine konuşulduğunu, ne denirse densin, Devlet Resim ve Heykel Sergisini, yarattığı hareket ve ilgi bakımından, önemli bir kurum saydığını ifade etmiştir. Ayrıca bu serginin Türk resim ve heykel sanatlarının gidişatını çok güzel yansıttığını ifade etmiştir (Erol, 1970).

Devlet Resim ve Heykel Sergileri, Ankara’da açıldıktan sonra İstanbul ve bazen İzmir’de düzenlenmektedir. Bu sergiler sanatçıların ödüllendirildikleri ve belli sayıda yapıtların resmi dairelere konmak üzere devletçe satın alındığı sergilerdir. Başlangıçta büyük ölçüde ciddiye alınmış bu sergilerin 1940 yılında düzenlenen ikincisinde, dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel, Cumhuriyet Devletinin demokratik bir tarafsızlık ilkesi benimsemiş olarak sanatçıların yakından ilgilenmeyi amaç edindiğini, devlet sergileriyle plastik sanatlar alanında yapılan tüm çalışmaların bir araya toplanarak, aralarındaki üstün niteliklerin sanatın soyluluğuna uygun bir yolda belirleneceğini dile getirmiştir. Yücel bu sergilerle, devletin koruyucu ve geliştirici işlevini plastik sanatlar alanında da ortaya koyduğunu ayrıca vurgulamıştır (Tansuğ, 2005: 217,218).

Devlet Resim ve Heykel Sergisi sanatçıların ve yazarların etki alanı çerçevesinde ve oluşan kamuoyu sonunda iki aşamada gerçekleşmiştir. Birinci aşama sanatçıların istekleri doğrultusunda tüm plastik sanatçıları içeren “Birleşik Resim ve Heykel Sergileri”, ikinci aşama da ise “Halkevleri Sergileridir”. Devlet tarafından 1937 ve 1938’de iki kez “Birleşik Sergi” adı kullanılarak etkinlikler yapılmış, ilk Devlet Resim

ve Heykel Sergisi, Cumhuriyetin 16. kuruluş yıldönümü olan 29 Ekim 1939'da açılmıştır (Büyükişleyen, 1986: 41,42).

Fotoğraf 1. Başvekil Dr. Refik Saydam, Maarif Vekili Hasan Ali Yücel, 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Açılışı

(Giray, 1995: 34).

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinden bir yıl önce başlayan Yurt Sergilerinin ikincisi, 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisiyle aynı gün ve aynı mekânda, Ankara Sergievinde, şimdiki Opera binasında farklı farklı bölümlerde açılmıştır. Açılışı Başbakan Dr. Refik Saydam yapmıştır ve Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'de katılmıştır (fotoğraf 1) (Giray, 1995:37). Yurdun farklı illerine gönderilen ressamlar, Cumhuriyet tarihinin kültür sanat alanındaki atılımlarında büyük bir enerji olmuştur. Bu enerji yıllık Devlet Sergilerinin ilk çıkış gücü olarak enerjisini buraya devretmiştir.

Ankara Sergievinde açılan 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisinin anlam ve önemini belirten açılış konuşmasını yapan Maarif Vekili Hasan Ali Yücel şunları söylemiştir:

Biraz sonra ziyaret buyuracağımız Resim ve Heykel Sergisi, şimdiye kadar yapılmış olan emsalinden ayrı bir mahiyet taşıyor. Bu hemen 4 seneden beri Cumhuriyet Halk Partisi ile Maarif Vekilliğinin iş birliği yaparak, esasını hazırlayıp Vekilliğimizce bir talimatnameye bağlanan Devlet Resim ve Heykel Sergisinin birincisidir. 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisinde plastik sanatların bu şubelerindeki bütün mensuplarına, eserlerini halka arz etmek imkânını vermiştir.

Bu topluluk ve beraberlik Türk sanatı için çok hayırlı bir tekâmül safhası olacaktır, kanaatindeyim. İçerdeki tablolara bir göz atıldığı zaman, kolayca anlaşılacağı veçhile bu sergide, pek yakında Tanrı'nın rahmetine kavuşan emektar ve yaşlı ressam Halil Paşa ile üstat sanatkârlarımızdan Şevket Dağ, İbrahim Çallı, Feyhaman ve Hikmet'in klasik fırçalarından genç ressamlarımızın öncü ve modern üsluplarına kadar bugünkü sanat temayüllerinin müteaddit mümessillerini bulacaksınız.

Güzel Sanatlar Birliği, Müstakil Ressamlar, D grubu ve hiçbir gruba girmemiş sanatkârlarımız Devlet Sergisine isteye isteye ve seve seve girmişlerdir. Üçü dördü istisna edilecek olursa, geri kalan bütün eser sahipleri, iftiharla arz edeyim ki, tamamıyla Cumhuriyet devrinin değerli ve canlı birer eseridir. Onları daha geç yaşlarında Cumhuriyetimizin ellerinden tutmuş, Avrupa'nın türlü sanat muhitlerinde yetişmelerine imkân vermiş, onlar da bu kıymete verdikleri eserlerle mukabele etmeye muvaffak olmuşlardır.

Yeni talimatnameye uyarak, Cumhuriyet Halk Partisi'ni Maarif vekilliğini, sanatkâr gruplarını temsil eden zatlardan mürekkep jüri sergide teşhir olunan eserleri incelemiş ve bunlardan birinci mükâfatı Zeki Kocamemi'nin Cenaze Merasimi'ne, ikinciye Turgut Zaim'in Erciyes'ine, üçüncüyü müsavi rey alan Bedri Eyüpoğlu'nun Figür'ü ve Arif Kaptan'ın Küçük Peyzaj isimli tablolarına vermiştir. Huzurunuzda kendilerini tebrik ederim.

Türkiye'de son 17 yıl içinde geniş bir sanat muhiti doğmaya başlamıştır. Ankara merkezinden başka, İstanbul önde olmak üzere birçok vilayetlerimizde hususi sergilerin açıldığına memnuniyetle şahit oluyoruz. İzmir Fuarı'nda Vekilliğimizin tertip

ettiği serginin halkımız tarafından mazhar olduğu rağbet ve ilgi, bunun sevindirici misallerinden biridir. Ayrıca Cumhuriyet Halk Partisinin muhtelif yurt köşelerine yolladığı mahalli, renk ve karakterleri tespit eden eserleriyle, gerek kendileri, gerek Türk sanatı için büyük bir terakki hamlesi yapmışlardır. Sanatta milli benliği aramaya yol açan bu eserler sergiye hususi bir ehemmiyet kazandırmıştır ve onun zenginliğini arttırmıştır.

Sanatkârlarımıza bu imkânı veren partimize Maarif Vekilliği sıfatı ile minnetlerimi, tekrar ve devamını temennilerimi arz etmeyi borç biliyorum.

Devlet Sergisi, bu yıl, Heykel bakımından bizi doyuracak halde değildir. Monüman üstünde çalışan heykeltıraşlarımızın sergiye çıkacak eserlerini, taş ve tunç gibi asil maddeler üstünde yapacakları yaratıcı emek mahsulleri olarak ikinci Devlet Sergisinde görmek arzusunu gizlemeyeceğim.

Aziz misafirlerimiz;

Türk milleti için, birçok medeni vasıflar gibi sanatkâr olmak da yeni bir şey değildir. Kim bilir, ne kadar eski zamanda Orta Asya'da mezarların duvar resimlerini yapan mahareti atalarımızdan bu güne kadar- aradaki küsuf zamanlarını atarsak- sanat duygusu Türk'ün ruhundan silinmemiş ayrılmamıştır. Bu duygu, kâh sesle, kâh renk ve şekille, kâh mücerret hatlarla daima kendine bir tezahür melce-i bulmuştur. Tam inkişafı için Cumhuriyet Devrimiz ona yepyeni bir bahar bağışladı. Şimdi o baharın alakalı gözlerinizi göreceksiniz.

Devletimizi kabul ederek bu Lütü Türk sanatkârına bağışladığınız için hepinize bütün yüreğimle şükranlarımı sunarım (Tücel, 1939).

Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'in duygu ve düşüncelerini belirttiği bu konuşmayla açılan 1.Devlet Resim ve Heykel Sergisi beklentilerin karşılandığı, dönemin koşullarına göre en uygun ve göz dolduran sergi olma özelliğini taşımaktadır (fotoğraf 2). Aynı zamanda bu dönemde yurt sergisi adı altında bir sergi daha düzenlenmekteydi. Bu sergi, sanatçıların yurdun çeşitli bölgelerine geziler düzenlemesi ve buralarda edindikleri izlenimler doğrultusunda ortaya koydukları eserlerin sergilenmesinden oluşmaktadır. Dönemin kültür ve sanat politikasının sanatçıyı ne

kadar destekleyen, teşvik eden, imkân ve olanaklar sağlayan bir politika olduğu bu uygulamalar doğrultusunda görülebilmektedir.

Fotoğraf 2. 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisinden Bir Görüntü

(Giray, 1995: 34).

Devlet Resim ve Heykel Sergileri büyük bir atılım olarak görülmektedir. Akademi dışı ya da Akademide görevli bazı sanatçıların Anadolu'nun çeşitli bölgelerine gönderilerek, çalışma imkânları sağlanması, Atatürk'ün sanata ve sanatçıya verdiği değeri ve inancı ortaya koyar. Halk evlerinde devam ettirilen kültürel ve sanatsal çalışmalar gösteriyor ki Türk Ulusu için ve Türk Ulusu yararına yapılmaktadır (Esirkuş, 1974: 7,9). Atatürk'ün yakın ilgi ve alakası Toplumun kültürel yapısının temelini oluşturan sanatın ve sanatçının kaderini etkilemiştir. “Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir” sözleriyle Atatürk sanatın önemine vurgu yapmıştır(<http://www.yenimakale.com/biyografi/ataturk/1494-ataturkun-sanat-ile-ilgili-sozleri.html>). Bir toplumun uygarlaşması, uygar ülkelerle eşdeğer hayat sürdürmesi için sanatın kanıksanması önemli bir sorundur. Buna göre, sanatı eğitici, öğretici, yapıcı, bilim ve teknolojiye yönlendirmesi bakımıyla değerlendirdiğimizde sanatın eksikliğini önemli bir sorun olarak algılamak gerekmektedir.

2.8. Amaç

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin nasıl düzenlenileceğine ilişkin 1940 yılında bir yönetmelik yayınlanmıştır. Bu yönetmeliğe serginin amacına ilişkin bir madde konulmamıştır. Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisinin açılış konuşmasında Güzel Sanatlar Birliği, Müstakil Ressamlar, D grubu ve hiçbir gruba girmemiş sanatçıların ortak mekânda buluşmalarının amaçlandığı ifade edecek serginin amacına ilişkin bilgi vermiştir. (Tücel, 1939).

1940 yılında düzenlenmiş olan ilk sergi yönetmeliği 1946 yılına kadar kullanılmıştır. 1946 yılında kaldırılarak yerine yeni bir yönetmelik hazırlanmıştır. 1946 yılında yürürlüğe giren bu yönetmeliğe göre de serginin amacı ifade edilmemiştir.

1955 yılında yayınlanmış olan 37 maddelik Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliğinde de serginin amacına ilişkin her hangi bir yönetmelik maddesi konulmamıştır.

İlk olarak Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin amacından 1963 yılında hazırlanmış 36 maddeden oluşan Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliğinin 2. maddesinde şu şekilde bahsedilmektedir:

“Madde 2 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi, sanatçılarımızın yaptıkları araştırmaları, sanatlarına kattıkları yenilikleri ve meydana getirdikleri başarılı eserleri, bir toplatıp halka sunmak, en başarılı sanatçılarımıza ödül vermek, bu surette sanatçılarımızın verimini artırmak amacını güder” (“Devlet Resim,” 1963).

1963 yılında düzenlenen 24. Devlet Resim ve Heykel Sergisinin katalogunda Halil Dikmen serginin amacına yönelik görüşlerini belirtirken yukarıda zikrettiğimiz yönetmeliğin 2. maddesine atıfta bulunmuştur. Bu yönetmelik 24. Sergide aynen uygulanmıştır. Halil Dikmen, yapılan bu yönetmelik değişikliğiyle Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin gidişatındaki aksaklıkların giderilerek, kaynakları göz önünde tutan, araştıran, dinamik, yeni buluşlar peşinde bulunan sanatçıların ön plana çıktığını ve bu durumun umut verici olduğu görüşünü taşımaktadır (“Milli Eğitim,” 1963).

1975 yılında düzenlenmiş Devlet Resim ve Heykel Yönetmeliğine göre serginin amacından şu şekilde bahsedilmiştir:

Madde 2 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi, anlayış ve yol farkı gözetmeden Türk sanatçılarının en son eserlerini tutarlı bir biçimde bir araya toplayan ve sanat ortamımıza değer ölçüsü getiren en başarılı sanatçılarımıza ödül verme, bu suretle sanatçılarımızın verimini arttırma amacı güden bir gösteridir (“TC. Kültür,” 1975).

1979 yılında yeniden değişen yönetmeliğe göre amacı yine 2. Madde de şu şekilde tanımlanmıştır:

“Madde 2: Devlet Resim ve Heykel Sergisi, anlayış ve eğilim ayrımı gözetmeksizin Türk sanatçısının son yapıtlarını bir arada sunan, sanat ortamına değer ölçüsü getiren ve en başarılı sanatçılara ödül verme buna bağlı olarak da sanatçılarımızın verimini arttırma amacı güden bir sergidir” (<http://www.tanitma.gov.tr/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A183421626ED1A73AD604>).

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde kullanılan en son yönetmelik 1979 yılında yürürlüğe girmiş ve bu yönetmelikte 1995 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. Yerine Yeni bir yönetmelik hala getirilmemiştir.

2.9. Ödül Sistemi

Devlet Resim ve Heykel Sergisinde ödül sistemi ilk olarak 1940 yılında düzenlenen yönetmeliğin, 23. Maddesi ile sergide yer alan eserlerden, sergi jürisince birinci, ikinci ve üçüncü seçilenlerin para ile ödüllendirildiği belirtilmiştir. Ancak, bu ödülün kaç Türk lirası olduğu belirtilmemiş, devlet her yıl bütçesi doğrultusunda bir rakam saptamıştır.

Yirmi üçüncü madde — Sergide teşhir edilen eserlerden, sergi jürisince birinci, ikinci ve üçüncü derecede muvaffak sayılan eserlere, bütçe imkânına göre münasip para mükâfatı verilir. Bütçe müsait olduğu takdirde, jüri heyetinin seçeceği eserler, ayrıca

Maarif Vekilliği tarafından satın alınarak resim ve heykel galerisine konur (“TC. Maarif,” 1940).

Devlet Resim ve Heykel Sergisinde sanatçıları teşvik edip desteklemek için yönetmeliklerde belirtilen ödül sisteminin yanı sıra özel bir teşebbüs tarafından 1945 yılında ayrı bir ödül daha verilmeye başlanmıştır. Ahmet Çanakçılı isimli bir sanatsever tarafından koyulan bu ödüller yine belli bir tüzük çerçevesi içinde seçici kurulca belirlenerek verilmiştir. Öte yandan 1946 yılından itibaren değişen ödül sistemi gereğince, jüriye belirlenen eserlerin satın alınması kararı verilmiştir (Epikman, 1949: 22).

1946 yönetmelinde sergide sadece eser satın alındığına dair bir madde mevcuttur. Bu yönetmelik maddesi şu şekildedir: “Madde 24 – Millî Eğitim Bakanlığı ayırdığı ödenekle sergi jürisinin seçeceği resim ve heykelleri satın alarak resim ve heykel galerileriyle diğer kültür müesseselerine gönderir” (“TC. Milli,” 1946) .

1955 yönetmeliğinde ise satın alma ve ödüllendirme iki ayrı yönetmelik maddesiyle ayrılmıştır. Satın alma ile ilgili olan yönetmelik şu şekildedir: “Madde 24 – Maarif Vekâleti ayırdığı ödenekle sergi jürisinin seçeceği resim heykelleri satın alarak, resim ve heykel galerileri ile diğer kültür müesseselerine gönderir” (“Devlet Resim,” 1955). Ödüllendirme ile ilgili yönetmelik maddesi ise şu şekildedir: “Madde 31 – Devlet Resim ve Heykel sergisinde, her yıl ikisi resme ve ikisi de heykele tahsis edilmek üzere dört mükâfat verilir. Mükâfatlar Maarif Vekâleti tarafından ödenir. Resmin ve Heykelin birinci mükâfatları üçer bin, ikinci mükâfatları ikişer bin liradır” (“Devlet Resim,” 1955).

1963 yönetmeliğinde satın alma ile ilgili madde şu şekildedir:

Madde 24 - Devlet Resim ve Heykel jürisi, serginin açılışından iki gün önce, Milli Eğitim Bakanı ve ya temsilcisinin başkanlığında toplanarak, sergiye konan resim ve heykeller arasından, Milli Eğitim Bakanlığınca, bu işe ayrılmış ödenek sınırları içinde satın alınacak eserleri seçer. Jürinin görevi serginin açılışına kadar devam eder (“Milli Eğitim,” 1963).

1963 yönetmeliğinde ödül sistemi ise şu şekilde düzenlenmiştir: “Madde 26 – Devlet Resim ve Heykel Sergisinde, her yıl ikisi resme, ikisi heykele olmak üzere 4 ödül verilir. Ödüller, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ödenir. Resmin veya heykelin birinci ödülleri 5 er bin, ikinci ödülleri 4 er bin liradır” (“Milli Eğitim,” 1963).

1967 yılında resmi gazetede yayınlanan bir bakanlar kurulu kararına göre jüride bulunan sanatçıların hiçbir şekilde ödül alamayacakları doğrultusundadır (Aslan, 1993: 78).

1970 yılında yürürlükte olan yönetmeliğe göre, Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde Birincilik alan bir sanatçı bir daha ödül alamamakta, sergilerde yarışma dışı sayılmaktadırlar. Bu durumun getirdiği bazı aksaklıklar vardır ki, sanatçının eseri ne kadar iyi olursa olsun ödül verilmemektedir. Bu durumu bir yazısında otaya koyan Turan Erol şu sözleri söylemiştir:

Yürürlükteki yönetmeliğe göre, Devlet Resim ve Heykel Sergisinde bir kez birincilik kazanan bir sanatçı daha sonraki sergilerde yarışma dışı sayılmakta, artık o sanatçıya ne ikincilik, ne de birincilik ödülü verilebilmektedir. Ama ikinci seçilen bir sanatçının önü birinciliğe açık tutulmaktadır.

Bu nedenle eski yıllarda birinci olmuş kimi sanatçılar 31. Devlet Resim ve Heykel sergisinde de yarışma dışı (Hors concours) sayılmışlardır... Demek ki seçiciler kurulu (jüri) bu sanatçıların eserlerini, çok başarılı bile olsalar, dereceleri saptarken göz önüne almamış birinciliğe ve ikinciliğe değerli sanatçıları bu güne değin Devlet Resim ve Heykel Sergisinde birincilik kazanmamış sanatçılar arasında aramış,...(Erol, 1970a).

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin ödül sisteminden vazgeçilmesi gerektiğini, nasıl ki 1970'lerin başında Birinci ikinci gibi sıralama biçiminden vazgeçilerek, Başarı ödülleri sistemine geçilmişse, mevcut ödül sisteminin de Kültür Bakanlığı'nın bir yıl içinde yapacağı bütün satın almaların ‘Devlet Sanat Sergisi’nden yapıt satın alma biçiminde gerçekleştirerek, olumlu bir hareket geliştirilebileceğini ifade eden, Turan Erol bir yazısında sistem hakkında şunları söylemiştir:

Ödül sisteminden vazgeçerek Kültür Bakanlığı'nın bir yıl içinde yapacağı bütün satın almaların "Devlet Sanat Sergisi"nden yapıt satın alma biçiminde gerçekleştirilmesi

sanat yaşamımızda farklı bir havanın esmesine yol açabilir, olumlu bir hareket uyandırabilir, Duyurma işlerine de artık gerektiği ölçüde önem vermenin zamanı gelmiş geçiyor. Yıllardır Devlet Resim ve Heykel Sergisi tam bir sessizlik içinde açıldı ve kapandı. Oysa Devlet Resim ve Heykel Sergisi gibi, daha çok gençlerin katıldığı bir - etkinlik yurttta her yıl bir sanat bayramı havası estirebilirdi (Erol, 2000: 12 ve “TC. Kültür,” 2000).

1975 yönetmeliğine göre jüri tarafından belirlenen eserler 24 ve 25 yönetmelik maddelerine göre satın alınır:

Madde 24 – Jüri Mart ayının ilk haftasında İstanbul'da toplanarak sergi için verilmiş eserleri inceleyip, sergiye konacak değerde olanların birinci seçimini 23. maddenin (a) fıkrasında belirtildiği gibi açık oyla yapar birinci seçimi yapılan ve seçim dışı kalan eserleri gösterir bir liste düzenlenerek jüri üyeleri tarafından imzalanır. İstanbul'da birinci seçimi yapılan eserler ve bunlara ait liste ve tutanaklar 20 Mart tarihinden önce eserleri teslim alan kurum tarafından Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü adına yola çıkarılır. İzmir'de toplanan eserler ise en geç Mart ayının son haftasında Ankara'da bulunacak şekilde ilgili kurum tarafından gönderilir. Jüri Nisan ayının üçüncü haftasında Ankara'da toplanarak, İzmir'den gelen ve Ankara'da toplanan eserler arasından, İstanbul'da olduğu gibi birinci seçmeyi yapar.

İstanbul ve Ankara'da birinci seçimi yapılmış olan eserler, ikinci kez tümü ile incelenir ve sergiye gireceklerin kesin seçimi yapılır.

Madde 25 – Jüri bir gün sonra da ödül verilecek ve Kültür Bakanlığınca bu işe ayrılmış ödenek sınırları içinde satın alınacak eserleri seçer (“TC. Kültür,” 1975).

1975 yönetmeliğine göre jüri tarafından belirlenen eserlere ödülleri yönetmeliğin 28. maddelerine göre dağıtılır:

Madde 28 – Devlet Resim ve Heykel Sergisinde her yıl serginin üç bölümü için en az 10 ödül verilir. Ödüller Kültür Bakanlığı tarafından ödenir. Bu ödüllere «DEVLET SANAT SERGİSİ BAŞARI ÖDÜLÜ» denir. Bölümler için ayrılacak ödüllerin sayısı, her yıl serginin her üç bölümüne kabul edilen eser sayısı ile orantılı olarak jüri tarafından saptanır. Ödül alan eserler telif hakları ile birlikte satın alınmış

sayılır ve Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünün malı olur (‐TC. Kültür,‑ 1975).

Bu güne kadar hazırlanmış en son yönetmelik olan 1979 yönetmeliğinde 21., 22. ve 23. maddeleri Devlet sergilerinin ödüllendirme ve eser satın alma ile ilgili durumunu şu şekilde belirlemiştir:

Madde 21- (Değişik 12/06/1985 – 18782) Seçici Kurul bu seçimi takip eden günde tekrar toplanarak önce devletçe satın alınabilecek nitelikte gördükleri eserleri seçer. Daha sonra bu eserlerin arasından ödüllendirilecek eserleri seçer. Devletçe satın alınması önerilen eserlerin seçimi şöyle yapılır:

a) Seçici kurul  yeleri sergilenecek yapıtların tümünü inceleyerek satın alınmasını uygun gördüklerini tespit ederler. Seçici Kurul başkanı üyelerce seçilen eserleri tutanağı işletir.

b) Beş ve daha yukarı oy alan eserler Kültür ve Turizm Bakanlığınca satın alınır. Ancak satın alma için harcanacak  denek miktarı, on  d l tutarını geçemez. Kültür ve Turizm Bakanlığınca satın alınan eserlerin üzerine sergi açıldığında ‐Satın alınmıştır‑ etiketi konur.

Madde 22 - (Değişik 12/06/1985 – 18782) En az beş oy almış ve Devletçe satın almaya karar verilen eserler arasından ödüllendirilecek eserler seçilir.

Bunun için:

a) Seçici kurul  yeleri ödüle değ r gördükleri eserleri aday gösterirler. Aday seçiminde, sanatçıların o yıl içindeki çalışmaları ve verimleri de göz önünde bulundurulur, adaylar üzerinde konuşulur.

b)  d llendirilecek eserlerin seçimi açık oyla yapılır. Bu seçimde adayların topladıkları oy sırasına göre sonuç tespit edilir, gerekçeleri ile birlikte tutanağı geçirilir.

Madde 23 - (Değişik 12/06/1985 – 18782) Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nde her yıl, serginin iki bölümünde yer alan en çok on esere derecelendirme yapılmaksızın  d l verilir.  d ller Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ödenir. Bu  d llere ‐Devlet Resim ve Heykel Sergisi  d l ‑ denir. Bölümler için ayrılacak  d llerin sayısı her yıl

serginin iki bölümüne kabul edilen yapıt sayısı ile orantılı olarak seçici kurulca tespit edilir.

a) Ödül kazanan sanatçılara “Devlet Resim ve Heykel Sergisi Ödülü, Başarı Belgesi ve Plaketi” verilir.

b) Ödüllendirilecek her eser için 250.000 TL. verilir (<http://www.tanitma.gov.tr/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A183421626ED1A73AD604>).

2.10. Jüri Sistemi

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin en tartışmalı konularından birisi jüri sisteminden kaynaklanmaktadır. Jüri sistemi ile ilgili karşılaşılan sorunlar Devlet Sergilerinin gidişatını doğrudan etkilemiştir.

28.Devlet Resim ve Heykel Sergisine rastlayan zaman diliminde, jüri kararları üzerinde çeşitli eleştiriler yapılmaktadır. Bugünkü mevcut sistemin devam ettirilmesini isteyenlerin yanı sıra, spor seçimlerini örnek göstererek tek seçici sistemin olmasını, yurt dışından seçici getirilmesini vs. gibi istekleri ortaya atanlar olmuştur (Aslan, 1993: 78).

29. Devlet Resim ve Heykel Sergisi katalogunun arka sayfasında, eleme yapılırken jürinin nasıl bir yol izlediğine, eserlerin hangi kriterler doğrultusunda seçildiğine dair şu şekilde bir bölüm ayrılmıştır:

Jüri, prensip olarak, hiçbir peşin hükme kapılmadan, çeşitli eğilimdeki eserleri, aşağıda belirtilen esaslar dâhilinde, Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliği hükümlerine göre gözden geçirmiş ve değerlendirmiştir.

1 – Figüratif ve nonfigüratif eserler arasında herhangi bir tercih yapılmamıştır.

2 – Salon darlığı sebebiyle başarılı her sanatçının ancak bir eseri kabul edilmiştir.

3 – “Şasi ve tuval” bakımından ihmal edilmiş eserlerin devlet sergisinde teşhiri uygun görülmemiştir (“Milli Eğitim,” 1968).

29. Devlet Resim ve Heykel Sergisinin jürisinin ne kadar hassas bir değerlendirmede bulunduğu bir göstergesi de şu örnekte daha açık ortaya konmuştur. Sergide bulunan eserler arasında Hasan Kaptan’ın sulu boya bir deseni bulunmaktadır. Sergide en fazla ilgiyi çeken tablolardan biri olan bu esere Hasan Kaptan’ın babası Arif Kaptan’ın jüri üyeleri arasında bulunması yüzünden ödül verilmediği ilgili çevreler tarafından belirtilmiştir (“Plastik Sanatlarda,” 1968).

29. Devlet Resim ve Heykel Sergisi jürisi eleştirilere maruz kalmaktan yine kurtulamamıştır. Jürinin ödül alanları serginin açılacağı gün saat 15.30’a kadar belirleyememiş olmaları ve neden birkaç gün önce çalışmalara başlamadıkları yolundaki sorulara tatmin edici cevaplar verememiş olmaları eleştirilmelerine neden olmuştur (“Turan Erol’un,” 1968).

Turan Erol, 2 Temmuz 1969 tarihli Ulus Gazetesindeki “Otuzuncu sergi kapanırken” başlıklı yazısında 30. Devlet Resim ve Heykel Sergisinin jürisini ağır eleştirerek temsil yeteneğinden yoksun olduğunu şu sözleriyle ortaya koymuştur:

Hiçbir Devlet Resim ve Heykel Sergisinde sanatçılar, son serginin temsil yeteneği olmayan jürisi gibi bir jüri tarafından yargılanmak bahtsızlığına uğramamışlardır. Biz bu köşede daha çok resim dalını söz konusu ettiğimizden jüride bulunan heykeltıraş iki üyenin tutumu ve durumunu göz önünde tutmuyoruz. Kaldı ki jürinin çalışmaları sırasında nasıl bir denge kurulmuş olduğunu da bilimiz dışındadır. Ne var ki, değerlendirme sonuçlarına, devletçe satın alınmalarına karar verilen eserlerin sayısına bakılınca, jürinin heykeltıraş kanadının cömert davrandığını kabul etmek gerekir. Birçoğu derme çatma otuz beş heykelden on üçünün satın alınmak üzere ayrılmış olmasının anlamı nedir? Bir türlü gelişemeyen, mariz heykelciliğimizi teşvik etmek mi?... Öte yandan gravürcüler açıkça ihmal edilmemişlerdir. Oysa gravürü, her türlü oyma ve baskı tekniği işlerini resim ve heykelden sonra üçüncü bir bölüm olarak ele almanın zamanı geldi. Gravür dalında da ödüller verilmelidir. Gel gör ki jüri bizimle aynı düşüncede olmadığını otuza yakın grafikçi arasından yalnızca iki sanatçıyı başarılı saymakla göstermiştir. Bu iki sanatçı da jüride bulunan iki gravürcüden başkası değildir.

Gravür dalında saptadığımız bu durum da gösteriyor ki, jüri hesaplı hareket etmiştir (Erol, 1969).

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde jüri üyesi olan sanatçıların eserleri, yarışma dışı sayılmalı ve kesinlikle ödül verilmemelidir. Jüri üyelerine hizmetlerine karşılık olarak ücret verilmeli, yarışmanın üzerine gölge düşürülmemelidir. Öteden beri en büyük şikâyet konusu olan bir pürüz ortadan kaldırılmalıdır (Erol, 1970b).

Turan Erol, Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin jüri sisteminin çağın gereklerine uymadığını, seçici kurul üyelerinin belirlenmesi konusunda da farklı ölçütler gözetilebileceğini şu şekilde ifade etmiştir:

Seçici kurul (jüri) sorunu. Günümüzde eski zamanların sergi komiseri, yetkileri çok genişletilerek tek seçici kimliği ve "curator" adı ile karşımıza çıktı. Devlet sanat sergisi (ya da "Kültür Bakanlığı Sanat Sergisi") için tek seçici modelini öneriyor değilim; ancak seçici kurulun bileşimi çok ciddi bir konudur. Her koşul ve durumda geçerli mutlak bir güzellik örneği olsaydı, yapıtlar kafadaki bu modele göre değerlendirilebilir, seçici kurulların işi pek kolaylaşmış olurdu belki de bireyin ötesinde ortak bir estetik duygudan söz edilebilirdi Ancak her yapıtın öznel yaratılma koşullarını yaşamadan o yapıtı anlamak mümkün olmuyor. Her yapıt, onu yaratanın benliğinde oluşan örneğe uygunluğu oranında değer kazanacağına göre, değerlendirmenin her şeyden önce sanatçının niyetini anlamaya çalışması gerekiyor. Bu yüzden olumlu ya da olumsuz bütün değerlendirmeler, bütün ret ve kabuller tartışmaya yol açabiliyor. Özellikle geleneksel, kurumsal ve kabul görmüş sanata karşıt ve yeni olanlar, bir başka anlatımla "avangarde" olanlar, yeni ve alışılmadık olanlar, kabul görme bağlamında riski göze alanlardır. Sarsıcı olma, mesaj iletme dileği, biçimlendirme ve anlatımda yeni yollar ve araçlar karşısında eleştirinin, değerlendirme işlevinin çaresizliğini düşünelim... Eleştirmen bilmediği ya da şöyle böyle bildiği bir arazide yol göstericilik görevi üstlenmeğe cesaret etmiş bir şaşkından başka nedir? Yarışmaların sonuçları üzerine kaleme alınmış gerekçeler çoğun işlerin amacının dışında yorum ve açıklamalar olmaktan öteye gidememiştir. Seçici kurullara yöneltilmiş itirazları, kuşkuları bu nedenlerle kişisel olarak haksız bulmuyor, bir yandan da hiç bir seçici kurulun herkesi inandırabileceğini de mümkün görmüyorum. Seçici kurul üyelerinin saptanmasında güne uygun farklı ölçütler getirilebilir (Erol, 2000: 12 ve "TC. Kültür," 2000).

2.11. Sergileme Sistemi

1967 yılında 28. Devlet Resim ve Heykel Sergisinin açılışında, zamanın Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Müsteşarı Adanan Ötüken, Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin 1939 yılından bu yana içinde bulunduğu sergi mekânı problemini şu sözleriyle ifade etmiştir:

Bilindiği üzere 1939 yılından beri Devlet Resim ve Heykel Sergileri muhtelif salonlarda açılmıştır. Ankara'nın Türk Plastik Sanat Mensuplarının derece alan bütün eserlerini bağrında toplayacak mükemmel bir salondan mahrum bulunuşu, gerçekten üzücüdür. Bulunduğumuz bu galeri, ancak 28 yıl sonra, içerisine formalitesiz girebildiğimiz 2. galeridir ve muhakkak ki yeterli durumda değildir. Ancak açıldığı tarihten beri bu salon, hiç boş kalmadan eser sergileme imkânlarını bize vermiştir. Bununla beraber Bakanlığımızın, bütün ihtiyacı karşılayacak ve tamamen kendi malı olacak bir Devlet Resim ve Heykel Sergisine ve özellikle bir Milli galeriye kavuşma arzusunu şiddetle duyduğunu burada ifade etmek yerinde olur (Ankara Sanat, 1967:6,7).

23 Ağustos 1967 tarihli Dünya Gazetesinin 6. sayfasında 28. Devlet Resim ve Heykel Sergisiyle alakalı bir yazıda serginin mekân ve sergileme problemine, yetkililerin bu durumu görmemezlikten geldiklerine şu sözlerle değinilmiştir:

Gittikçe Büyüyen büyüdüğü gökleri tutan başkent'in daha başka bir binasından, şimdilik yararlanamayan ressam ve heykeltıraşlarımızın, seçimden geçirilerek sergilenen yapıtları Devlet Güzel Sanatlar Galerisi adı altındaki Gazi Mustafa Kemal Bulvarında bir binanın yoldan pek görünmeyen, yalnızca galerinin yazısı okunan bir kesiminde düzenlenmişti! Açılıştaki bulunan çeşitli izleyiciler, boyları büyük olmayanlarının havasızlıktan, boyları diğerlerine göre aşkın bulunanların da tavana, öteye beriye çarpmaktan sakındıkları, terledikleri bu sergilemede kalorifer boruları, havalandırma örgütü olmayan ölgün duvar boyamalarıyla yapıtlar, hiçbir düzenleme kuralı göz önünde tutulmadan sergilenmişti. Bu şimdi yedek süre gelen sergilerin alinyazısının yeni ve kesin bir örneği oluyordu... Bu terleme, bu zorla sergiyi gezmeye karşın, yetkililerin buna bir şöylesine de olsa, değinmedikleri, üzücü olanı... bu konuda daha gecikmek neme gerekçi görünmek, kuşkusuzca yıllık sergilemeyi, bu ödülü baltalamaktan başka hiçbir işe yaramayacaktır! Manavın bile, düzenleme üzerine bir ölçüsü, bir tutumu olduğuna, bunu da istekleri ve bu işi yapanlar arasında sürdürürken daha bir öne geçmeyi düşündüğü dünyamızda, bu denli kendini

birakma, nasılsa yürüyor örneğin bir düzenlemeyle işin içinden sıyrılmak sanat ve sanatçıya saygısızlık kadar, işe ve işine de inanmamak sayılır! (Elibal,1967:6).

Turan Erol, 2 Temmuz 1969 tarihli Ulus Gazetesindeki “Otuzuncu sergi kapanırken” başlıklı yazısında 30. Devlet Resim ve Heykel Sergisinin aksak yönlerinden bahsetmiştir. Serginin belirli bir mekâna sahip olmadığı dönemlerde bile, bu denli yetersiz kalmadığını şu sözleriyle ifade etmiştir:

Otuz yıllık tarihi içinde Devlet Resim ve Heykel Sergisi hiçbir zaman bu yıl olduğu kadar kötü düzenlenip kötü ışıklandırılmamıştı. Bu konuda ileri sürülen özürlerin hiçbiri inandırıcı değildir. İmkânlar iyi kullanılmamıştır. Sergilenen eserlerin iyi görünmemesi için sanki elden ne gelirse yapılmıştır. Zevksizlik her tarafta sırtıtmaktadır. Devlet Resim ve Heykel Sergisinin oradan oraya taşınan panolarla her yıl başka bir yerde kurulduğu yıllarda bile eserler seyirciye böylesine kötü ışıklandırılmış bir salonda, lambaları haftalarca sönmük kalan köşelerde sunulmamıştır (Erol, 1969).

Devlet Resim ve Heykel Serginin düzenlenmesinde, yani eserlerin sergi salonunda alacakları yerin saptanmasında önce ana bölümler göz önünde tutulmalı sonra her bölümde sanat anlayışları birbirine yakın sanatçıların eserleri ayrı ayrı kümeler durumunda sergilenmelidir. Böylece ziyaretçiye yardım edici, eğitici, öğretici bir usul geliştirilmiş olacağı gibi, yerini beğenmeme derdine de çare bulunmuş olur. Sanatçıların eserlerinin konulduğu yeri beğenmemelerini önlemenin en kestirme yolu, kuşkusuz sergi salonlarının her köşesini iyi ışıklandırmaktır. Devlet Güzel Sanatlar Galerisi’nin tabloların renklerini ezen, kimi yerde parıldatan, kimi yerde karanlığa gömen ışıklarının sanatçılara ne büyük üzüntü verdiğini anlayan yok. Sergi hazırlığına daha erken başlanmalı söz gelimi, açılıştan dört ay önce uygun bir süre olacaktır. Açılışa bir ay kala elemeler tamamlanmış olmalı ki resimli katalog hazırlanabilsin. Ayrıca Devlet Sergisinin açılışına iki hafta kala Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde başka sergi açılmamalıdır. Devlet sergisinin düzenlenmesi, sergiye alınan eserlerin bölümlere, bölümler içi kümelere ayrılabilmesi için yeterli zaman bırakılmalıdır (Erol, 1970b).

2.12. Sanat Disiplinleri

Turan Erol, 1970 yılında Ulus Gazetesinde yayınlanan “ Öyleyse ne yapmalı? Devlet Resim ve Heykel Sergisinin düşündürdükleri” başlıklı yazısında, Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde değerlendirme ve ödüllendirme aşamasında eserlerin sadece resim ve heykel olmak üzere 2 dalda değerlendirildiğini, bunun gerçeğe aykırı olduğunu ve günün gereksinimlerini karşılamadığını ifade etmiştir. Gitgide gelişen ufak bir destekle büyük bir atılım yapabilecek olan grafik sanatların göz ardı edilmemesi ve bir yönetmelik değişikliğiyle sanat disiplinlerindeki bu kısıtlamanın önene geçilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Büyük boyutlu yağlı boya tabloların arasında grafik resimlerin gözden kaçırıldığını, bir tek yağlı boya tablonun bedeline beş on tane sulu boya, gravür, çizi resim satın alınabileceğini, yönetmeliğin bu konudaki eksikliği jürinin ve yönetimin olumlu tutumuyla giderebileceğini ancak bu tutumun sergilenmediğini söylemektedir (Erol, 1970b).

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde değerlendirme ve ödüllendirme aşamasında eserler, resim, heykel, özgünbaskı ve seramik olmak üzere 4 farklı dalda değerlendirilmektedir. Günümüzde çağdaş sanat eserlerini bu dört dalda değerlendirmek çeşitli tartışmalara yol açmaktadır. Bazı eserler bu dört daldan hiç birisinde değerlendirilemezken bazıları da birkaç dalın özelliğini birden barındırdığı için sınıflandırma sorunuyla karşılaşmaktadır. Durumu ve yapılması gerekeni bir yazısında Turan Erol şu şekilde ifade etmiştir:

61. Serginin Seçici Kurulu'nun eleme ve değerlendirme çalışmaları sırasında yaşanan çelişkilerden söz etmekte yarar görüyorum. Adı Devlet Resim ve Heykel Sergisi olsa da, Sergi Yönetmeliği, Resim, Heykel, Özgün Baskı ve Seramik olmak üzere dört dala ayrılıyor ve sanatçılara dört ayrı dalda sergiye katılma ve yarışma olanağı veriyor. Gözlemim, bu ayırımın giderek zorlanmağa başlamış olduğudur. Örneğin seramik dalında yarışmaya katılmış olduğu halde seramik sanatının ilkeleriyle hiç ilgisi olmayan, pek ala heykel sayılabilecek bir işe seramik ödülü; özgün baskının çoğaltılabilirlik özelliğine hiç uymayan bir çalışmanın resim dalında yarışması daha uygun olacakken, nedense özgünbaskı dalında sergiye katılması seçici kurulda tereddütlere tartışmalara neden olmaktadır üte yandan dokuz üyeli Seçici Kurulun oluşturulmasında her dal için uzmanlaşmış temsilciler bulunmasına çalışılmış gözükse de, bütün dallarda eşit oy hakkına sahip bu üyeler tercihlerinde çelişkiye düşebiliyorlar.

Örneğin, demir ayaklar üzerine yerleştirilmiş ve suyla doldurulmuş akvaryumlardan oluşan bir "yerleştirme", (installation) akvaryumların içine cam ve seramik parçaları atılmış olduğu için seramik yapıt sayılıyor, üstelik de ödüllendiriliyor, resim dalında fotoğrafa ya da bilgisayara dayandırılan işlere kuşkuyla yaklaşıyor.

Günümüzde plastik sanatlar alanında kategorik dal ayırımı yapmak dünyanın gidişine ters bir tutumdur. Devlet Resim ve Heykel Sergisi ad ve kavram (concept) değiştirmeli ve kendini yenilemeli, adı belki de "Devlet Sanat Sergisi" olmalı Her şeyden önce dal ayırımı kaldırılmalı, her ne biçimde gerçekleştirilmiş olursa olsun "Yapıt" (eser, iş, tasarım) değerlendirmeye alınmalıdır. Nasıl ki 1970'lerin başında Birinci ikinci gibi sıralama biçiminden vazgeçilerek, "Başarı ödülleri sistemine geçilmişse, bundan sonra da yapıt, iş tasarım her ne biçimde ve hangi tür gereçlerle gerçekleştirilmiş olduğuna bakılmaksızın özgünlük, buluş, teknik beceri, düşünce duyarlık değerlendirilmelidir. Seçici kurul Devletçe satın alınacak yapıtları bu ölçütlerle saptamalıdır (Erol, 2000: 12 ve "TC. Kültür," 2000).

2.13. Yönetmelikler

1725'ten itibaren Paris'teki Académie des Beaux-Arts'ın resmi sanat sergisi olarak açılan. 1748-1890 yılları arasında dünyadaki en önemli yıllık ya da iki yıllık sanat etkinliği olarak bilinen Paris Salonu düzeni örnek alınarak, Devlet Resim ve Heykel Sergileri 1939 yılında başlamıştır. Bir yıl sonra Aralık 1940'ta yönetmeliğe bağlanmıştır (Dolmacı 2006: 31) . 1940 yılından düzenlenen ilk yönetmelikten sonra sergi ile ilgili hazırlanmış yönetmeliklerden 1946, 1955, 1963, 1975 ve en son hazırlanmış, 1995 yılında kaldırılmış olan 1979 yönetmeliklerine ulaşılabilmektedir. Ulaşılan bu yönetmelikler eksiksiz olarak ekte sunulmuştur.

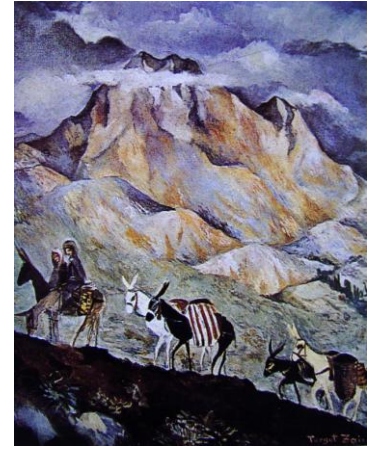
1979 yılında yürürlüğe giren Devlet Resim ve Heykel Sergisi yönetmeliği 1995 yılında kaldırılarak yerine yenisi getirilmemiştir. 21 Mart 1995 tarih ve 22234 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kültür Bakanlığı Ödüller Yönetmeliği madde:32 uyarınca yürürlükten kaldırılmıştır. 1995 yılından bu zamana kadar Devlet Resim ve Heykel Sergileri kendisine özel bir yönetmeliği olmadan düzenlenmiştir. Hala Devlet Resim ve Heykel Sergileri ile ilgili herhangi bir yönetmelik hazırlanmış değildir.

2.14. I. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

1.Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1939 yılında Ankara Sergievinde açılmıştır. Sergide resim dalında Yurt Gezileri kapsamında 10 sanatçıyla birlikte 59 sanatçının 270 eseri ve heykel dalında 6 sanatçının 10 eseri olmak üzere 280 eser yer almıştır (“Maarif Vekilliği,”1939).

Resim 1. (Soldaki) Atatürk’ün Cenaze Töreni, 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Birincilik Ödülü, Zeki Kocamemi

Resim 2. (Sağdaki) Erciyeş, 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisi İkincilik Ödülü, Turgut Zaim

(Giray, 1995: 35,37).

Resim dalında ödül alanlar şunlardır; birinci Zeki Kocamemi (resim 1), ikinci Turgut Zaim (resim 2), üçüncülüğü Bedri Eyüboğlu (resim 3) ve Arif Kaptan paylaşmıştır (resim 4). Heykel dalında ise Hakkı İzet ve Melek Celal ödül almışlardır (Dolmacı 2006:40 ve Aslan 1993:69,70).

1.Devlet Resim ve Heykel Sergisinin Türk Resim Sanatı için yeni bir aşama olduğu, bu aşamayı büyük bir olgunluk ve tarafsızlık içerisinde gerçekleştirmiştir (Nabi, 1939:224).

Resim 3. (Soldaki) Figür, 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Üçüncülük Ödülü, Bedri Rahmi Eyüboğlu

Resim 4. (Sağdaki) Peyzaj, 1. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Üçüncülük Ödülü, Arif Kaptan

(Giray, 1995: 36), (Giray, 1995a: 39).

2.15. II. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

2.Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1940 yılında Ankara Sergievinde açılmıştır. Sergide resim dalında 50 sanatçının 296 tablosu, heykel dalında 5 sanatçının 16 eseri ve Yurt Gezileri kapsamında 10 ressamın 87 eseri olmak üzere 399 eser yer almıştır (Dolmacı 2006: 41).

Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel I. Devlet sergisinin açılış konuşmasında heykel kısmı için “Devlet Sergisi, bu yıl, Heykel bakımından bizi doyuracak halde değildir” ifadesini kullanmıştır. Ancak 2. Devlet sergisi için “tatminkar” kelimesini kullanmıştır (Dolmacı 2006: 41).

2.16. III. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

3.Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1941 yılında Ankara Sergievinde açılmıştır. Bu sergiye Yurt Gezileri kapsamında ayrı bir yer ayrılmamıştır. Sergide 72 ressam 311

eseriyle ve 8 heykeltıraş 15 eseriyle olmak üzere toplam 326 yapıt yer almıştır (Dolmacı 2006: 42 ve Aslan 1993: 71).

Empresyonizm, ekspresyonizm, gerçekçilik, ve romantizm sanat akımları 3. Devlet sergisinde görülmektedir (Aksel, 1942: 18,23). 3. Devlet Resim ve Heykel Sergisinin farklı Sanat Disiplinlerine ne kadar açık olduğunu bir gösteresidir.

3.Devlet Resim ve Heykel Sergisini eleştirel bir gözle değerlendiren Bedri Rahmi Eyüboğlu sergide büyük boyutlu eserlerin olmayışı ve heykel bölümünde yetersiz ve sınırlı kalındığını ifade etmiştir (fotoğraf 3) (Eyüboğlu 1941: 12,16).

Fotoğraf 3. 3. Devlet Resim ve Heykel Sergisinden Bir Görünüm ve İsmet İnönü

(Giray, 1995a: 38).

2.17. IV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

4.Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1942 yılında Ankara Sergievinde açılmıştır. Sergide 72 ressamın 341 tablosu ile 6 heykeltıraşın 10 eseri olmak üzere toplam 351 yapıt sergilenmiştir (“Maarif Vekilliği,”1942).

2.18. V. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

5.Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1943 yılında Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel’in açış konuşmasıyla gerçekleşmiştir. Sergide 17 bağımsız, 19 Güzel Sanatlar Birliği Üyesi, 1 Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği üyesi ve 31 Türk Ressam ve Heykeltıraşlar Cemiyeti üyesi sanatçının katılımıyla gerçekleşmiştir. Türk Ressamlar ve Heykeltıraşlar Cemiyeti, sergide 64 ressamın 342 resmi ve 4 heykeltıraşın 16 eseri olmak üzere toplam 358 yapıt ile teslim edilmiş en büyük katılımı sağlamıştır (Dolmacı, 2006: 45,46).

2.19. VI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

6.Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1944 yılında Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinin salonlarında açılmıştır. Sergide 85 ressamın 509 tablosu ve 4 heykeltıraşın 13 yapıtı olmak üzere toplam 522 yapıt yer almıştır (“Maarif Vekilliği,”1944).

6.Devlet Resim ve Heykel Sergisinde yer alan sanatçıların üslup olarak empresyonizm ve gerçekçilik başta olmak üzere geleneksel ifade biçimlerinin yanı sıra kübizm, ekspresyonizm gibi üslupları tercih ettikleri bir taraftan da batıyla doğu arasında bireysel arayışlar içinde oldukları göze çarpmaktadır (Dolmacı, 2006: 48).

Bu sergide heykel bölümünün yetersin olmasından kaynaklı bir eleştiri yapılmış Hasan Ali Yücel açış konuşmasında heykel kısmının zayıflığına bir kez daha dikkat çekmiş ve yeni çalışmalar beklediklerini bildirmiştir (Dolmacı, 2006: 48). Jüri sistemi ve sergi düzenlemesi konusunda da 6. Sergi eleştirilere maruz kalmıştır (Üren, 1944:9).

2.20. VII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

7.Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1945 yılında Ankara Sergievinde açılmıştır. Sergide 120 ressamın 600 tablosu ile 7 heykeltıraşın 18 heykeli olmak üzere toplam 618 eser sergilenmiştir (Dolmacı, 2006: 49).

7. Devlet Resim ve Heykel Sergisinde sanatçılar, anlatım biçimi olarak empresyonist, akademik gerçekçi, neo-klasik, lirik, kübist, ekspresif üsluplarda eserler sunmuşlardır (Şardağ, 1945: 3).

1945 yılında 7. Devlet Resim ve Heykel Sergisiyle birlikte, İstanbullu bir tüccar olan Ahmet Çanakçılı tarafından sergide ödül alan sanatçılara ek olarak tahsis ettiği 1500 liralık bir ödül sistemi getirilmiştir (“Maarif Vekilliği,”1945).

2.21. VIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

1946 yılında yeniden bir yönetmelik hazırlığına girilmiş, bu yüzden 8. Devlet sergisi ertelenerek 1947 yılının Ocak ayında Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesinde açılmıştır (Dolmacı, 2006: 50,51).

8. Devlet Resim ve Heykel Sergisinde 121 ressam tarafından yapılmış 504 resim ile 6 heykeltıraş tarafından yapılmış 14 heykel olmak üzere toplam 518 eser sergilenmiştir (“Milli Eğitim,” 1946).

8.Devlet Resim ve Heykel Sergisinde sanatçılar eserlerini, akademik-gerçekçi, kübizm, ekspresyonizm, konstrüktivizm ve fovizm gibi batılı ifade biçimleri kullanmışlardır. Bir kısım sanatçı ise Anadolu’ya özgü motifleri batılı teknikler kullanarak yeni üslup arayışlarına girmişlerdir (Dolmacı, 2006: 52).

Devlet Sergisi hakkında yapılan eleştiriler artık sergi salonunun yetersizliği, aydınlık, geniş ve donanımlı olmayışı üzerinde toplanmıştır. Ayrıca yazar Leyla Çello, sergiyi oluşturan resimlerin konusu ve niteliğini eleştirerek, çoğunluğunu “çiğ” kadın resimleri olarak tanımlamıştır (Dolmacı, 2006: 52).

2.22. IX. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

9. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1948 yılında Ankara Halkevi Salonunda açılmıştır. Sergide, 107 ressamın 307 tablosu ve 5 heykeltıraşın 16 heykeli olmak üzere toplam 323 eser sergilenmiştir (“Milli Eğitim,” 1948).

Bu devlet sergisinde gençlerin eserlerine oldukça geniş yer verilmiş ve serginin gelecekçi yaklaşımına uygun bir tutum izlenmiştir (Dolmacı, 2006:54).

2.23. X. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

10. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1949 yılında Ankara Halkevi salonunda açılmıştır. Sergide, 126 ressamın 382 tablosu ve 7 heykeltıraşın 17 heykeli olmak üzere toplam 399 eser sergilenmiştir (“Milli Eğitim,” 1949).

Devletin sanatı ve sanatçıyı desteleyip özendirici vasfının olduğuna vurgu yapılarak, 10. Devlet Resim ve Heykel Sergisi açılışında Tahsin Banguoğlu’nun yapmış olduğu açılış konuşmasında sanatçılara ödül dağıtılması konusunda Ahmet Çanakçılı ödülünden bahsetmemiş olması eleştirilere neden olmuştur. Ayrıca sergide yer alan eserlerin toplumsal konulardan uzak olması da eleştirilmiştir (Sıtkı, 1949: 6).

2.24. XI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

11.Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1950 yılında Ankara Sergievinde açılmıştır. Sergide, 147 ressamın 417 eseri ve 10 heykeltıraşın 27 eseri olmak üzere toplam 444 eser sergilenmiştir (“Milli Eğitim,” 1950).

2.25. XIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

13. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1952 yılında Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi salonunda açılmıştır. Sergide, 74 ressamın 164 eseri ve 3 heykeltıraşın 6 eseri olmak üzere toplam 170 eser sergilemeye değer görülmüştür (“Milli Eğitim,” 1952).

2.26. XIV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

14. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1953 yılında Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi salonunda açılmıştır. Sergide, 77 ressamın 215 eseri ve 3 Heykeltıraşın 4 eseri olmak üzere toplam 219 eser sergilenmiştir (“Milli Eğitim,” 1953).

2.27. XVI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

16. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1955 yılında Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi salonunda açılmıştır. Sergide, 83 ressamın 198 eseri ve 9 heykeltıraşın 15 eseri olmak üzere toplam 213 eser sergilenmeye layık görülmüştür (“Milli Eğitim,” 1955).

2.28. XVII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

17. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1956 yılında Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi salonunda açılmıştır. Sergide, 114 ressamın 249 eseri ve 9 heykeltıraşın 17 eseri olmak üzere toplam 266 eser sergilenmeye layık görülmüştür (“Maarif Vekaleti,” 1956).

2.29. XVIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

18. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 19 Mayıs 1957 yılında açılmıştır. Sergide, 113 ressamın 236 eseri ve 8 heykeltıraşın 15 eseri olmak üzere toplam 251 eser sergilemeye layık görülmüştür (“Maarif Vekaleti,” 1957).

2.30. XIX. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

19. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1 Mayıs 1958 yılında açılmıştır. Sergide, 103 ressamın 224 eseri ve 8 heykeltıraşın 19 eseri olmak üzere toplamda 243 eser sergilenmeye layık görülmüştür (“Maarif Vekaleti,” 1958).

2.31. XXI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

21.Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1960 yılında İstanbul Galatasaray Lisesi salonlarında açılmıştır. Sergide, 134 ressamın 310 eseri ve 7 heykeltıraşın 12 eseri olmak üzere toplam 322 eser sergilenmiştir (“Maarif Vekaleti,” 1960).

2.32. XXII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

22. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1961 yılında Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde açılmıştır. Sergide, 94 ressamın 148 eseri ve 6 heykeltıraşın 9 eseri olmak üzere toplam 157 eser sergilenmeye layık görülmüştür (“Milli Eğitim,” 1961).

2.33. XXIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

23. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1962 yılında Ankara Arkeoloji Müzesi salonlarında sergilenmiştir. Sergide 150 ressamın 295 eseri ve 14 heykeltıraşın 26 eseri olmak üzere toplam 321 eser sergilenmeye layık görülmüştür (“Milli Eğitim,” 1962).

2.34. XXIV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

24. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1963 yılında Ankara Arkeoloji Müzesinde açılmıştır. Sergide, 114 ressamın 278 eseri ve 15 heykeltıraşın 27 eseri olmak üzere toplam 305 eser sergilenmeye layık görülmüştür (“Milli Eğitim,” 1963).

Devlet Resim ve Heykel Sergisinin yönetmeliği yeniden düzenlenmiş ve bu sergide de yeni yönetmelik uygulanmıştır. Yeni yönetmeliğin özellikle 2. ve 3. maddeleri serginin gidişatına yön verecek şekilde düzenlenmiştir. 24. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogunda Halil Dikmen yapılan bu değişikliklerle serginin ölü, duruk bir olmaktan kurtarılmaya çalışıldığını ve çağdaşlık düzeyine ulaştırılmak istendiğini ifade etmiştir (“Milli Eğitim,” 1963).

2.35. XXV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

25. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1964 yılında Ankara Ticaret Yüksek Öğretim Okulunda açılmıştır. Sergide, 93 ressamın 173 eseri ve 7 heykeltıraşın 8 eseri olmakla birlikte toplam 181 eser sergilenmeye layık görülmüştür (“Milli Eğitim,” 1964).

2.36. XXVI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

26. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1965 yılında Ankara Ticaret Yüksek Öğretim Okulunda ve daha sonra İzmir Kültür Park İspanya Pavilyonunda açılmıştır. Sergide, 182 ressamın 256 eseri ve 22 heykeltıraşın 35 eseri olmak üzere toplam 291 eser sergilenmeye layık görülmüştür. Güzel Sanatlar Genel Müdür Vekili Turan Erol başkanlığındaki jüri, Eşref Üren, Cemal Tollu, Refik Epikman, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Ferruh Başağa, Sadi Çalık ve sergi komiseri Nevzat Akaral’dan oluşmuştur (“Milli Eğitim,” 1965).

2.37. XXVII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

27. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1966 yılında Ankara Ticaret Yüksek Öğretim Okulunda daha sonra ise İstanbul Galatasaray Lisesinde açılmıştır. Sergide, 212 ressamın 317 eseri ve 24 heykeltıraşın 36 eseri olmak üzere toplam 353 eser sergilenmeye layık görülmüştür. Kültür Müsteşarı Adnan Ötüken başkanlığındaki jüri, Şeref Akdik, Vecihi Bereketoğlu, Nurullah Berk, Hüseyin Gezer, Cemal Tollu, Eşref Üren ve sergi komiseri Rahmi Artemiz’den oluşmuştur (“Milli Eğitim,” 1966).

2.38. XXVIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

28. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1967 yılında açılmıştır. Bu sergide ilk defa resim dalında sınırlamaya gidilerek her sanatçıdan en fazla 1 eser alınmıştır. Ancak heykel dalında bu sınırlamaya geçilmemiştir. Sergide, 166 ressamın 166 eseri ve 27 heykeltıraşın 33 eseri olmak üzere toplam 199 eser sergilenmeye layık görülmüştür. Kültür Müsteşarı Adnan Ötüken başkanlığındaki jüri, Şeref Akdik, Vecih Bereketoğlu,

Nurullah Berk, Hüseyin Gezer, Cemal tollu, Eşref Üren ve sergi komiseri Rahmi Artemiz'den olmuştur ("Milli Eğitim," 1967).

2.39. XXIX. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

29. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1968 yılında açılmıştır. Bu sergide sadece resim dalında değil aynı zamanda heykel dalında da sanatçılarda birer eser alınmıştır. Sergide, 149 ressamın 149 eseri ve 27 heykeltıraş 27 eseri olmak üzere toplam 176 eser sergilemeye layık görülmüştür. Kültür Müsteşarı Hüseyin Ciritli'nin başkanlığındaki jüri, Sadi Çalık, Ali Çelebi, Adnan Çoker, Refik Epikman, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Arif Kaptan ve sergi komiseri Rahmi Artemiz'den olmuştur ("Milli Eğitim," 1968).

29. Devlet Resim ve Heykel Sergisi katalogunun arka sayfasında birtakım açıklamalara yer verilmiştir. Bu açıklamalarda eleme yapılırken jürinin nasıl bir yol izlediğine, eserlerin hangi kriterler doğrultusunda seçildiğine yer verilmiştir. ("Milli Eğitim," 1968).

2.40. XXX. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

30. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1969 yılında, yeni bir galeride, Zafer meydanındaki sergi salonunda açılmıştır. Sergide, 217 ressamın 217 esri ve 33 heykeltıraşın 35 esri olmak üzere toplam 252 eser sergilenmeye layık görülmüştür. Kültür Müsteşarı H. Hüsnü Cırılı başkanlığında toplanan jüri, Mustafa Aslıer, Hüseyin Dilişik, İlhami Demirci, Hüseyin Gezer, Fethi Kayaalp, Zühtü Müridoğlu ve sergi komiseri Rahmi Artemiz'den oluşmuştur ("Milli Eğitim," 1969).

2.41. XXXI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

31. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1970 yılında Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde açılmıştır. Sergide 210 ressamın 210 eseri ve 36 heykeltıraşın 36 eseri olmak üzere toplam 246 eser sergilenmeye layık görülmüştür. Kültür Müsteşarı Mehmet Önder başkanlığında toplanan jüri, Nurullah Berk, Sadi Çalık, Refik Epikman, Arif Kaptan, Zühtü Müridoğlu, Eşref Üren ve sergi komiseri Osman Oral'dan oluşmuştur ("Milli Eğitim," 1970).

2.42. XXXII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

32. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1971 yılında Ankara Devlet Güzel Sanatlar galerisinde açılmıştır. Sergide, Toplamda 219 ressam ve heykeltıraşın 219 eseri sergilenmeye layık görülmüştür. Mehmet Önder'in başkanlığındaki jüri, Malik Aksel, Şadi Çalık, Neşet Günal, Zeki Faik İzer, Adnan Turani, Eşref Üren ve sergi komiseri Osman Oral'dan oluşmuştur ("Milli Eğitim," 1971).

2.43. XXXIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

33. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1972 yılında Ankara Devlet Güzel Sanatlar galerisinde açılmıştır. Sergide, 204 ressamın 204 eseri ve 30 heykeltıraşın 30 eseri olmak üzere toplam 234 eser sergilenmeye layık görülmüştür. Mehmet Önder başkanlığındaki jüri, Mustafa Aslier, Şefik Bursalı, Turan Erol, Hüseyin Gezer, Zühtü Müridoğlu, Adnan Turani ve sergi komiseri Osman Oral'dan oluşmuştur ("Milli Eğitim," 1972).

2.44. XXXIV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

34. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1973 yılında açılmıştır. Sergide, 204 ressamın 204 eseri ve 28 heykeltıraşın 28 eseri olmak üzere toplam 232 eser sergilenmeye layık görülmüştür. Başbakanlık Kültür Müsteşarı Mehmet Önder başkanlığındaki jüri, Mustafa Aslier, Nurullah Berk, Refik Epikman, Turan Erol, Hüseyin Anka Özkan, Suud Kemal Yetkin ve sergi komiseri Osman Zeki İzer'den oluşmuştur ("Milli Eğitim," 1973).

2.45. XXXV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

35. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1974 yılında açılmıştır. Sergide 200 ressamın ve 192 heykeltıraşın birer eseri olmak üzere toplam 392 eser sergilenmeye layık görülmüştür. Başbakanlık Kültür Müsteşarı Bozkurt Güvenç başkanlığındaki jüri, Adnan Çoker, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Hüseyin Gezer Mürşide İçmeli, Arif Kaptan Adnan Turani ve sergi komiseri Rahmi Artemiz'den oluşmuştur ("Milli Eğitim," 1974).

2.46. XXXVI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

36. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1975 yılında Zafer Meydanı Güzel Sanatlar Galerisinde açılmıştır. Sergide, 200 resim ve 34 heykel olmak üzere toplam 234 eser sergilenmeye layık görülmüştür. Güzel Sanatlar Genel Müdürü Mehmet Özel başkanlığındaki jüri, Nevzat Akoral, Sabri Berkel, Şadi Çalık, Devrim Erbil, Mustafa Pilevneli, Adnan Turani ve sergi komiseri Ankara’da Zeki Osman Oral, İstanbul’da Rahmi Armetiz, İzmir’de Cavit Atmaca’dan oluşmuştur. Bu sergide 6 başarı ödülü resim dalına, 2 başarı ödülü grafik ve sulu boya dalına, 2 başarı ödülü de heykel dalına verilmiştir (“Milli Eğitim,” 1975).

2.47. XXXVII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

37. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1976 yılında açılmıştır. Sergide 174 ressamın ve 24 heykel tıraşın birer eseri olmak üzere toplam 198 eser sergilenmeye layık görülmüştür. Başbakanlık Müşaviri Bahaddin Akay başkanlığındaki jüri, Halil akdemiz, Burhan Alkar, Reşat Atalık Mustafa Ayaz, Dinçer Erimez, Hasan Kavruk ve sergi komiseri Ankara’da Osman Oral, İstanbul’da Rahmi Armetiz, İzmir’de Turgut Pura’dan oluşmuştur (“Kültür Bakanlığı,” 1976).

2.48. XXXVIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

38. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1977 yılında açılmıştır. Sergide, 102 resim ve 11 heykel olmak üzere toplam 113 eser sergilenmeye layık görülmüştür. Başbakanlık Müşaviri Bahaddin Akay başkanlığındaki jüri, Reşat Atalık, Buran Alkar, Şefik Bursalı, Lütfü Günay, Hasan Kavruk, Güngör Taner ve sergi komiseri Ankara’da Osman Oral, İstanbul’da Muzaffer Doğan Ertoran, İzmir’de Tugut Pura’dan oluşmuştur. Sergide 9 ressam ve 1 heykeltıraşa Devlet Sanat Sergisi Ödülü layık görülmüştür (Aslan, 1993: 97).

2.49. XXXIX. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

39. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1978 yılında açılmıştır. Sergide, 182 resim ve 24 heykel olmak üzere toplam 206 eser sergilenmeye layık görülmüştür. Güzel

Sanatlar Genel Müdürü Mehmet Özel başkanlığındaki jüri, Özdemir Altan, Tamer Başoğlu, Turan Erol, Veysel Günay, Ergin İnan, Orhan Taylan ve sergi komiseri Ankara’da Osman Oral, İstanbul’da Muzaffer Doğan Ertoran, İzmir’de Tugut Pura’dan oluşmuştur. Bu sergide 9 resim ve 2 heykeltıraşa Devlet Sanat Sergisi Ödülü layık görülmüştür (“Kültür Bakanlığı,” 1978).

2.50. XLI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

41. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1980 yılında Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde Kültür Bakanı Cihat Baban tarafından açılmıştır. Sergide 227 resim, 12 heykel arasından seçilen 99 tablo ve altı heykel sergilenmeye layık bulunmuştur. 27 tablo ve 5 heykel olmak üzere toplam 32 eser satın alınmış ve 7 sanatçıya ödül verilmiştir. Bu sergide Hamit Görele, Şefik Bursalı, Mustafa Ayaz, Zafer Gençaydın, Fikri Cantürk, Sabri Akça, Yusuf Çöloğlu ödül almışlardır (Aslan, 1993:119).

2.51. XLII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

42. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1981 yılında Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisi salonlarında açılmıştır. Sergide 517 yapıt arasından 104 resim ve 21 heykel sergilenmeye layık görülmüştür. 7 ressamı 3 heykeltıraşa ödül verilmiştir. Sergide jüri üyesi olarak, Neşat Güneli, Tamer Başoğlu, Hüsametdin Koçan, Namık Sevinç Arkun, M. Zahit Büyükişleyen, O. Zeki Çakalar, Kayhan Keskinok, Fikri Cantürk ve Mehmet Özel görev yapmıştır (Aslan, 1993:119-120).

2.52. XLIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

43. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1982 yılında Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde açılmıştır. Sergiye İstanbul’dan 124, İzmir’den 132 Ankara’dan 449 eser olmak üzere toplam 705 eser katılmış, resim baskı, heykel ve seramik dalındaki bu eserlerden 136 eser seçici kurul tarafından sergilenmeye değer bulunmuştur. Güzel Sanatlar Genel Müdürü Mehmet Özel başkanlığındaki jüri, Şemseddin Arel, Namık S. Arkun, Ferid Edgü, Veysel Günay, Şükriye Işık, Özer Kabaş, Zekai Ormancı, Remzi Savaş, Nevzat Yüzbaşıoğlu ve sergi yöneticileri İlhan İlik ve Zeynep Yasa’dan oluşmuştur. Bu sergide 22 eser Bakanlık koleksiyonu için satın alınmış ve bunlardan

10'u Devlet Resim ve Heykel Sergisi Ödülüne layık görülmüştür ("Kültür Bakanlığı," 1982).

2.53. XLV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

45. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1984 yılında Ankara Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde açılmıştır. Sergiye 470 resim ve 41 heykel katılmış, seçici kurul 118 resim ve 19 heykel olmak üzere toplam 137 eseri sergilenmeye değer bulunmuştur. Bu eserlerden 23 resim ve 6 heykel Bakanlıkça satın alınmış, 8 resim ve 1 heykele de ödül verilmiştir. Güzel Sanatlar Genel Müdürü Mehmet Özel başkanlığındaki jüri, Nevzat Akoral, Mustafa Ayaz, Sadi Diren, Devrim Erbil, Turan Erol, Zühtü Mürtoğlu, Tankut Öktem ve sergi yöneticisi M. İlhan İlik'den oluşmuştur ("Kültür Bakanlığı," 1984).

2.54. LX. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

60. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 1999 yılında açılmıştır 482 sanatçı 782 eseri ile katılmış, 121 sanatçının 133 eseri sergilenmeye layık görülmüştür. Seçici kurul üyeleri, Beril Anılmert, O. Mete Demirbaş, Adem Genç, Zafer Gençaydın, ergin İnan, Hayati Misman, Tankut Öktem, S. Saim Tekcan ve Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Temsilcisi asım Cebeci'den oluşmuştur ("TC. Kültür," 1999).

2.55. LXI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

61. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 2000 yılında açılmıştır. Sergiye, 653 sanatçı 1026 eseri ile katılmış, 171 sanatçının 179 eseri sergilenmeye layık görülmüştür. Turan Erol başkanlığındaki seçici kurul, Hamiye Çolakoğlu, Hayati Misman, Ferit Özşen, Hasan Pekmezci, Mustafa Pilevneli, Süleyman Saim Tekcan, Metin Yurdanur ve Asım Cebeci'den oluşmuştur ("TC. Kültür," 2000).

2.56. LXII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

62. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 2001 yılında açılmıştır. Sergiye, 628 Sanatçı 1007 eseri ile katılmış, 101 sanatçının, resim dalında 41, heykel dalında 21, özgünbaskı dalında 25ve seramik dalında 21 eserle toplam 108 eseri sergilenmiştir. Kaya Özsezgin

başkanlığındaki seçici kurul, Beril Anılanmert, Zehra Çobanlı, Aydın Erkman, Zafer Gençaydın, Meriç Hızal, Hüsamettin Koçan, Remzi Savaş ve bakanlık temsilcisi, seda Meral'den oluşmuştur ("TC. Kültür," 2001).

2.57. LXIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

63. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 2002 yılında açılmıştır. Sergiye, 961 sanatçı 1570 eserle katılmış, 181 sanatçının, resim dalında 79, heykel dalında 39, özgünbaskı dalında 44 ve seramik dalında 27 eserle toplam 189 eseri sergilenmiştir. Adnan Turani başkanlığındaki seçici kurul, Atilla atar, Cengiz Çekil, Hamiye Çolakoğlu, Devrim Erbil, Mürşide İçmeli, Ferit özşen, Jale Yılmabaşar ve bakanlık temsilcisi seda Meral'den oluşmuştur ("TC. Kültür," 2002).

2.58. LXIV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

64. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 2003 yılında açılmıştır. Sergiye, 924 sanatçı 1554 eserle katılmış, 190 sanatçının, resim dalında 80, heykel dalında 43, özgünbaskı dalında 45 ve seramik dalında 35 eserle toplam 203 eseri sergilenmiştir. Turan Erol başkanlığındaki seçici kurul, Burhan Alkar, Gören Bulut, Zehra Çobanlı, Dinçer Erimez, Erol Eti, Güngör Güner, Remzi Savaş ve bakanlık temsilcisi Osman Nalbant'tan oluşmuştur ("TC. Kültür," 2003).

2.59. LXV. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

65. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 2004 yılında açılmıştır. Sergiye, 1008 sanatçı 1692 eseri ile katılmış, 237 sanatçının, resim dalında 88, heykel dalında 50, özgün baskı dalında 77 ve seramik dalında 35 eserle toplam 250 eseri sergilenmiştir. Mustafa Pilevneli başkanlığındaki seçici kurul, Atilla Atar, Aydın Ayan, Bingül Başarır, Nihat Boydaş, Meriç Hızal, Hasan Pekmezci, Metin Yurdanur ve bakanlık temsilcisi Berrin Kavlak'tan oluşmuştur ("TC. Kültür," 2004).

2.60. LXVI. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

66. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 2005 yılında açılmıştır. Sergiye, 995 sanatçı 1632 eseri ile katılmış, 190 sanatçının, resim dalında 76, heykel dalında 46, özgün baskı dalında 43 ve seramik dalında 23 eserle toplam 193 eseri sergilenmiştir. Fevzi Karakoç Başkanlığındaki seçici kurul, Nusret Başöner, İhsan Çakıcı, Sevim Çizer, Mümtaz Demirkalp, Ali Düzgün, Söbütay Özer, Candan Dizdar Terwiel ve bakanlık temsilcisi Cesim Çelebi'den oluşmuştur ("TC. Kültür," 2005).

2.61. LXVII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

67. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 2006 yılında açılmıştır. Sergiye, 1018 sanatçı 1662 eseri ile katılmış, 89 sanatçının, resim dalında 34, heykel dalında 11, özgün baskı dalında 39, seramik dalında 18 eserle toplam 101 eseri sergilenmiştir. Oktay Anılanmert başkanlığındaki seçici kurul, Nevzat Atalay, Ahmet Atan, Şeyma Reisoğlu Bobaroğlu, Basri Erdem, Bedri Karayağmurlar, Bilgehan Uzuner, Ayhan Yılmaz ve bakanlık temsilcisi Berrin Kavlak'tan oluşmuştur ("TC. Kültür," 2006).

2.62. LXVIII. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

68. Devlet Resim ve Heykel Sergisi 2007 yılında açılmıştır. Sergiye 787 Sanatçı 787 eseri ile katılmış, 138 sanatçının, resim dalında 62, heykel dalında 25, özgün baskı dalında 28, seramik dalında 23 eserle toplam 138 eseri sergilenmiştir. Erdiç Bakla başkanlığındaki seçici kurul üyeleri, Önder Aydın, Bingöl Başarır, Emine Yıldız Doyran, Nilüfer Ergin, Ayşegül İzer, Kadri Özayten, Necmettin Yağcı ve bakanlık temsilcisi Berrin Kavlak'tan oluşmuştur ("TC. Kültür," 2007).

2.63. LXIX. Devlet Resim ve Heykel Sergisi

69.Devlet Resim ve Heykel Sergisi 2009 yılında Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi sergi salonunda 2 bölüm halinde sergilenmiştir. İlk bölüm 28 Ocak Çarşamba günü saat 13.00'de ödül töreniyle açılmış ve sadece ödül alan eserlerin sergilenmesiyle gerçekleşmiştir. İkinci bölüm ise 4 Şubat Çarşamba günü saat 10.00'da

Resim 5. (Soldaki) İsimsiz, 69. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Resim Dalında Başarı Ödüllerinden Birisi, Tünay Tunç.

Resim 6. (Sağdaki) İsimsiz, 69. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Heykel Dalında Başarı Ödüllerinden Birisi, Nail Yardım.

(69. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu).

açılmış ve sergilenmeye layık görülen eserlerin yer aldığı bir sergiyle gerçekleşmiştir. Sergiye 911 Sanatçı 911 eseri ile katılmış, 193 sanatçının resim dalında 94, heykel dalında 45, özgün baskı dalında 37, seramik dalında 25 eserle toplam 193 eseri sergilenmiştir. Yaşar Sami Gökgez başkanlığındaki seçici kurul üyeleri, Atilla Atar, Turhan Çetin, Taylan Erder, Nedret Sekban, Sema Ilgaz Temel, Tansel Tükdoğan, Halil Yoleri ve bakanlık temsilcisi Nafiz Şahin'den oluşmuştur. Sergide resim dalında Mustafa Özbakır, Tülay Tunç (resim 5), Demet Yalçinkaya başarı ödülü ve Sinan Ayber jüri özel ödülü almıştır. Heykel dalında Okan Ercan, Beril Or, Metin Şen, Nail Yardım (resim 6) başarı ödülü ve Varol Topaç jüri özel ödülü almıştır. Özgünbaskı dalında Yusuf Ziya Aygen, Erdal Çetin, İbrahim Korkmaz, Deniz Köse, Ali Can Metin, Emel Üleş (resim 7) başarı ödülü almıştır. Seramik dalında Hande Akgüner, Yeşim Bayrak (resim 8), Tuğrul Emre Feyzoğlu, Leman Kalay, Onur Öztürk başarı ödülü almıştır. ("TC. Kültür," 2008).

Resim 7. (Soldaki) İsimsiz, 69. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Özgünbaskı Dalında Başarı Ödüllerinden Birisi, Emel Üleş.

Resim 8. (Sağdaki) Dada Yemek Takımı, 69. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Seramik Dalında Başarı Ödüllerinden Birisi, Yeşim Bayrak.

(“TC. Kültür,” 2008).

28 Ocak Çarşamba günü açılış konuşmasını yapan Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay serginin artık eskisi kadar ilgi görmediğini ilgiyi artırmak için gerekirse ödül miktarını arttırarak, sergiyi 2 ile 5 yıl arasında bir düzenlemeyi düşündüklerini ifade etmiştir.

III.BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizi konuları üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin düzenlenmesinin olumlu ve olumsuz yönlerinin belirlenmesine çalışılmıştır. Bunun için araştırma “tarama” türündedir. Bir taraftan alan yazın taraması yapılırken, diğer taraftan nitel araştırma yöntemlerinden sırasıyla doküman incelemesi ve görüşme yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma tarama modeline göre yapılacaktır.

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, ona uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar, 2006: 77).

“Tarama araştırmacısı, nesnenin ya da bireyin doğrudan kendisini inceleyebileceği gibi, önceden tutulmuş çeşitli kayıtlara (yazılı belge ve istatistikler, resimler, ses ve görüntü kayıtları vb.) eski kalıntılar ve alandaki kaynak kişilere başvurarak, elde edeceği dağınık verileri, kendi gözlemleri ile bir sistem içinde bütünleştirerek yorumlamak durumundadır” (Karasar, 2006: 77).

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırma, Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde jüri üyeliği ve Gazi Üniversitesinde öğretim üyeliği yapmış veya yapmakta olan, kırk yaş üstü, altı öğretim üyesinden oluşan bir çalışma grubu ile gerçekleştirilmiştir.

...Nitel araştırmada örneklemin geniş olması çoğu zaman mümkün değildir. Gerek araştırma kaynaklarının sınırlılığı, gerekse kullanılan bilgi toplama ve analiz yöntemlerinin özelliği nedeniyle çok sayıda bireyi araştırma örneklemine dahil etmek gerçekçi olmaz. Nitel araştırmada örneklem seçimi araştırma probleminin özelliği ve araştırmacının sahip olduğu kaynaklarla yakın ilgilidir. Bazen bir birey tek başına bir araştırmanın örneklemini oluşturabilir. Bu nedenle nitel araştırmalarda geçerli olabilecek ve her araştırmaya uyabilen örneklem belirleme yöntemleri sunmak mümkün değildir (Yıldırım ve Şimşek, 2005:87).

Bu araştırmada, Devlet Resim ve Heykel Sergileri ile ilgi bilgi edinebilmek için kullanılan çalışma gurubu kırk yaş üstü altı kişi ile sınırlandırılmıştır. Bu altı kişinin daha önce Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde jüri üyeliği yapmış olması, belirli bir yaş seviyesinin üzerinde olmaları ve Gazi Üniversitesinde Öğretim Üyeliği yapmış veya yapmakta olmaları ile çalışma grubunu oluşturan kişilerin benzer özelliklere sahip olmasına çalışılmıştır. Bu tür bir seçimle oluşturulan çalışma grubuna “benzeşik (homojen) örnekleme” denilmektedir. (Yıldırım ve Şimşek, 2005:109).

Benzeşik örnekleme yöntemi ile çalışma gurubunun belirlenmesindeki amaç, araştırılan konu hakkında daha fazla bilgisi olduğu düşünülen kişilere ulaşılmaktır. Bu yöntemle seçilen çalışma grubunun, araştırmanın güvenilirliğini arttıracığı düşünülmüştür.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada, literatür taraması yapılarak yeterli sayıda yerli ve yabancı kaynaklı yayınlar incelenmiştir. Veriler, araştırmacının kendisi tarafından toplanmıştır.

Araştırmada, uzmanlar yardımıyla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak, Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde jüri üyeliği ve Gazi Üniversitesinde öğretim üyeliği yapmış ve ya yapmakta olan, kırk yaş üstü, altı öğretim üyesinin, Devlet Resim ve Heykel Sergileri ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Görüşmeler, araştırmacının kendisi tarafından yapılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler, hem basit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi derinleştirir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2008): 234).

“Nitel araştırmada en yaygın olarak kullanılan veri toplama yöntemlerinin başında görüşme, odak grup görüşmesi ve gözlem gelmektedir. Bunların yanında çeşitli türdeki dokümanlar da (belgeler, yazışmalar, fotoğraflar gibi), nitel araştırmada kullanılan verilere temel oluşturabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 88). Bu araştırmada da bu doğrultuda bir yol izlenmiştir. Araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturulurken literatür taraması yapılarak, çeşitli belge, yazışma, fotoğraf, dergi, gazete, kitap, tez gibi kaynaklardan faydalanılmıştır.

Araştırmada, analiz yaparak sonuca ulaşabilmek için, veri toplama aracı olarak görüşme yöntemi kullanılmıştır.

“Soru yolu ile veri toplama teknikleri arasında görüşme, (mülakat) görüşmecinin cevap almak amacıyla soruları, sözlü ve genellikle yüz yüze olmak koşulu ile deneklere yönelttiği bir şekildir” (Kaptan,1977:181).

“Aynı araştırmada birden fazla veri toplama yönteminin kullanılmasına “veri çeşitlemesi” denir. Bu yaklaşım araştırmada elde edilen bulguların geçerlilik ve güvenilirliğini arttırma konusunda katkılarda bulunabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 89).

3.4. Verilerin Analizi

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde jüri üyeliği ve Gazi Üniversitesinde öğretim üyeliği yapmış veya yapmakta olan, kırk yaş üstü, altı öğretim üyesinin, Devlet Resim ve Heykel Sergileri ile ilgili görüşleri Betimsel Analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bu yaklaşımına göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve bir takım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da, araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 224).

IV.BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUMLAR

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde jüri üyeliği yapmış, Gazi üniversitesinde öğretim üyeliği yapmış veya yapmakta olan, kırk yaş üstü altı sanat eğitimcisinin Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin sanat eğitimine katkısı ve karşılaşılan sorunlar ile ilgili görüş ve önerileri alınmıştır. Görüşleri alınan Öğretim üyeleri; Prof. Dr. Turan Erol, Prof. Zafer Gençaydın, Prof. Hayati Misman, Prof. Hasan Pekmezci, Prof. Dr. Adnan Turani ve Prof. Dr. Tansel Türkdoğan'dır (tablo 1).

Tablo 1. Görüşme Yapılan Sanat Eğitimcilerinin Kişisel Özellikleri

Sanat Eğitimcisi	Yaş	Mesleki Kıdem	Gazi'deki Kıdem	Emekli	Çalışan
Prof. Dr. Turan Erol	83	21 yıl ve üzeri	16-20 yıl arası	✓	
Prof. Zafer Gençaydın	69	21 yıl ve üzeri	6-10 yıl arası	✓	
Prof. Hayati Misman	65	21 yıl ve üzeri	11-15 yıl arası		✓
Prof. Hasan Pekmezci	65	21 yıl ve üzeri	6-10 yıl arası		✓
Prof. Dr. Adnan Turani	85	21 yıl ve üzeri	11-15 yıl arası	✓	
Prof. Dr. Tansel Türkdoğan	44	21 yıl ve üzeri	5 yıl ve daha az		✓

Prof. Dr. Turan Erol, 83 yaşında olup, 21 yıl ve üzerinde sanat eğitimciliği görevini sürdürmüştür. Emekli olan Erol, 16-20 yıl arası Gazi Üniversitesinde görev yapmıştır. Prof. Zafer Gençaydın, 69 yaşında olup, 21 yıl ve üzerinde sanat eğitimciliği görevini sürdürmüştür. Emekli olan Gençaydın, 6-10 yıl arası Gazi Üniversitesinde görev yapmıştır. Prof. Hayati Misman, 65 yaşında olup, 21 yıl ve üzerinde sanat eğitimciliği görevini sürdürmektedir. Çalışmakta olan Misman, 11-15 yıl arası Gazi Üniversitesinde görev yapmıştır. Prof. Hasan Pekmezci, 65 yaşında olup, 21 yıl ve üzerinde sanat eğitimciliği görevini sürdürmektedir. Çalışmakta olan Pekmezci, 6-10 yıl arası Gazi Üniversitesinde görev yapmıştır. Prof. Dr. Adnan Turani, 85 yaşında olup, 21 yıl ve üzerinde sanat eğitimciliği görevini sürdürmüştür. Emekli olan Turani, 11-15 yıl

arası Gazi Üniversitesinde görev yapmıştır. Prof. Dr. Tansel Türkdoğan, 44 yaşında olup, 21 yıl ve üzerinde sanat eğitimciliği görevini sürdürmektedir. Çalışmakta olan Türkdoğan, 5 yıl ve daha az arasında Gazi Üniversitesinde görev yapmaktadır.

Birinci Alt Probleme Cevap Niteliği Taşıyan Görüşme Soruları

Çalışma gurubuna sorulmak üzere hazırlanmış görüşme formundaki ilk üç soru, araştırmanın problemini tanımlamaya yönelik alt problemlerden, birinci alt probleme cevap olabilecek niteliktedir.

Birinci soru, “Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin amacını, sanat, sanatçı, sanat eğitimi ve toplum açısından değerlendiriniz, varsa önerileriniz belirtiniz” şeklindedir. Bu soru ile amaçlanan Devlet Sergilerinin Türk sanatının bir göstergesi olarak, sanat eğitimi açısından nasıl bir görev üstlendiğini ortaya koymaktır. Bu soru ile sanatın kendisine, sanatçısına, sanat öğrencisine ve toplumun eğitimine olan katkısı aranmıştır. Bu doğrultuda bu soruya verilen yanıtlar şu şekildedir:

Prof. Dr. Turan Erol,

Devlet Resim ve Heykel Sergisi Türkiye’de devletçe organize edilmiş sergilerin en büyüğü olarak, Türk sanat hayatında çok önemli bir yer tuttu. Tuttu diye geçmişli konuştum. Çünkü şimdi Devlet Resim ve Heykel Sergisi açılmıyor. Neden açılmıyor? Kültür Bakanlığı bu konuda bir açıklama da yapmadı. Oysa dediğim gibi yurt ölçüsünde en büyük sanat hareketiydi. 1939’da ilk açıldığı zamandan itibaren Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin en yakın en candan destekçileri Güzel Sanatlar Akademisi öğretim elemanlarıydı. Onlar da Devlet Sergisi geleneğini artık sürdürmüyorlar, öyle anlaşıyor. Eğer Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi elemanları ön ayak olsalar bu sergi devam ederdi. Çünkü geçmişte, biz de akademide öğrenciyken, Devlet Sergilerinin açılacağı günleri beklerdik. Resim gönderelim, jüri beğenirse sergiye girelim gibi heveslerimiz vardı. İlginç bir şey, ben Akademinin 2. yılından itibaren Devlet Sergilerine kabul edildim. O zamanlar Milli Eğitim Bakanlığı vardı. Kültür Bakanlığı yoktu. Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünce düzenlenen bu sergilerde yer almak, bir tür övünç vesilesi olurdu. Hele ödül kazanmak bir onurdu tabi.

Sanatçılar, devletçe düzenlenmiş, ülkenin en büyük ve ödül sistemine bağlanmış organizasyonunda yer almak isterlerdi. Bu bir teşvik mekanizması demektir. Devlet Sergisine kabul edilmek diye bir kavram vardı. Devlet Sergisine, jüri tarafından uygun görülmek, sanatçıları teşvik eden bir şeydi. Devlet Sergisine kabul edilmek bir amaç, hedef gibi düşünülürdü. Kabul edildikten sonra da bir ödül kazanmak, daha büyük bir teşvik unsuruydu. Dolayısıyla şunu kabul etmek gerekir ki, Devlet Resim ve Heykel Sergileri ülkede sanatın gelişmesi, sanatın toplum hayatında yer alması, toplum gözünde değer kazanması için çok yararlı oldu. O zaman bu günkü gibi galerilerde yoktu. 1960 öncesi Devlet Sergilerinin devam ettiği yıllarda 1959'da Ankara'da bir galeri açılmıştı.

Devlet Sergisi gerçekten çok teşvik edici çok heyecan yaratıcı bir organizasyon, bir olaydı, ülke sanatında. Ben daha sonra Devlet Resim ve Heykel Sergisi demeyelim. Çağa uyduralım, Devlet Sanat Sergisi diyelim diye yazılar yazdım. Ama ben o kanıdayım ki, Devlet Sergileri ülke sanatında sanatçıları özendirme kışkırtma, çalıştırma, çalışmaya sevk etme bakımından çok yararlı olmuştur. Şimdi yine öyle sanatçıları özendirici hale getirilmelidir. Hatta uluslar arası karakterde bir Devlet Sanat Sergisi başlatılsa ve devam ettirilse ülke sanatı için çok yararlı olur, diye düşünüyorum.

Prof. Zafer Gençaydın,

Yönetmeliğinde de belirtilmiş olduğu gibi Cumhuriyet döneminin önemli sanat etkinliği olarak sanatçıları teşvik edip, zaten yeterince geleneği olmayan resim ve heykel sanatını canlandırmaktır. Gelenekselleşerek kurumlaşmış olan Devlet Resim ve Heykel Sergisi Türk sanat hayatının önemli itici gücü olmuştur. Öyle ki, sanatçıların yılda bir katılabildikleri biricik sanat etkinliği olarak uzun yıllar kültür hayatımızın bir parçası olmuştur. Ülkenin yetmiş yıllık sanatsal belleğini oluşturan Devlet Resim ve Heykel Sergisinin amaçları doğrultusunda saygınlığını artarak sürdürmesi kültür yaşamımız için önemli katkı sağlayacaktır.

Üst düzeyde katılım sağlanması hem bir geleneğe ve kuruma sahiplenme bilincini geliştirecek hem de sanatçı katında devletin sanata sahip çıktığı duygusunu yaratarak saygınlığını artıracaktır. Sanatçılar için özendirici olması ilgiyi artıracak ve özellikle genç sanatçıların topluma tanıtılıp kazandırılmasına yardımcı olabilecektir.

Bu tür sergilerin yılda bir kez bir sanat şöleni -ki öyleydi- biçiminde gerçekleştirilmesi gençleri özendirmesi dışında toplum katında sanata ilgi duyulmasına, yaygınlaştırılmasına ve kültürel birikim sağlanmasına da katkı sağlayacaktır.

Devlet Resim ve Heykel Sergileri toplumda da sanata ilgiyi sürekli ve taze tutmak açısından önemlidir.

Prof. Hayati Misman,

Devlet Sergileri ilk organize yapılmaya başlandığı zaman başka sergiler yoktu. Kültür bakanlığının düzenlediği bu sergi Devlet Resim ve Heykel Sergisi adı altında her yıl düzenleniyordu. İlk zamanlar amacına uygun olarak çalışmalar yapmıştır. Çünkü etrafta kurumlar yoktu. Kurumların yarışmalı sergileri yoktu. Devlet Sergileri başlı başına bir sergiydi. Türkiye genelinde tek olduğu ve ödül miktarı olarak değerli olduğu için eğitimci sanatçılar veya serbest sanatçılar bu yarışmaya katılıyorlardı. Bu yarışmaya katılanların çoğunluğu öğretim üyesiydi ve arkasında da bir öğrenci grubu vardı. Burada ödül almak çok önemliydi. Hem kişiye artı bir değer katıyordu, hem de kişinin daha sonra resim yapmasını kamçılayıcı bir özelliği vardı.

Geçmişte bu yarışmalı sergiye, öğrenciler katılmaya cesaret edemiyordu. Çünkü o yarışmaya katılabilmek için kendini kanıtlamış olmak gerekiyordu. Sonra herkes katılmaya başladı. Böylece bu serginin esprisi de aynı oranda azaldı. Çok amatör sanatçılar bu sergilere katılmaya başladı. Bazı kurumlar, bu devlet sergisinin önüne geçti. Niye önüne geçti? Maddi olarak daha çok ödül veriyordu. Tabi parası yüksek olunca ve diğer tarafta ödülün değeri de düşünce yetişmiş olan, profesyonel diyebileceğimiz sanatçılar kendilerini buraya layık görmemeye başladılar. Çoluk çocuk amatör sanatçılar katılıyor, ben bu sergilere niye katılayım dediler. Cazibesini kaybedince amacını da kaybetti. Kültür Bakanlığı da bunu bir zül olarak görmeye başlayınca, artık yavaş yavaş, usta sanatçılar diye tabir edebileceğimiz, kendini kanıtlamış sanatçılar buraya resim vermemeye başladılar. Buna karşılık daha amatör düzeyde bir sergi anlamı kazanmaya başladı. Sonuçta Devlet Sergileri resim seçemez hale geldi. Eskiden bu sergide ödül almak artı bir değeri.

Sanat eğitimi yönünden değerlendirirsek, bizim öğrenciliğimiz yıllarında, bu gibi sergiler, yarışmalar açıldığı zaman, öğrenciler grup grup gidip bakıyorlardı. Kendilerine bir yol çizmek için oradaki ustalar nasıl yapmış, problemi nasıl çözmüş, rengi nasıl kullanmış, onlardan ne kapabilirim, boyayı sürmesini nasıl öğrenebilirim diye oraya gidip incelemeler yapıyorlardı. Kalite düşünce artık öğrenciler de gitmemeye

başladı. Eskiden eğitimin bir parçasıydı, eğitim amacını da artık kaybetti. Amatör, hiç eğitim almamış olanlar sergiye katılınca artık bunun bir eğitim tarafı kalmadı.

Kötü örnek olmaya başladı, kötü örnek de örnek olamayacağına göre, artık eğitime katkısı kalmadı. Öğrenciler eskiden gidiyordu, usta sanatçılar problemleri nasıl çözmüşler, desen olarak nasıl kullanmışlar, ama sonradan çok amatör düzeye inince, artık bu eğitim amacını da kaybetti.

İlk zamanlar Türk sanat eğitimine katkısı vardı. Ama sonraları laçkalaştı Şimdi öyle bir amaca hizmet verdiğini zannetmiyorum. Zaten iki yılda bir yapılmaya başladı ve asıl amacının dışına çıkmaya başladı.

Eğer sıradan izleyici, bundan bir şeyler anlasın diye bir amaca yönelirsek, biz kendi amacımıza ulaşamayız. Biz sanatçılar hiçbir zaman halk anlasın diye resim yapmayız. Ancak halka kötü örnekleri gösterirsen halk onunla yetinir, bizim için önemli olan halkın anlayacağı tarzda resim yapmak veya resimleri sergilemek değil, halkı gerçek sanat eserleriyle karşı karşıya getirip, onun bu konudaki düzeyini, bilincini geliştirmektir. Halk ebrudan anlıyor, ebru sergisi ve kursu yapalım, halk süslemeden anlıyor, süsleme yapalım, olmaz.

Sanatçıyı eğitmek, halkı eğitmek, her zaman halkın önüne doğru örnekleri koyarak, müzelere götürerek, sergileri gezdirerek, bu gibi yarışmaları doğru düzgün düzenleyerek, bu sergileri halkın ayağına götürerek, doğru sanat eserlerini halka göstererek yavaş yavaş halkın bilincinin gelişmesini sağlamakla mümkündür. Mesela, halk anlamıyor diye klasik müzik dinletmemek yerine, klasik müziği halka devamlı dinleterek halkın ondan yavaş yavaş haz almasını sağlamak gerekir. Halk anlamıyor diye kötü örnekleri önüne koyarsak, amacımıza hiçbir zaman varamayız. Kendi içerisinde dönüp dolanır, bir adım ileri gitmeyiz.

Prof. Hasan Pekmezci,

Dönemin en kapsamlı ve örgütlü tek yarışması olan Devlet Resim ve Heykel Sergileri, hem sergisi, hem yarışması, hem ödüllendirmesi hem de eser satın alma ve devlet kurumlarına aldırma gibi çabaların gerçekleştiği bir sergiydi. Sanatçıların kendini gösterebileceği, yaptıklarını sergileyeceği tek platform olan bu sergi, benim eğitim hayatımda, sanat yaşamımın bölümlerinde de aynı önemde devam etmiştir. 1960’larda Devlet Sergisine girmek, seçilmek önemli bir prestijdi, övünç kaynağıydı ya da bir

başka boyutta da referans alanıydı. Biyografilere yazılan bir alandı. Bu nedenle devlet sergilerini de her zaman önemsemiştir. Kendi içinde problemler yaşamıştır. Her zaman her örgütlenme her etkinlik mutlaka olumlu olumsuz sesler getirir. Bu kaçınılmazdır. Dünyanın en önemli örgütlenmesini de yapsanız yinede eleştiri mutlaka söz konusu olacaktır. Çünkü beklentiler sınırsızdır. İnsanların bireysel, grupsal, toplumsal beklentileri sınırsızdır. Bu gün olmayan beklenti yarın gündeme gelebilir. Bu nedenle de Devlet Sergilerini sorunsuz sayamayız. Sorunları vardır.

Günümüzde ressam, sanatçı, resim yapan gibi sıfatlarla nitelediğimiz insanların pek çoğunun eserleri burada sergilenmiştir. Bu sergiye katılmışlardır. Ödül almışlardır. Almamışlardır. Ama bu sergilere katılmışlardır. Bu nedenle devlet sergilerini çok önemserim. Hala çok önemsiyorum. İşlevini tamamladığı ya da yerini başka bir şeye bırakacağı düşüncesinde değilim. Elbette yeni arayışlar yapacak, yeni uygulamalar açılımlar yapılacak, farklılıklar aranacaktır. Getirilecek yenilikler, ödüllendirmelerde olabilir, sunumda olabilir, tekniklerde olabilir, farklı disiplinlerde olabilir. Ama mutlaka bu sergilerin olması gerektiğini düşünüyorum.

Devlet Sergileri Türk sanatına büyük bir ivme kazandırmıştır. Sanatçı açısından değerlendirdiğimizde kendini göstereceği tek alandır. Eserlerinin satın alınabileceği ortam ancak buralarda yaratılmıştır. Çünkü satacak ki yeni resimler yapabilsin. Satacak ki evlere girebilsin, koleksiyonlara girebilsin, kurumlara girebilsin. Bütün bunlar Devlet Sergilerinin etkisiyle gerçekleşmiştir.

Sanat eğitimi öğrencileri için başka alan, kaynak yoktu. Hem akademi açısından hem de Ankara'da o zaman kitle eğitim kurumu olan Gazi Eğitim açısından önemlidir. Biliyorsunuz o zaman İstanbul'da Akademi, Ankara'da Gazi Eğitim var. Güzel sanatlar eğitimi verme adına bu iki kuruluştan başka yok. Gazi Eğitimde, 60'lı yıllarda Devlet Sergisi yaklaştıkça, Devlet Sergisi için hazırlıklar bir şölene dönüşürdü. Normal eğitim öğretim dışında çok büyük bir ivme getiren, hareketlilik getiren bir sanat olayıydı. Ona katılmak, sergilenmek sanat eğitiminde büyük bir ivme yaratmıştır.

Müzesi olmayan toplumda, yeterince sanat örgütlenmesi olmayan toplumda, sanat eğitimi gören öğrencilerin göreceği tek kapı bu sergilerdir. Devlet Sergileri büyük ve örgütlü sergilerdir.

Prof. Dr. Adnan Turani,

Devlet Sergileri ilk olarak 1939 yılında başlatılmıştır. Ankara'daki Devlet Resim ve Heykel Sergileri Türkiye'ye hâkim olmuştur. Benim kanaatim 1980'lerden önceki sergilerde belirli bir disiplin vardı. Devlet Sergileri şöyle bir dönemin eseridir, tek partili dönem gibidir. 1982'ye kadar Türkiye'deki sanatsal görüşe hâkim olan Akademiydi. Devlet Sergileri de onların hâkimiyetindeydi. Her şeyiyle, ödüller bakımından da öyledir.

Devlet Sergilerinin Türk Sanatına çok büyük faydası olmuştur. Sanatçıları teşvik ediyordu. Ben 1959'da Avrupa'dan döndüm. Devlet Sergisine 60 senesinde bir resmimi aldılar, resmimizi tutular 1500 liraya aldılar. O zaman çok büyük paraydı. Bu benim eğitimim için büyük katkı sağlamıştır. 61 senesinde Devlet Sergisine Gaziden 75 kişinin resmi girmişti. Bu serginin gidişatı ve öğrencilerin isteklenmeleri açısından çok büyük bir değişiklikti.

Mehmet Özel geldikten sonra oldu sanıyorum, benim bırakmam. Yalnız benim bırakmam olmadı, büyük bir kesim Devlet Sergisine katılmayı bıraktı. Ama benim kanaatim ondan sonra Devlet Sergisinin itibarı sıfır. Bende tabi iştirak etmiyorum zaten, Devlet Sergisine. Eğitim meselesi üzerinde duracak olursak, Devlet Sergilerinin halk üzerinde bir etkisi vardır. Çünkü Türkiye'nin en büyük sergisiydi, bu. Çallılar döneminden bu yana bütün Türkiye'yi kucaklayan önemli bir etkinliktir.

Prof. Dr. Tansel Türkdoğan,

Cumhuriyetin ilk yıllarında başka bir alternatif yok. Devletin sorumluluğu dışında hiçbir kurum bu sorumluluğu üslenmiyor. Çünkü bir ödül veriliyor, bir organizasyon gerekiyor ve aslında çok ciddi bir şeydi. Bizim öğrencilik yıllarımızdan da anımsıyorum, ben. Türkiye'nin her tarafından bu yarışmalara resimler akardı ve üç merkezde toplanırdı. Konu sadece Devlet Resim ve Heykel Sergisiyle açıklanamaz, aslında. Ankara'nın kültürel başkent oluşuyla ilgilidir. Kültürel Başkentimiz Ankara referansıyla hareket etmesi ile ilgili başka konularda işin içine giriyor. Zaman içersinde bu da sulandırıldı. Ankara'nın başkent, aynı zamanda kültürel başkent oluşuyla da ilgili bir organizasyondur ve bu anlamda çok çok önemliydi.

Devlet Resim ve Heykel Sergileri, Türkiye için, Türk sanat eğitimi için, genç sanatçılar için çok önemli idi. Hala aslında önemi var. Yani o ilk yıllarında bakıldığı zaman başka sergi organizasyonu yok, genç sanatçıları özendirecek ve destekleyecek. O yüzden ilk yıllarında öyle bir misyonu da var. Hem genç sanatçıları özendirecek, coşkulanıracak, hem de katkı sağlayacak aparat olarak görünüyor, kültür politikaları içerisinde. Uzun süre bu misyonunu götürmüştür. 2000'lerin başına kadar belki bu misyonu da taşımıştır. Ondan sonra 80'lerden falan başlayarak diğer sergi alternatifleri de işin içine giriyor. Ama Devlet Sergileri o omurganın en önemli bağlantılardan bir tanesidir. Genç sanatçılar katılmaya arzu ediyorlar. İnsanların geçmişlerinde referans olarak geçiyor. 2000'lerden sonra değişik bir tirende giriyor. Devlet Sergileri bu konuyu alıp götürmesi anlamında önemli referans olmakla birlikte bütün bu sergilerin, bu tür etkinliklerin veya organizasyonların özellikle genç sanatçılar için çok önemli bir referans olduğunu söylememiz gerekiyor. Çünkü aslında biliyorsun ki Devlet Sergilerinin dışında da bütün sergi organizasyonları da gençlerin kendilerini göstermeleri için bir platformdur. Devlet Resim ve Heykel Sergisi geleneğinden gelen yapı bu platformu gençler için sağlıyor idi. Bu günlerde kesintiler başladı.

Şimdi bizim bazı okullarımızda yaklaşım farklılıklarının sakatlığını ortaya koymak lazım. Bir kere bir işi yapan insan, üretebilir. Yani yapmadığınız bir şeyi üretemezsiniz. O yüzden ben sanat öğrencisi diye hiç bir zaman ayırmıyorum. Sanat ile ilgili bir okulsa orda mutlaka bu işi yapan insanlar olmalı, siz hiç yapmadığınız bir şeyin, nasıl pratiğini vereceksiniz? Kime vereceksiniz? Sizin kendinizin bulaşmış olduğu bir iş olması lazım. Mutfağına girip çıkıp yaptığınız bir iş olması lazım ki ona ilişkin referansları ortaya getirebilirsiniz. O yüzden ben hiç bir zaman ayırt etmedim. Sanat eğitimi, sanat eğitimcisi falan diye. Yani çok iyi ressamlar meselesi falan değil. Ama mutfağına girip çıkmak, yani atölye ise atölyeyi sonuna kadar deneyim etmek ve buradan edineceğiniz tecrübeyle de bir şeyler üretebilmektir. Zaten İyi bir sanatçı aslında asgari düzeyde bir şeyler öğretebilir. Hocalıkla ilgili referansları ayrı bir tarafa koyuyorum, tabi ki. O yüzden Devlet Sergileri bu anlamda, yani sanatçıları güdülüyor derken bu deneyimi yaşayan ve daha sonra bunu birilerine yansıtacak insanlar için bir referans oluşturmaktaydı. Bu yüzden çok önemliydi.

Alınan bu cevaplar ışığında, Devlet Resim ve Heykel Sergileri ile ilgili ortaya çıkan genel kanaat sergilerin çok önemli bir amaç üstlenmiş olduğu ancak bu amacını günümüzde artık eskisi gibi devam ettiremediği yönündedir. Eskiden Devlet Sergilerinin bir şölen havasında gerçekleştirildiği, oralarda eserlerinin sergilenmesi ve

ödül almak birer övünç, onur ve prestij kaynağı, çalışmaya sevk edenci bir güç, özendirici ve kıskırtıcı olduğundan söz edilmiş, sanatçılar ve sanat öğrencileri için adeta birer eğitim kurumu gibi işlev yaptığı, sanat ve sanat eğitiminin gelişmesinde, Türk sanatının ilerlemesinde, toplumun sanatsal bilincine katkısı olduğu konusunda mutabık kalınmıştır. Bu görevinin devam etmesi konusunda da, görüşlerine başvuru alan bütün sanat eğitimcileri aynı doğrultuda görüşler belirterek, sergilerin sanat eğitimimize katkısı olduğunu ve aksatılmadan sürdürülmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Sergilerin amacını yitirmesi konusunda 1980’li yılların önemli olduğunu öne süren Adnan Turani, bunu bir yönetim değişikliğine bağlamıştır. Aynı yıllarda başka alternatiflerin ortaya çıktığını savunan Tansel Türkdoğan, aynı zamanda 2000’li yıllara da vurgu yapmaktadır. Hayati Misman’da sergi alternatiflerine dikkat çekerek, ödül miktarlarındaki azlığın bu konu üzerinde etkisinin olduğunu belirtmiştir. Bu konuda Mimar Sinan Üniversitesi hocalarının ön ayak olması gerektiğini düşünen Turan Erol’da ilginin artırılması gerektiğini çünkü Devlet Sergilerinin ülke sanat eğitiminde çok önemli olduğunu düşünmektedir.

İkinci soru, “Sergideki eserlerin ve oluşan sosyal ortamın izleyicinin ahlaki gelişimi ve görsel algısı üzerindeki etkisini değerlendiriniz” şeklindedir. Bu soru ile amaçlanan sanatla ilgilenen profesyonel veya amatör sanat seyircilerinin sanatsal gelişiminin nasıl etkilendiğini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda bu soruya verilen yanıtlar şu şekildedir:

Prof. Dr. Turan Erol,

İzleyici sergiyi gezerken kendi görüşüne, kanaatine uygun işlere bakacaktır. Ama bir de hoşuna gitmeyen, böyle resim ve heykelde mi olurmuş? Dediği işlere de bakacak, dolayısıyla görgüsünü artırmış olacaktır.

Devlet Sergilerini halkın ilgiyle izlediğine ben tanık oldum. Gelir gezerlerdi. Özellikle sergiler Zafer Çarşısındaki devlet galerisi kurulduktan sonra, halkın girip çıktığı yerlerde, böyle büyük bir serginin açılması çok ilgi görürdü. Halk ilgilenir, özel ilgi gerektirir, gidip gelirdi. Ulaşılması biraz zor olan, bir vasıtaya binip gitmek gerektiren yerlerde açılan sergilere, ancak kendinde sanata karşı özel ilgi duyanlar daha çok gidip görürler, katılırlar. Ama halkın yoğun olduğu yerlerde açılan sergilere halk da

çok ilgi gösterir. Mesela Bilkent, bir kültür merkezi olmuş. Orada fakülteler var. Başka kurumlar var. Hatta lokantalar var. Öyle yerlerde kurulan sergileri birçok kişinin gezdiğini gördüm. Demek ki, sergileri insanların ayağına götürmek gerekir. Bu bir görevdir. Sıradan insanların, girip çıktığı alanlarda açılması, bir eğitici etkinlik sayılır.

Prof. Zafer Gençaydın,

Devlet Resim ve Heykel Sergileri amacı gereği bir yarışma sergisi olması nedeniyle belirli bir elemeye tabi tutularak seçilmiş eserlerin sergilendiği yerlerdir. Bu, izleyicinin görsel algısına nitelikli işlerin sunulması anlamını taşımaz mı?

Sanat eğitimi ahlâk eğitimi demektir. Ahlâk kafalara bilgi olarak değil yüreklere duygu olarak yerleştirilebilir. Ahlâk öğretilmez, yaşanır. Duyguları hazla beslenen insanlar daha ahlâklı olurlar. Ünlü sosyolog E. Durrheim’in deyişiyle: “Sanatın bir de ahlâki yönü vardır ki hiçbir alan onunla yarışamaz.”

Prof. Hayati Misman,

Bu etkiyi hemen birden bire ilk sergide, ikinci sergide beklemek yanlış olur. Sanat eğitimi, fizik gibi, matematik gibi, coğrafya gibi okunarak öğrenilecek bir şey değil. Görerek, uzun süreç gerektiren bir şeydir. Bir, iki, üç, beş, on sergiyi gezerek mümkündür. Halkı bu sergilere nasıl çekebiliriz? Nasıl gezmelerini, görmelerini sağlayabiliriz? Bunları araştırarak, değişik yöntemler kullanarak halka izletmek gerekir.

Şunu söyleyebilirim ki bu durum sadece sergi gezme meselesi değil, iyi düzenlenmiş bir mağaza vitrinini gezip görmek bile insanda bir sürü olumlu yönde değişiklikler yapabilir.

Prof. Hasan Pekmezci,

1960’dan örnek verecek olursak, Devlet Sergileri, gruplar halinde gelip insanların seyrettiği sergilerdir. Günümüzde o izleyiciyi göremezsiniz.

İzleyici farklı dilleri, kişisel farklılıkları, değişik ekollerden, akımlardan örnekleri görüyor. Türk sanatı, batı sanatından kaynaklandığı için, oradan beslendiği için, Batı sanatlarında yaşanan bütün eğilimler, ekoller Türk sanatında örneklerini

bulmuştur. Sanatçıları bulmuştur. Bu nedenle de onları görüyor, bir anlamda çağdaş sanatın ne olduğunu görüyor. Çağdaş sanatın hangi kanallarda geliştiğini görüyor. Buda küçümsenecek bir gelişme sayılmamalıdır. Toplumsal eğitimde çok önemli bir katkı sağlamıştır.

Geçmişte, Devlet Güzel Sanatları Galerisi, Zafer çarşısındaydı. Bu galeri dünyanın en çok gezilen galerilerinden sayılıyordu. Galeriye girenler numaratorle sayılıyordu. Mesleği, işi, uğraşı ne olursa olsun, Kızılay'a işi düşen, Sıhhiye'ye işi düşen insanların buluşma noktası olarak seçilen ve hatta yağmurdan kaçan insanların bile girdiği gezdiği bir alandı. Orda resimlerimi görüp, aklında ismimi tutan insanlarla karşılaştım. Ben bu ismi biliyorum diyor. Zafer çarşısında sizin resimlerinizi görmüştüm diyor. Bir gün yağmurdan kaçır, ikinci gün o bölgeye işi düştüğünde birde gezeyim isteği uyandırır. Bu nedenle toplumsal eğitimde önemli bir kurum olarak görüyorum.

Prof. Dr. Adnan Turani,

Sergilerin eski dönemini şöyle bir sınıflandırma yaparsak, Çallı ve arkadaşları onların yaptığı natürmortlar, onların öğrencileri olan Malik Aksel, Refik Epikman, Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Cemal Tollu kuşağının resimleri sergilenirdi. Bize de onlardan sonraki kuşak olarak yer veriyorlardı. İzleyiciler bu eserleri görüyor bunlardan haz alıyorlardı.

Ben Devlet Sergisine ilk kabul edildiğimde, 1960 senesinde, benim sergiye verdiğim resim tamamen soyuttu. Benim resmimi asmışlar, ancak resim ters asılmıştı. İmzayı da görmemişler. Yani o zamanlar bilmiyorlar tabi ki soyutu. Benim bu resmim sergiyi izleyen sanatçılar için farklı bir şeydi. Tabi bu sanat öğrencileri için de öğretici bir şeydir, aynı zamanda. Halkta geziyor ve buraları görüyor. Muhakkak ki bunun insanlar üzerlerinde etkisi vardır.

Prof. Dr. Tansel Türkdoğan,

Sanatın, sanat izleyicisinin gelişimine yönelik doğrudan bir amacı yoktur. Hiç bir zaman birilerine öğretiyim, geliştireyim diye bir misyonu yoktur. Bu benim inancımın da ötesinde evrensel bir olgu zaten. Ama endirekt bir sürüçte faydası var zaten. İyi yapılan örnekleri veya ekstrem (aşırı) örnekleri göstererek insanların algılama

kapasitelerini geliştiriyorsunuz. Böyle bir pozitif tarafı vardır. Ama dediğim gibi Devlet Sergilerini sadece bu amaca bağlamak yanlış olur. Burada esas amaç sanat üreticilerini güdülendirmektir. Sanatseverler bundan endirekt olarak nemalanacaklardır.

Standart bir insanın beğenilerinin, zaten aldığı eğitimle ve çevresiyle ilgili olduğunu biliyoruz. O yüzden standart, sıradan bir insana iyi örnekler göstermediğin sürece beğenin artması, gelişmesinden bahsedemeyiz. Bu sadece resim alanında da değil, müzik alanında, tiyatro alanında, sinema alanında da böyledir. İnsanların bir şeyleri görmesi lazım. İşte Ankara örneği bu anlamda önemlidir. Devlet Resim ve Heykel Sergileri gelenekleri içersinde, bir döneminde Zafer Çarşısı diye bir yer vardı. Devlet Resim ve Heykel Sergileri de burada açıldı. Sıradan Ankaralı insanlar Kızılay'a giden insanlar bu sergileri gezerlerdi. Yani elit bir kesimin, sanatçıların gezdiği bir sergi olmasının dışında halkında dolaştığı ilgiyle izlediği bir mekândı orası. Ve Devlet Resim ve Heykel Sergileri de sürekli orda açılırdı. Her kesin de ayak altında bir mekan olarak benimsediği Zafer Pasajının içerisinde çok ciddi bir sirkülasyon olurdu. Demek istediğim şu, Türkiye'de herkesin sanatçı olmasını bekleyemeyiz. Ama iyi bir sanat izleyicisi ve sanatsever de çok önemlidir, toplum dinamikleri açısından. Öyle bir misyon da Devlet Sergileriyle birlikte sürdürülüyordu.

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin üstlendiği sanat eğitimi görevinin ışığında sanat izleyicisinin görsel algısında ve ahlak gelişiminde etkinin yadsınamayacak düzeyde olduğunu, görüşme yapılan sanat eğitimcilerinin ifadelerinden anlıyoruz. İzleyiciye iyi örnekler, farklı dil, ekol ve akımlar gösterilerek, sanatın ne olduğu tanıtılmaktadır. İzleyicinin eğitiminin doğrudan amaçlanmadığını belirten Tansel Türkdoğan, yinede dolaylı olarak bu etkiye maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Turan Erol, Tansel Türkdoğan, Hasan Pekmezci'nin ifadelerinde Zafer Çarşındaki sergi salonunun eskiden, sanat eğitiminde üstlendiği vasıf yönünden çok önemli olduğunu ifade edilmiştir. Bu mekânın öne çıkan yönünün, herkesin kolayca ulaşabileceği merkezi bir yerde, halkın içerisinde olduğuna dikkat çekilmiştir.

Üçüncü soru, "Serginin nadiren İzmir ve İstanbul olmak üzere genellikle Ankara'da izleyiciyle buluşması Türk sanat eğitimine katkısı açısından yeterli midir?" şeklindedir. Bu soru ile Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin sanat eğitimine katkısı düşünülerek Türkiye'nin çeşitli bölgelerine ulaşmasının ya da şuan ki pozisyonunun yeterli olup olmadığının saptanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda hazırlanan soruya sanat eğitimcilerinin görüşleri şu şekildedir:

Prof. Dr. Turan Erol,

Devlet Sergilerinin diğ er şehirlerde de açılmasına şahsen ben çok heveslendim. Ama yer yoktu. Onun için il galerileri projesini attım, ortaya. Vilayet galerileri sayesinde Türkiye'nin sanat eğitimine bir nebze de olsa katkı sağlanabilir diye düşünüyordum. Antalya'da, Bursa'da, Erzurum'da vs. bayağı yerler bulundu ve Devlet Galerileri açıldı. Bu benim projemdir.

Prof. Zafer Gençaydın,

Sanatsal ve kültürel etkinlikler düzenlendikleri çevreyle anılırlar, genellikle ve o çevreye de kültürel kimlik kazandırır lar. Örneğ in, İstanbul, Venedik, Sao Paolo, İskenderiye Bienalleri kent kent dolaştırılmaz. Devlet Resim ve Heykel Sergileri de Ankara damgasını taşımaktadır ve taşınmalıdır. Sanat eğitimine katkısını bulunduğu şehirlerden de sürdürebilirler.

Prof. Hayati Misman,

Sergilerin dolaştırılması bir anlayış meselesidir. Kültür Bakanlığı eğer bu sergilere bir bütçe ayırıyor, bir organizasyon yapıyor ve bunun altında sergileri halka göstermek, dolayısıyla halkı eğitmek amacı taşıyorsa, Kültür Bakanlığı bütün imkânlarını kullanarak, değışik şehirlerdeki sergi salonlarını ayarlayarak, bu sergileri gezdirebilir. Ama sergileri gezdirmek sigortasından tut, taşımacılığına gelinceye dek belirli bir maliyet gerektiriyor. Kültür Bakanlığı bu maliyeti göze almadığı için bu sergileri, birkaç büyük şehrin dışında dolaştırmıyor. Mesela Dyo sergilerini bir sürü merkezlere dolaştırıyor. Bu kurumlar dolaştırıyor da devlet neden dolaştırmıyor? İşte bu bir anlayış meselesidir.

Prof. Hasan Pekmezci,

Bir şey hiç bir zaman yeterli görülmez. Yeni arayışlar daima söz konusudur. Elbette sergilerin büyük şehirlerle sınırlı olması yeterli değildir. Ama bu örnekleri gör erek yetişen insanlar sonuçta Anadolu'ya yayıldılar. Mesela, Gazi Eğitimdeki öğrenciler, Devlet Sergilerine katıldı. Devlet Sergilerini gördü. Devlet Sergilerini gezdi, sonra Anadolu'ya yayıldı. Kendimden, eşimden örnek vereyim. Biz burada öğrenciyken sergilere girdik ve ben Sakarya Arif Öğretmen okulunda resim öğretmeni olarak

atandım. Orada resim yaptım. Devlet Sergilerine katılmak için, sergiler açmak için resim yaptım. Orada benim yüzlerce öğrencim vardı. Gelip gidenleri de hesap edersek binlerce öğrencim vardı. Benim resim yaptığımı görüyor, sergilendiğini görüyor, duyuyor. Buda başka bir kanalla eğitimin devamlılığıdır. Elbette ki bu bütün Türkiye'yi kapsayan, saran bir şey sayılamaz. Bu Malatya'da, Van'da, Urfa'da, Antep'te, Mersin'de de açılabilmelidir. Oralara da gitseydi, bu sergi çok daha geliştirdi. Bölgelerde benim gibi resimler yapan, sergiler açma isteğinde bulunan insanların, o bölgede bir sanat hareketi yaratmasına sebep oldu. Urfa'da Devlet Güzel Sanatlar Galerisi kuruldu. Erzurum'da galeri kuruldu. Konya'da kuruldu. O bölgelere buradan giden insanlar, bu kültürü alarak oralarda yeni bir atmosfer yaratmaya başladılar. Bunlar da küçümsenemez. Şubeler gibi oralarda bir sanat hareketliliği başlattılar. Bunların yöneticisi, aktif elemanı, Ankara'da Gazi Eğitimde, İstanbul'da Akademide yetişen insanlardı. Müdürleri, kurs verenleri, yönlendirenleri bu insanlardı. Sergiler Ankara'da, İstanbul'da olmuştur. Ama bunun görgüsünü başka yerlere taşıyan da bir sürü insan olmuştur.

Prof. Dr. Adnan Turani,

Sergiler Ankara dışında diğer vilayetlerde çok aktif değildi. Bu sergilerin diğer vilayetleri dolaşması mümkün olmamıştır. Ancak benim öğrencilerim gibi daha birçok izleyici Devlet Sergilerini görmek için geliyorlardı. Çünkü onlar iştirak ediyorlardı. Bu sergilerin görgüsünü eğitimini almıştı, onlar. Ben bir de dergi çıkarmıştım. Sanat ve Sanatçılar diye o derginin bütün Türkiye'ye yayılmasında bu öğrencilerin çok büyük katkısı olmuştur. Bu kültürün alınması açısından önemlidir. O zamanlar yazı yazanda yoktu. Bu yüzden eğitim bakımından Devlet Sergisini 1975- 1978'lere kadar büyük etkisi olduğunu söyleyebilirim. Halk, Türk resminin aydınlarının eserlerini orada toplu olarak değerlendirebiliyordu ve orada benim ilk gördüğüm şey soyut mantığında devlet sergileriyle tanıtıldığıdır.

Prof. Dr. Tansel Türkdoğan,

Sergilerin bütün Türkiye'de dolaşması olasıdır. Ben ODTÜ'de müzik bölümünün başkanlığını yaptım. Orada gözlemlediğim şu, bir senfoni orkestrasının bir başka şehre gidişinden daha masraflı bir şey değil, sergilerin gezdirilmesi. Bu orkestralar Türkiye'nin her tarafında konser verir. Yani işi bilen bir avuç insanla yapılabilir. Çok büyük masraflarda değil bunlar. Bunları Ertuğrul Günay'ın kendisine

de söyledik zaten. Yani çok büyük bütçelerden bahsetmiyoruz. Ama sadece işi bilen taşıyıcılarla yapılabilir. Anadolu'nun aydınlanması meselesi de bu olay üzerinden gerçekleştirilebilir. Sergilerin Anadolu'ya taşınması, tabi bu artık sadece konvansiyonel yollardan yapılacak diye bir şey yok. Ciddi bir organizasyon şunu da yapabilir. Herkesin evinde bilgisayarı var. Ciddi bir internet sitesi gerçekleştirirsin. Bunların hiç biri yapılmıyor. Herkes bırakmış durumda işi. Belki de bu gelenek kendi kendine tükensin diye bir mantık var. Bu çok yanlış bir mantıktır. İki yılda bire düşürülmesi falan son derece yanlış uygulamalar. Bir devletin kurumsallaşması, bir serginin kurumsallaşması bunlar kolay şeyler değildir. Bir geleneğin ortaya çıkması, üç-beş yılda olacak bir şey değildir. Elli-altmış yıllık sergiler bunlar ve bu geleneğin gelişmesi için bunun koparılmaması gerekmektedir. Gelenekselleşmediği sürece de insanların yapılan işe duyduğu saygının seviyesi de düşecektir

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin sanat eğitimine katkısı doğrultusunda sergilerin gezdirilip, gezdirilmemesi hususunda, görüşme yapılan sanat eğitimcileri, gezdirilmeli konusunda ağırlıklı fikir beyan etmişlerdir. Günümüze kadar bu uygulamanın mümkün olamadığını ancak bunun gerçekleştirilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Gezdirilmesi gerektiğini ifade edipte şuana kadar bunun pek mümkün olmadığını, bunun başka yollarla gerçekleştirildiğini ifade eden Adnan Turani ve Hasan Pekmezci, buralarda görgü alan kişilerin yurda yayıldıklarını bununda sanat eğitiminin bir parçası olduğunu ifade etmişlerdir. Bu konuda farklı görüş bildiren tek kişi Zafer Gençaydın olmuştur. Gençaydın, sergilerin Ankara menşeli olduğunu, bu sergilerin sanat eğitimine katkısını bulundukları illerden de yapabileceğini ifade etmiştir.

İkinci Alt Probleme Cevap Niteliği Taşıyan Görüşme Soruları

Görüşme formundaki dört, beş, altı ve yedinci sorular, araştırmanın problemini tanımlamaya yönelik alt problemlerden, ikinci alt probleme cevap olabilecek niteliktedir.

Dördüncü soru, “Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin jüri sistemi ile ilgili olarak, jürinin kimlerden oluşması gerektiği, jüri sayısı, küratörlük kavramı hakkında olumlu olumsuz görüşleriniz, varsa önerileriniz nelerdir?” şeklindedir. Bu soru ile amaçlanan Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin jüri sistemi sorunları hakkında sanat

eğitimcilerinin görüşlerine başvurarak çözüm önerileri getirebilmektir. Jüri sisteminde yaşanan aksaklıkların yarışmanın geleceğini doğrudan etkilediği düşünülmüş ve bu doğrultuda ortaya konacak sorunların çözüm üretmeye olanak vereceği düşünülmüştür. Bu amaç doğrultusunda dördüncü soruya verilen yanıtlar şu şekildedir:

Prof. Dr. Turan Erol,

Devlet Sergisi jürilerinin kararları hep tartışılırdı. Ben kendimi bildim bileli, Akademi öğrencisi olduğum tarihlerden itibaren, Devlet Sergisi ödülleri dağıtılışı, ödül falancaya verdiler, hâlbuki falancanın resmi, heykeli daha iyiydi, jüri taraflı davrandı gibi bir sürü eleştiri yapılırdı. Jüri üyeleri de çoğunlukla sanatçı üyeler olurdu. Jüri sanatçılardan, sanat eleştirmelerinden oluşturulacak denirdi. En az bir sanat eleştirmeni de bulunsun denirdi. Çünkü sanat eleştirmeni azdı. Genelde Akademi hocaları, Gazi kurulduktan sonra da Gazi Eğitimin hocaları da dahil olmuştur. Sanat hocalarının jüri üyeliği, jüride yer almaları hep dedi kodu konusu olurdu. Kendilerine ödül veriyorlar gibi. Bazen de bu kaçınılmaz oluyordu. Tarafsız bir gözle bakınca, ben işin içine girdikten sonra 1960'da 1961'de Devlet Sergisinde organizatör, sergi komiseri olarak bulunmayı tercih ettim. Uzun süre jüride bulunmadım. Diyelim ki Cemal Tollu'yu jüriye almışız, sanatçının büyük bir eseri var sergiye koymuş, Neden o oy almasın? diye jüride bulunanlar oy veriyorlardı. Jüri üyesi olduğu halde ödül almak birçok dedi kodu konusu olmuştu. Jüri üyeleri kendilerine ödül veriyor. Ben de şöyle bir yazı yazdığımı hatırlıyorum. Dünyada kararları tartışma konusu olmayan hiçbir jüri yoktur. En azından sergiye katılıp da ödül almayan sanatçılar, jürinin kararlarını eleştirirler. Beni atlادılar diye. Onun için jürilerin kararları hep tartışma konusu olmuştur.

Ayrıca jüri sisteminin bir kişiye bağlanması, kararların bir kişi tarafından verilmesi taraftarı değilim. Devlet Resim ve Heykel Sergisi, bir sergi olmanın yanında bir de ödül veriyor. Bugün bir Devlet Sanat Sergisi gündeme gelecekse, bu sergideki eserlerin seçimi, ödül dağıtımı, bir adamın kararına değil de bir gruba, bir jüri heyetine, bir seçme ve değerlendirme kuruluna bırakılması daha makbuldür. Daha akla yakındır, diye düşünüyorum. Kûratör sistemi, tek seçiciden oluşuyor, o belki daha çok tartışılabilir.

Prof. Zafer Gençaydın,

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde jüri, seçici kurul başkanı ve kurul tarafından seçilmelidir. Seçici kurul üyelerinin seçimi belli esaslara bağlanmalıdır. Yönetmeliğin ilgili maddesinde belirtilen özelliklerin (bilgi, görgü, deneyim) pek dikkate alınmadığı konusunda yoğun kuşkular vardır. Bakanlık yetkililerinin bilgi, görgü ve deneyimlerinin, kurul üyelerinin düzeylerini belirleyebilecek düzeyde olması gerekir. Jüri sayısı yediye indirilebilir. Biri eleştirmen olmak üzere sanatçılardan oluşmalıdır: insan yaptığı kadar bilir; bildiği kadar da anlayabilir. Bir konuda bilgi sahibi olunabilir ama yaratma duygusunu ve yaratıcı yeniliği ancak yaratanlar bilebilirler. Kurul üyelerinin yetersizliği katılıma ilgiyi azaltmaktadır.

Sanat konusunda bilgi sahibi olmakla anlamak arasında çok açık fark vardır. Sanattan anlayan küratöre rastlamadım henüz. Sanatta değerlendirme ölçütü, değerlendirenin yaratma gücü ve sanatsal kültür birikimidir.

Prof. Hayati Misman,

Ben bu güne kadar birçok jürilerde bulundum. Asıl değerlendirmenin önemli olan tarafı jüri üyeliği yapacak insanların doğru seçilmesidir. Yönetmelik ne olursa, nasıl olursa olsun. Sistem ve uygulama hangi yönde olursa olsun bunun hiçbir kıymeti yok. Önemli olan bu sergide jüri üyeliği yapacak kişilerinin bir sanatçı misyonunun olmasıdır. Bu serbest sanatçı da olabilir. Akademik unvana sahip kişilerden de olabilir. Eleştirmenlerde de olabilir. Ama ne olursa olsun jüri üyeliği yapacak insanların hepsinin de belli bir seviyede olması lazım. Eskiden bunlara dikkat ediliyordu ama şimdi bazı jüriye bakıyorum hiç tanımıyorum. Kendi yaptıkları resimler bir işe yaramıyor. Onlar nasıl jüri üyeliği yapacaklar? Bilmiyorum.

Jürinin tek sayı olması söz konusudur. Her hangi bir ihtilafa düşüldüğü zaman bir ağırlık olsun diye en az 5, en fazla 7 kişiden oluşur. Onun dışında çok fazla olması artı değer kazandırmaz, kavga dövüşten başka.

Sergilerin küratör ile düzenlenmesi yanlış olur. Küratör dediğiniz nedir? Sergi düzenleyen insan, organizasyon yapan insandır. Bu gün birçok küratörün sanattan da çok iyi anladığını söylemek mümkün değildir. Bir sergiyi bir kişinin organize etmesini çok doğru bulmuyorum.

Prof. Hasan Pekmezci,

Bir sürü denemeler yapıldı. Şimdi şöyle düşünmek gerekir bu konuda, sonuçta jüride bu toplumun insanların içinden seçilecek ya da bu camianın içinden seçilecektir. Sanatçı olmasın, sanat yazarı olsun, sanat düşünürü olsun, sanat tarihçisi olsun denildi. Onların seçtikleri de eleştirildi. Çünkü sanatın olduğu yerde eleştiri bitmez. Olumsuzluklar yaşanmış, ayırmalar-kayırmalar yapılmıştır. Eşe, dosta, tanıdığa verildiği idealleri daima dillendirilmiştir. Ama bunun tümü aynı kapsamda gelişti gibi düşünmek yanlıştır. Paris sergileri düzenleniyorsa orada da bir jüri vardır. O jüride uzaydan gelmiş değildir. Aynı toplumun insanlarından oluşmuştur ve seçim tartışmaları orada da yapılmıştır. Dünyanın her yerinde bu tür tartışmalar olur. Bizde çok fazla önemseniyor, jürilerin yaptığı küçük ya da büyük hatalar çok fazla öne çıkartılıyor. Bu da asıl başarıyı etkileyen, gölgeleyen bir etkenmiş gibi görülüyor.

Benim görev aldığım jürilerde, olumsuzlukların %5'i, %10'u geçmediğini düşüncesindeyim. Sonuçta insan ögesi olmasına rağmen %5'lik, %10'luk hata varsa, %70'lik, %80'lik, %90'lik da başarı var demektir. Bu nedenle %10'a %20'ye saplanıp da %70, %80, %90 başarıyı gözden kaçırmamak, yok saymamak gerekir.

Küratör de bir insan, kendi eğilimleri doğrultusunda hareket etmesi gereken bir insan. Bu küratörlük sisteminin sanatçıları belli şartlarda koşullandırdığı düşüncesindeyim. Diyor ki şu konseptte ki eserleri toplayacağım. O konseptte uymuyorsa toplanmıyor. Devlet Sergileri konsept sergiler değildir. Devlet Sergilerinde küratör olmasından yana değilim. Konsept sergilerde Küratör derki, konu sanatta aşk, bu konuya uygun bir seçim yapar. Bunu Ahmet'te yapar, Mehmet'te yapar. Ama Devlet Sergisi gibi, Dyo sergisi gibi konseptten ziyade, geneli, katılım zenginliğinin önemli olduğu, çağdaş bir dönemi temsil eden sergi ve yarışmalarda küratörlüğü pek olumlu görmüyorum.

Hiç bir zaman jüride objektif olunmaz. Hiç bir sergi jürisinin objektif olması söz konusu değildir. En azından kendi eğilimleri dışında objektif olunmaz. Kendi eğilimleri dışında başka eğilimleri yok sayan sanatçılar var. Böyle bir insanın değerlendireceği eserler o kişiyi temsil edecek o kişinin niteliği belirleyici olacaktır. Bu nedenle farklı alanlardan, farklı disiplinlerden ve tolerans payı yüksek, farklı isimleri tanıyan, onlara yaşama hakkı tanıyan insanlardan oluşan bir jüri seçilmesi gerekir. Kemikleşmiş katılaşmış kendi beğendiği dışında öbür alanları hiçe sayan bir jüri üyesini ben Devlet Sergileri için tasvip etmiyorum.

Prof. Dr. Adnan Turani,

Benim yurt dışından geldiğim yıllarda Devlet Sergilerinde Akademinin bir hâkimiyeti vardı. Jüriler onlardan oluşuyor, o zamana kadar görüş tamamen Akademililerin elindeydi. İstediklerini müzeye sokuyorlar, istediklerini sokmuyorlar. Oyuncak gibiydi. Sonra beni de jüriye almaya başladılar. Tabi büyük mücadeleler oldu ve belli bir düzene oturduğu söylenebilir.

Şimdi dünyada şöyle bir fikir oluştu küratör sistemi var. Küratör kendisi istediği gibi seçiyor. Böyle bir seçici sistemini doğru bulmuyorum. Çünkü bu endüstriden ileri geliyor. Bu dayatmayı endüstri yapıyor. Devlet Sergilerindeki mevcut jüri sistemi uygulanabilir durumdadır.

Prof. Dr. Tansel Türkdoğan,

Ben Devlet Sergilerinin geçmişini de biliyorum. Ankara'da beslendiği kaynak Gazi Eğitim Enstitüsüydü. Bu çalkantılar o zamandan başlıyor. Örneğin Arif Kaptan olayı, onun oğlunun jüriye girişi bunlar o kadar ciddi tartışmalara neden olmuştur. Futbol maçlarında olduğu gibi, dışarıdan jüri getirilsin gibi değerlendirmeler yapılmıştır. Jürilerin kararları her zaman tartışılır. Çünkü bizim yaptığımız işin bilimden ayrılan yönü duygusal sonuçlara varmamızdır. Bilim böyle bir sonuca varmaz. Ama şu var, yaptığımız işin uzmanlığı var, deneyim edilmişliği var. O yüzden jürilerin kararları duygusal olmakla birlikte, sabitleniyor. Bunu aşmanın tek yolu şudur. Jürilerin ehliyetli insanlar tarafından sürekli yenilenmesi gereklidir. Bu 80'lerde veya 90'larda çok yanlış yapıldı. Her yıl aynı jüriler yapıldı. Bu çok yanlıştı. Bazı söylentilerin çok ciddi olarak ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Küratör işi bir alternatiftir. Ama Küratör işe girdiği zaman o işin rengi tamamen değişebilir. Devletin öyle sergiler yapma olanakları da var zaten. Ama bu kendi geleneği içinde devinen bir sergidir. Benim burada getirdiğim öneriler yeni bir sergi önerisi değildir. Yapılan işin daha kaliteli hale getirilmesidir. Çünkü gözlemlediğim kadarıyla bu kalitede ciddi sorunlar oluşmaya başladı. Zincirin parçaları da kopmaya başladıktan sonra bunun kalitesinden de söz etmek olası gözüküyor.

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin jüri sistemi ile ilgili sanat eğitimcilerin verdiği yanıtlar doğrultusunda, jürinin hiçbir zaman objektif olamayacağıdır. Duygusal

sonuçlara ulaşılan bir durumun söz konusu olduğudur. Seçici kurul sisteminin devam etmesi gerektiği dolayısıyla tartışmaların önüne geçmenin mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Ancak seçilen jürinin belirli kriterlere tabi tutularak ehliyetli kişiler tarafından doğru jürilerin belirlenmesi ve küratör sisteminin Devlet Sergilerinde uygulanabilecek bir sistem olmadığı konusunda mutabık kalınmıştır.

Seçim yapan her jürinin sübjektif bir değerlendirme yapacağı herkes tarafından kabul edilmiş ve bu sübjektifliğin ancak alanında uzman, deneyimli ve geniş görüşlü jüriler tarafından en adil duruma getirilebilir olmasının mümkün olduğu ifade edilmiştir. Hayati Misman ve Zafer Gençaydın jüri sayısının yedi olması konusunda ortak görüş bildirmişlerdir.

Beşinci soru, “Devlet Resim ve Heykel Sergilerini farklı sanat disiplinlerini barındırması ve video, enstalasyon, dijital baskı gibi alanları kapsamaları açısından olumlu olumsuz görüşlerinizi, varsa önerilerinizi ifade ediniz” şeklindedir. Bu soru ile Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde sergilenen eserlerin günümüz sanatına hitap edip etmediği, sanat disiplinlerine göre bir ayrımın yapılıp yapılmamasının gerekliliği konusunda sanat eğitimcilerinin görüşlerine başvurularak sergilerin daha iyi nasıl olması gerektiğine dair çözüm önerileri sunmak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda sanat eğitimcilerinin sanat disiplinlerine yönelik görüşleri şu şekildedir:

Prof. Dr. Turan Erol,

Devlet Sergisini yeni bir ödül ve jüri sistemine bağlamak gerekiyordu. Bu konuda gayretlerim oldu. Daha sonra bu sergide resim ve heykel dalları yeterli değil dedim. Özgün baskının da konmasına ben önayak oldum. Ama gün geldi, bu dal ayrımının da yeterli olmadığını düşünerek, Devlet Sanat Sergisi ve Devlet Sanat Ödülü sistemi gelsin diye, Devlet Sergisi katalogunda bir yazı yazdım.

Bugün dallara ayrılmış, dalları adlandırılmış bir sistemin artık günümüzün gidişine cevap vermediğini düşünüyorum. Yok, seramik ödülü, yok özgün baskı ödülü, yok resim ödülü, bunlar olmamalı. Sanat Ödülü olması ve ödül sayısının ona göre çoğaltılması düşüncesindeyim. Seçici kurul buna karar verir. Alır bunu sergilensin der. Veyahut da sanatçılar sergiye davet edilir. Bir heyet kimleri davet edelim diye karar verir. Davet edildikten sonra da sanatçı ne yaparsa yapar ve o eserler sergilenir.

Bakarsınız bir gün yepyeni bir şey olur. Gelen işler, geleneksel anlayışla bir tablo olur. Bir heykel olur. Dijital bir iş olur. Her şey olabilir. Davetli sanatçılar içinden de seçici kurul, değerlendirme kurulu, Devlet Sanat Ödüllerini verir.

Günümüzde artık tuval resmi dışında birçok şey yapılıyor. Mesela Fransa’da her yıl açılan geleneksel Salon Sergileri vardır. Bakıyoruz resimden başka şeylerde var. Veyahut da Pompidou Müzesinin sergilediği şeyler var. Resim ve heykelden başka enstalasyon (yerleştirme), video gibi şeyleri de gördüm. Türkiye’de de başladı, bu tür çalışmalar. Video yapan var. Yerleştirme yapan var. Devlet Sanat Sergisine çevirelim, bu tür işlerinde dahil edelim dedim. Ama bunu yapamadılar.

Prof. Zafer Gençaydın,

Devlet Serginin adı ve yönetmeliği, barındırması gereken alanları içermektedir. Bir dönemin tarihsel-kültürel koşullarına göre düzenlenerek kurumsallaşmış bu tür etkinliklerin başlangıçtaki amaçlarından saptırılması ve yozlaştırılması anlamını taşır. Ayrıca, başlangıçta Devlet Resim ve Heykel Sergisi olarak belli amaçlarla bir tüzükle kurulmuş olan bu etkinliğe sonradan çeşitli alanların eklenmesi anlamsız bir ayrıntıcılığa boğulmasına ve alanların birbirleriyle yarıştırdığı izlenimini yaratmıştır. Örneğin, resim sanatının sadece bir tekniği olan özgünbaskı, resimden ayrı bir alanmış gibi, tamamen bir bilinçsizlik ve bilgisizlik sonucu değilse, çeşitli çıkar hesapları sonucu olarak sonradan eklenmiş olabilir. Özgünbaskı, yukarıda da belirtildiği gibi, resmin bir tekniğidir, ayrı düşünülemez. Heykel her gereçle yapıldığı gibi seramikle de olabilir; yeter ki heykel olsun. Sanatta gereç değil nitelik önemlidir; her şeyi barındırabilir, ancak ayrı bir alan olarak değil.

Yönetmeliğinde öngörüler alanlarla ilgili sınırlı kalması kurumsallaşmış ve gelenekselleşmiş Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin anlamına uygun düşer. Devlet Resim Heykel Sergisi dışında her alanla ilgili yarışmalı sergiler düzenlenmesi çok daha tutarlı ve anlamlı olacaktır. Aksi halde Devlet Resim ve Heykel Sergisi kapsamına sinemanın da dahil edilmesi gerektiği sonucuna varılabilir.

Prof. Hayati Misman,

Şimdi diyelim ki resim kendi içinde değerlendiriliyor, özgünbaskı kendi içinde değerlendiriliyor, seramik kendi içinde değerlendiriliyor. Bence eskiden daha doğrudu.

Böyle yapmaktansa sanat eserini değerlendirmek daha doğrudur. Teknik başka bir şeydir. Yani insan kendi yarattığını ve yapmak istediğini çok değişik tekniklerle yapabilir. Sinemayla da bir şey ifade edebilir. Resimle de, seramikle de, özgün baskıyla da ifade edebilir.

Dijital işler acaba sanatçının yaratıcılığını ne kadar ortaya çıkartıyor. Bu videoyla da olsun başka tekniklerle de olsun sanatçının yaptığı sanatı ortaya çıkaran bir şeyse o değerlendirilebilir. Ama onu da nasıl anlayacağız. Çünkü kamerayla, oyunlarla yapılıyor. Dijital sanat için söylüyorum. Şimdi dünyada yapılmayan bir şey yok. Herkes ben yaptım oldu diyor. Ama eğer sanat eserini klasik anlamda düşünecek olursak, ben çok taraftar değilim.

Prof. Hasan Pekmezci,

Devlet Sergilerinde dal ayrımları yapılamalı, beşinci bir dal açılıp video art diye bir bölüm ayrılabilir. Farklı disiplinler Devlet Sergilerinde var. Örneğin fotoğraf, geleneksel el sanatları ayrı bir yarışma olarak var. Devlet Sergilerinde şu anki dört disiplin yabana atılır bir disiplin değil. Video art ta bu işe girsin, performans sanatları da bu işe girsin deniyorsa, yeni bir dal açılır, onlarda yarışmaya katılabilir. Örneğin dijital baskı alınıyor. Dijital baskı bu dört disiplin içinde sayılıyor.

Prof. Dr. Adnan Turani,

Gazi’de 1963-64 yıllarında resim bölümünde grafik dersi vardı. Ama bölüm değildi. Ben olmaz dedim, biraz geliştirdim. Hatta Mürşide’yi de eğitim almaya gönderdik. Üç ayırdık o zaman resim bölümü, heykel bölümü, grafik bölümü şeklinde. Tabi bu durum Devlet Sergilerine de yansdı. İlk defa olarak baskı resimler alıp onlara ödülde verildi. Resim, heykel, grafik böylece renklendi. Bu olay sanıyorum 75’den sonra başladı.

Video dediğimiz, bilgisayar resmi çeşitli ışık olaylarından oluşuyor. Bunların plastik sanatla bir alakası yok. Neden yok? Çünkü bu bir dizayn meselesi, tamamen mekanik. Bir fotoğrafı alıyorsunuz değiştirebiliyorsunuz. Bu bir sanatsal uğraşı değildir. Video da öyle görüntüler kombinasyonu bunun plastik sanatlarla bir alakası yok. Amerika’nın, Avrupa’daki modernist mantığı yıkmak için ele aldıkları bir olaydan ibaret bütün bunlar.

Videoların hiçbirisi ekol şekli değildir. Sanatçının yaptığı bir biçimleme yok. Sen evinde pekâlâ oturursun bilgisayarda oynarsın bir şeyler yaparsın, yapamazsın. Bugün ben bilgisayar kullanıyorum. Kendi işime gelecek kadar bir şeyleri de yapıyorum. İstediğim gibi birçok fotoğrafı photoshopta harman yapabiliyorum. Ama ben Allah'tan da korkuyorum. Bunun sanat olmadığı kesin. Yarım saatte bilgisayarda soyut resim yapılabilirim. Kompozisyonlar yaparım, ama sanat değil.

Prof. Dr. Tansel Türkdoğan,

Serginin orijinali şudur; Devlet Resim ve Heykel Sergisidir. Şimdi tabi 1960'ların normlarıyla bu günü değerlendirmek çok zordur. Çünkü sanatın biçimleri değişken ve çeşitli hale geldi. Bundan kaçmakta mümkün değil ve ben orada (jüride) onunda mücadelesini verdim. Dijital işleri örneğin kabul etmiyor. Ciddi tartışmalar oldu. Enstalasyonda sıkıntılar yaşanıyor. Hâlbuki bunlar sanatı üretme yolları, bunlardan kaçınmaya, imtina etmeye gerek yok. Dolayısıyla jüri üyelerin inisiyatifine bırakılmayıp bu yönergelerin yayınlanması lazım böylece dediğim gibi dijital sanat uygulamaları enstalasyonlar gibi günümüz sanat üretimlerinin, biçimlerinin de bu sergilerin içerisine sokulması lazım. Yanlış yapılan bir şey var. Devlet Resim ve Heykel Sergilerine, artizan disiplinler de bu işin içine sokulmaya çalışılıyor. Mesela ebru, bunlara biz karşı falan olamayız zaten. Ama şu yanlış kendini tekrar ederek var olabilen yani belirli bir sınırın ötesinde yaratıcılık içermeyecek disiplinleri bu alana sokarsanız siz yaptığınız işin ciddiyetini sulandırmış olursunuz. Onlar ayrı bir kategoride ve başka bir organizasyonda ele alınmalıdır. Ama yapılan yanlışlık şu Devlet Resim ve Heykel Sergisi mantığı içinde geleneksel Türk sanatlarını ekleme yapmaya çalışıyorlar. Sanat olarak kabul etmediğimiz bir disiplini sanat gibi değerlendiriyorsunuz. Bununla ilgili benim başka bir yerde mücadelem olmuştur.

Ebruyu siz standart bir insana bir saatte öğretebilirsiniz. Bunun için bir proses (süreç) gerekmiyor. Ama sanat için bu daha zahmetli bir şey ve sanatın eğitimi istediğiniz zaman hızlandıramazsınız. Yani o süreci yaşaması, deneyimleri yaşaması, sanat öğrencilerinin denemesi lazım. Ben asla yaz okulunda atölye dersi açmam. ODTÜ'de de açmıyordum. Yaz okulunda kuramsal dersleri siz hızlandırarak bir ayda verirsiniz ama atölye dersini veremezsiniz, bir ayda. Bir sanat öğrencisine yıllarca uğraşırsınız bir şeyler öğretmek için, o sonuçta sanatta üretmeye bilir. Ama artizan disiplinlerde böyle bir şey yok. Bakır ustasının gösterdiği biçimde vurursan o tabağı

yaparsın. Orda boynuzun kulağı geçmesine de gerek yoktur zaten. Sanat eğitimi öyle bir şey değildir. Sanatta her zaman sen ustandan daha üstün, daha büyük olabilirsin, daha iyi olabilirsin, daha iyi bir yere gelebilirsin. Buda bir problem yaratmaz. O yüzden bu disiplinlerin karıştırılması konusunda çok ciddi bir uzmanlık görüşüne de ihtiyaç var, kanımca.

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin sanat disiplinlerini barındırması doğrultusunda sanat eğitimcilerinin görüşleri, bir karmaşanın ve bulanık bir durumun söz konusu olduğu yönündedir. Devlet Sergilerindeki dal ayrımlarının yapılmaması, yapılan bu ayrımların sanatın üretme biçimleri olduğu, üretme biçimlerine göre sınıflandırılmaması konusun da genel bir kanaat oluşmuştur. Bir tek Adnan Turani dal ayrımı yapılmalı demiş özgünbaskının nasıl ayrıldığını ifade etmiştir. Ancak video art gibi sınıflandırmaya gitmeyi de doğru bulmamıştır. Turan Erol'da eskiden dal arımın gerekli olduğunu ancak günümüz koşullarında böyle bir ayrıma gitmenin yanlış olacağına eserin kendisinin değerlendirilmesi gerektiğini söylemiştir. Video vs. gibi dalların Devlet Sergilerine girmesi gerektiğini savunmuş, Hayati Misman'da şüphe ile karşılaşmış değerlendirme güçlüğünden bahsetmiştir. Genel bir kanaat olarak değerlendirilen eserin tekniğinden ziyade niteliğinin ön plana çıkartılması gerektiği ifade edilmiştir.

Altıncı soru, “Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin ödül sistemi ile ilgili olarak, ödül miktarı, eser satın alma, kimlere ödül verileceği, ödüllerin disiplinlere ayrılması konusunda olumlu olumsuz görüşlerinizi, varsa önerilerinizi belirtiniz” şeklindedir. Bu soru ile Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin gidişatında ödül sisteminin yeri saptanarak, etkisi ortaya konulmak istenmiş ve serginin konumunu, ödül miktarındaki değişikliklerin etkileyip etkilemediğini ortaya çıkartarak serginin daha iyi hale getirilmesine yol bulmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda sanat eğitimcilerinin görüşleri şu şekildedir:

Prof. Dr. Turan Erol,

Önceden birincilik, ikincilik şeklinde olan ödül sistemini, 1975'te de bir kurulda öneri getirerek, başarı ödülleri sistemini kurdum. Çünkü şöyle diyordum, birinci niye birinci? İkinci niye ikinci? Bu çok açık seçik belli olmuyor. Sergide en başarılı

görölmüş 3 resme başarı ödülleri verilsin, hatta artırabiliriz sayısını dedim. Yani verilebildiği kadar başarı ödölü vermek mümkün olsun. Bunun adının da Devlet Sanat Ödölü olarak değiştirilmesi gerektiğini söyledim. Olması gereken buydu. Ödöl miktarı da günün şartlarında değerlendirilmelidir.

Prof. Zafer Gençaydın,

Ödöl miktarı yetersizdir. Ödöl tutarı sanatçıları özendirebilecek düzeyde olmalıdır. Sergilenen eserlerden devletin satın alması uygun olur. Rastlantısallığa yer vermemek açısından sanatsal niteliğıyle kendini kanıtlayan herkese ödöl verilebilir. Ödüller eserin niteliğine göre verilmelidir eserlerin nasıl yapıldıklarının bir önemi yoktur. Seçici kurulların seçimi ve niteliğı ödöllerin değerlendirilmesi konusunda kuşku yaratabilmektedir.

Prof. Hayati Misman,

Sadece sergide ödöl almak sorun çözümüyor. Ödölün arkasında durmak gerekiyor. Yetişkin, yıllarını buna vermiş sanatçılar başarılı olup ödöl aldığı zaman, eskiden bir şeylerini karşılayabiliyordu. Ödöl miktarı olarak son zamanlarda gittikçe daha az vermeye başladı. Başka ödöllü yarışmalar yapan kurumlar olmaya başladı. Devlet Sergilerinin etkisi yavaş yavaş azalmaya başladı. Parasal olarak gittikçe değeri düştü ve özelliğı kalmadı. Eskiden ödöl miktarı çok yüksekti. Şimdi ödöl diye verdikleri 1-2 bin lira para zaten resmi de alıyorlar. Resmin kendisi o para. Ödöl sanatçının çabasına bir mükâfat olarak verilir. Sen benim işime 2 milyon lira ödöl veriyorsun, benim resmim dışarıda 5 milyon lira. Yani ödöl nedir?

Ödöl disiplinlere göre paylaştırılabilir. Ama Disiplinlerin birbirlerinden farklılıkları iyi değerlendirilmelidir. Mesela, seramiğe az ödöl, özgünbaskıya az ödöl gibi değil. Mesela, resmin ödölü 5 milyonsa seramiğin ödölü 3 milyon, özgünbaskının ödölü 2 milyon, şimdi işin çoğaltılmasına mı para vereceksin yoksa sanatçının yaptığı esere mi vereceksin? Ödöl sanatçının yaptığı işe veriliyor. Sanatçının yaptığı çabaya, ürettiğı işin kaliteli olmasına, sanat eserine veriliyor. Onun içinde ödöllerin değerlerinde farklılık olmaması lazım ve ödöl verildiğı zaman esere de sahip olunmamalıdır. Birde esere sahip olursan, zaten eserin fiyatını vermiş oluyorsun geriye bir şey kalmıyor. Sen o sanatçının yaptığı sanat eserine ödöl veriyorsun. Eğer istiyorsan onun değeri kaç liraysa satın alırsın. Ödöl vererek o esere sahip olmak çok etik bir şey değildir.

Prof. Hasan Pekmezci,

Ben 1982 yılında Devlet Sergisi ödülü aldım. O zamanda genç sanatçılardan sayılıyordum. Ama yaşlı kuşak sanatçılarda vardı içimizde. Cemal Bingöl vardı diyelim. Devlet Sergileri genç sanatçılara her zaman fırsat yaratmıştır. Ben Bu konularda daha olumlu yaklaşıyordum. Benim jüride bulunduğum sergilerde genç sanatçılara da ödüller verilmiştir. Yani illa yaşlı kuşaktan olacak, illa klasik kuşaktan olacak diye saplantıya girilmemiştir. Hala günümüzdeki ödüllendirmede de genç sanatçılara fırsatlar tanınmaktadır. Örneğin sende daha genç kuşak bir sanatçı olmana rağmen ödüller aldın. Bir şeyi eleştirirken verdiği sonuçlara bakıldığı zaman, eleştiri ne derece doğru ne derece yanlış o da ortaya çıkar. Devlet sergileri ödül miktarları her zaman tartışılır. Ama bu ülkenin maddi olanakları bellidir. Ben iki kez Devlet sergilerinde büyük ödül aldım. Hiç bir şekilde aldığım ödülü küçümsemedim.

Bu günkü şartlarda ödül miktarı olarak yarışmanın ödülü 100 milyar dersenez. Ben resmimi 150 milyara satıyorum der ortaya çıkar. Ödülün az olması konusunda ki tartışmalar bitmez. Türkiye'nin bir gerçeği var, yarışmayı düzenleyen kurumun olanakları belli, belli bir mali bütçesi var. Ben maddi eleştirilere katılmıyorum.

Devlet sergileri sadece ödülleriyle değerlendirilen sergiler değil. Genç kuşak sanatçıların eserlerini aldığı zaman, gelecekte oluşacak, oluşmakta olan müzelerin alt yapısı oluşuyor. Devletin müzesinin koleksiyonuna giriyor. Dünya müzelerinin en büyük kaynaklarından biri bağışlardır. Sanatçıların bağışladığı resimlerdir. Sanatçının ailesi, kendisi topluca eserlerini bağışlar. Onlarla reyonlar açılır. İşi paragöz açıdan görmemek lazım, senin resmini satın alıyorsa, cüzi miktara alıyorsa, bir devlet koleksiyonuna giriyor. Sıradan bir koleksiyona girmiyor. İki gün sonra satıp paraya tahayyül edecek bir şahsın eline de geçmiyor. Sonuçta devletin müzesine girecek. Birde şu var tabi müzeler toplumların çeyiz sandığıdır. Yani geleceğe kalması gereken birer hazinedir. Bu nedenle ben bu sergiye seçilmek bile bir başarı diye düşünüyorum. Sanatçı için bir kazanımdır, onurdur diye düşünüyorum. Para ile karşılaştırmanın, değerlendirmenin doğru olmadığını düşünüyorum.

Prof. Dr. Adnan Turani,

Devlet Sergisinde ödül var mı? Ödül demek insanın çalışmasına yardımcı olan kaynak demektir. Genç sanatçılara ödül verilmeli ama gelip de ellerine birer demir

veyahut tahta parçası tutuşturulmamalı, faydası olması lazım. Çocuklara kendilerine yardımcı olabilecek bir meblağ düşünölmeli. Günümüz şartlarında bir ödölün 100 bin lira civarında olması lazım ki sanatçı çalışmalarını sürdürebilsin.

Prof. Dr. Tansel Türkdoğan,

Ben bu sözleri konuşmakla kalmıyorum. Savunduğüm fikirler doğrultusunda uygulamaya da çalışıyorum. Mesela ben hiçbir zaman “Birincilik Ödölü”nden yana olmadım. Bu kadar duygusal jürilerin olduğı bir alanda, sanatın bütün alanlarını kastediyorum. Birincilik, ikincilik gibi şeyler bana çok komik geliyor. Ödöl verilebilir. Bir ödöl mekanizması olmalı buna katılıyorum. Bunu yaparken “Seramik Ödölü” vs. ödölü bunlar bana çok yanlış geliyor. Her üretim biçimi içerisinde iyi işler bulunabilir. Ve zaten bundan sonrada muhtemelen böyle olmalı ve olacaktır. Yeni bir ödöl sistemi getirilmeli, bu kaçınılmaz bir şeydir. Ödöl miktarları da göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. Ben jüri üyeliğim sırasında özellikle şuna karşı çıktım, birinci, ikinci, üçüncü. Bu bir atletizm yarışması değil, derecelendiremezsiniz. Çünkü o jüriyi kaldırın başka bir jüri getirin beklide orda birinci olan iş birinci olmayacaktır. Sergiye bile giremeyebilir. O jürinin sübjektif kalitelerle gerçekleştirdiğı değerlendirmeye saygı duymak gerekir. Ama ödöl olarak “övgüye değer”, “mansiyon” gibi bu tür şeyler verilebilir. Çünkü bunlar onursal olarak da seçilen eserlerin, daha önde, daha arkada olduğı anlamına gelmiyor. Tabi ki destek anlamında çok değer taşıyor. Bunlar modernizm projesi içindeki problemli konulardır.

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin ödöl sisteminde ödöl miktarındaki yetersizlik çoğunluğun kanaati olarak karşımıza çıkmaktadır. Ödöl miktarının yetersizliğinin sergilerin amacı doğrultusunda yürütölmesine engel teşkil ettiğı ifade edilmektedir. Hasan Pekmezci diğör sanat eğitimcileriyle aynı görüşte değildir. Ödölün önemli olduğunu ancak miktarının önemli olmadığını bunun manevi yönünün daha önemli olduğunu ifade etmiştir. Hayati Misman serginin gençlere ve amatörlerle yönelmeye başladığını bununda ödöl miktarlarının azlığından kaynaklandığını ifade ederek ödöl miktarlarının yükseltilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ödölün disiplinlere ayrılması konusunda Hayati Misman mümkün olabildiğini savunurken Tansel Türkdoğan bunun yanlış bir uygulama olduğunu savunmaktadır. Bu doğrultuda Zafer Gençaydın eserlerin niteliğine ödöl verilmesi gerektiğini söylemektedir.

Yedinci soru, “Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin sergileme sistemi ile ilgili olarak, sergi mekânı, ışıklandırması, sergi kurulumu hususunu değerlendirerek varsa önerileriniz ifade ediniz.” şeklindedir. Bu soru ile Devlet Sergilerinin fiziki durumu sanat eğitimcilerinin görüşlerine dayanarak değerlendirme altına alınmıştır. Bu değerlendirme ile sergilerdeki eksiklik ve yanlışlar tespit edilerek bu durumlara yönelik çözüm önerileri geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda sanat eğitimcilerinin yanıtları şu şekildedir:

Prof. Dr. Turan Erol,

Eskiden Devlet Sergileri, Dil Tarih Coğrafya Fakültesinin bodrum katında bir salon vardı, orada açılırdı. Her yıl panolar getirilir, kurulur, sergi bitince o panolar bir yerlere konulurdu, saklanırdı. Devlet Sergilerine yine yer olmadığı için, 1960’larda Anadolu Medeniyetleri Müzesinin büyük salonu Devlet Sergisi için kaldırılırdı. 3-5 yıl orada açıldı.

Ama şu anda Devlet Resim ve Heykel Müzesi var, elimizde. Yeni açılan Cer Modern adı verilen, benim Çağdaş Sanatlar Müzesi olsun dediğim yer var. Orası uluslar arası bir sergiyi de kapsayabilir. Devlet Resim ve Heykel Müzesinin bir salonu var, biliyorsun. Oranın alt katı, üst katı, Devlet Sergilerini kapsayacak bir yerdir. Övünçle söylemem gerekir ki, bunların hepsinde benim katkım, payım var.

Prof. Zafer Gençaydın,

Sergi mekânlarımız yetersizdir. Bulunan mekânlarında kullanım düzeyi, ışıklandırması yetersizdir. Sergi düzenlemeleri de uygun koşullarda gerçekleştirilmiyor. Düzeyli ve büyük sergilerin açılabilceği mekânların olmaması üzücüdür. Cumhuriyetin kültür ve sanat felsefesiyle özdeşleşmiş olan Devlet Resim ve Heykel Sergisi tarihsel kimliğine, işlevine ve anlamına uygun bir sergi mekânına kavuşturulmalıdır.

Prof. Hayati Misman,

Bu durum bu gün çok iyi değil, yarın bir bakan gelir iyi durumda olur. Eğer bir sergi yapılacaksa, bir sanat eseri en iyi nasıl gösteriliyorsa bunun gereken fiziki alt yapısının, hem reklam olarak, hem mekân olarak, hem sunum olarak, hem de

ışıklandırma olarak yapılması gerekir. Buda profesyonellik gerektiren bir şeydir. Yani bir sanat eserlerini ortaya çıkaracak bir düzenleme olmalıdır. Sanat hangi mekânlarda sergilenmeli veya sergi düzenlemesi nasıl olmalı bu da ayrı bir branştır. Ben yaptım oldu mantığı geçerli değildir. Günümüzde artık her şey profesyonelleşmiş durumdadır. Onun için ışıktanmıdan mekânına, mekânında sergilenmesine, resimlerin birbirlerini etkilemeyecek şekilde kategorileştirilmesine, ışığı doğru vererek en direk ışıklar kullanılarak sergilenmesine dikkat edilmesi lazımdır. Bu apayrı bir konudur. Bu günü kadar yapılan işlerde bu kadar profesyonelce bir çalışmanın yapıldığını söylemek mümkün değildir. Bu zamana kadar loş loş yerlerde bir sürü sanat eseri sergilendi.

Prof. Hasan Pekmezci,

Ankara başkent ama doğru düzgün Devlet Sergisi Müzesi yok. Çağdaş Sanatlar Müzesi yok. Batının müzelerine baktığımız zaman sergileme alanları 50 bin 60 bin metre kare, eser sayısı milyonlarla ölçülüyor. Hermitaj Müzesinin eser sayısı 3 milyon. Yale Üniversitesinin müzesi var eser sayısı 130 bin. Bizim Devlet koleksiyonunun, Ankara Devlet Resim ve Heykel müzesinin sergileme alanları 1000 metrekare. Müze denmez galeri olur ancak. Envanterde kayıtlı 4100 eser var. Onu yarısı fotoğraf, yarısı geleneksel el sanatları, 1000 kadar da resim var. Böyle bir ölçüt içinde galeriler, sanat merkezleri, resim sergilenen mekânlar tartışılmalıdır. Doğru dürüst sergileme mekânı yok, Ankara’da. Sergileme mekânlarının ışıktanmıması yanlış, çağdaş ışıktanmımadan habersiz, korkunç ısıveren pat pat spotlar, soldurma etkisi olan spotlarla ışıktanmıma yapılıyor. Hem de resmin burnunun dibine, resme bir karış yakınlıkta koca koca spotlar var. Bunların hepsi problemdir. İnşallah önümüzdeki dönemler akıl insanlar, sanata öneme veren insanlar, devlet erkinde söz sahibi olurda çözüm bulunur. Çünkü bunlar insan ögesiyle gelişen şeylerdir.

Prof. Dr. Adnan Turani,

Şimdi bu sergi meselesini şu şekilde değerlendirmek gerekir. Türkiye’de artık müzelere, kültür müesseselerine para ayırmıyorlar. Bu durum sergileme mekânlarını doğrudan etkiliyor. Elimizde olan mekânları da özelleştirme derdine düşmüş durumdayız. Bu tür mekânlara para harcamamak adına kurtulmanın çareleri aranır durumdadır. En son hizmete giren Cer Modern denilen yer de özel sektörün himayesine bırakılmıştır.

Prof. Dr. Tansel Türkdoğan,

En son ki Devlet Resim ve Heykel Sergisine seçilen bazı işler sergilenmedi. Bu çok yanlış bir şeydir. Koskoca Türkiye Cumhuriyetinin iş sergileyecek yeri mi yok? İstedikleri bütün mekânları açabilirler. Bu hakikaten o dönemde çok eleştiri konusu oldu. Ben de raporumda onu belirttim. Ayrıca bir rapor daha yazdım, bunun üzerine. Böyle bir şey olamaz. Siz o zaman seçici kurulu yok sayarsınız. O işlerin hepsi sergilenmek üzere seçiliyor. Türkiye’de atıyorum beş bin iş geliyorsa bunun işte yedi yüz tanesi seçiliyor ki bunlar sergilemeye değer bulunuyor. Bakanlıkta işgüzar insanların bazıları şöyle bir uygulama yapıyorlar; bu seçilen yedi yüz eserin, mesela elli tanesini sergiliyor. Böyle bir şey olamaz. Bu zaten o geleneğin ruhuna da aykırı. Çünkü genç insanların çalışmasını, güdülenmesini sağlamaya çalışıyorsunuz. Katalog basılmaması, sergilerin yapılmaması bunlar Devlet Resim ve Heykel Sergisi geleneğinde kabul edilemeyecek şeyler.

Türkiye Cumhuriyetinin Kültür Politikalarında son yıllarında çok ciddi sorunlar var, özellikle Ankara bağlamında. İstanbul Modern açılana kadar Ankara’da en önemli sergi mekânı Çağdaş Sanatlar Merkezi olarak görülüyor. Devlet Resim ve Heykel Müzesi demiyorum, orası zaten sadece bir bina. Ne müze ne de başka bir şey. Sonuçta bu binaya öyle veya böyle müze işlevi yerine getirttiriliyor. Ama Ankara’nın şu anda ciddi bir sergi mekânı problemi var. Çağdaş Sanatlar Merkezi, işletmecilik anlamında ciddi sorunlar içersindedir. Bu Cer Modern denilen yer belki iş yapacak ama orada da devlet kaçma peşinde. Ertuğrul Günay’ın bana söylediği, “orayı hemen özelleştirelim. Devlet bunu işletemez” şeklinde bir yanıt verdi. Bu çok yanlış bir yaklaşımdır. Devlet tabi ki bazı alanlardan çekilmeli. Ayakkabı yapmamalı belki, belki süt üretmemeli. Bunlara bir şey demiyorum. Ama temel bazı konularda, özellikle eğitim alanından devleti çekemezsin. Biz devletten sanatçılara para versin, devlet sanatçılığı yapsın, böyle bir beklentimiz yok. Ama sanat alanının temel desteklerini, altyapıya ilişkin bazı sorunları ortadan kaldırmalıdır. Sanatın gelişmesi, devinmesi için önünü açmasından başka bir şey beklenmiyor. Ankara’da, Atatürk Kültür Merkezi projesi son derece başarısız bir proje, Devlet Resim ve Heykel Müzesi projesi son derece başarısız bir projedir. Çağdaş Sanatlar Merkezi gibi bir alan bu Cer Modern olabilirdi. Ama orada da devlet hızla alanı terk etme peşinde ve ciddi problemleri var, oranında. Ama İstanbul’da özel sektör bunu gerçekleştirdi. İstanbul Modern, Sakıp Sabancı Müzesi tamamen profesyonelce işletiyor. Geçmişteki Zafer Çarşısının naif havası yok tabi hiçbirisinde ama şuanda Zafer Çarşısının o dönem doğru bulunacak misyonunu ortaya koyacak, gerçekleştirecek bir yer bile yok, Ankara’da. Devlet Resim ve Heykel Sergileri o müze

ucubesi içerisinde açılıyor. İstanbul ve İzmir'den bahsetmek bile istemiyorum. İzmir'de nispeten daha iyi bir yer var. İstanbul'da bizim jüri olarak kullandığımız yer, İstanbul 2010 projesi yüzünden yer değiştirmişti. Sesan'ı kullandık. Şu kadarını söyleyeyim. Heykellerin üzerinden atlayarak değerlendirdik. Yani böyle bir rezalet olmaz. Bunu raporumuzda belirttik. Devlet tarafından sanata destek bu anlamda olmalıdır. Ciddi bir sergi mekânı yapılmalıdır. Onun dışında sanatın önünü açarsınız. Zaten özel galeriler birçok misyonu üstleniyorlar. Ama devletin yapabileceği en iyi hizmet budur aslında. Birde Devlet Sergilerini ciddi bir şekilde, hatalarından çıkararak, bu günkü durumundan kurtararak, düzgün bir şekle getirmesi olacaktır.

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin sergileme mekânını değerlendiren sanat eğitimcileri bunu Ankara'nın genel bir sorunu olarak görmüşlerdir. Bu durumu bir devlet politikası olarak değerlendirmişler, çözümün devlet eliyle gerçekleşebileceğini ifade etmişlerdir. Turan Erol mekân olarak yeterli kapasiteye sahip olduğumuzu ifade ederek farklı bir bakış açısı sergilemiştir. Hasan Pekmezci, Zafer Gençaydın, Hayati Misman mevcut sergi mekânlarının uygun kullanım koşullarından yoksun olduğu ısklandırmanın, sergilemenin yanlış yapıldığı söylemişlerdir. Adnan Turani ve Tansel Tükdoğan özelleştirmeye dikkat çekerek bunun yanlış olduğunu ifade etmişlerdir. Genel görüş mevcut mekânların fiziki yapısının yetersiz ve daha fazla sergi salonuna ihtiyaç olduğu yönündedir.

Üçüncü Alt Probleme Cevap Niteliği Taşıyan Görüşme Soruları

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin durumunun değerlendirilmesinden ortaya çıkacak öneriler ışığında üçüncü alt probleme cevap olabilecek şekilde ilk yedi soruda öneriler aranmış ve ortaya konulan öneriler değerlendirilerek araştırmanın sonuç ve öneriler kısmının yapılandırılmasına kolaylık sağlanması amaçlanmıştır.

Sekizinci soru, “Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin bundan sonra iki yılda bir yapılması hususunda ne düşünüyorsunuz?” şeklindedir. Bu soru da ilk yedi soruda aranan önerilere ulaşma amacı doğrultusunda üçüncü alt probleme cevap olma niteliği taşımaktadır. Bu soru Devlet Sergilerinin son durumu ile ilgili alınmış bir kararın değerlendirilmesiyle ortaya çıkacak önerilerin, sonuç ve öneriler kısmında

kullanılmasına yöneliktir. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan soruya sanat eğitimcilerinin verdiği yanıt şu şekildedir:

Prof. Dr. Turan Erol,

Bir kere duyuru diye bir şey var. Bir basın bülteni hazırlayıp, bütün gazete ve dergilere yollamışlar mı? Devlet Resim ve Heykel Sergisi düzenleniyor diye, gazetede büyük bir duyuru yayınlamışlar mı? Biz bu ilanı verirdik. Bir iki de haber gibi yazdırırdık. Devlet Resim ve Heykel Sergisi şu tarihte açılacak eserler toplanmaya başlanıyor, gibi küçük haberler çıkardı. 2009'da Kültür Bakanı, sadece ödül almış resimler ve heykellere sergisi açtı. Devlet Sergisini kimse işitmemişti, o zaman. Özel galeriler bir takım etkinlikler yapıyor. Artık Devlet Sergisine ilgi azaldı, sözü yanlışır. Galerilerde, kaç sanatçı sergi açabiliyor.

Öyle bir çaba göstereceksiniz ki ilgiyi artıracaksınız. Başınızdan savmak için bahane bulmayacaksınız. Bir müsteşara veya bir bakana daha aşağı kademedeki görevliler öneri götürürse, iş götürürse onlar farkına varırlar. Ancak idealist bir bakan olur, müsteşar olur, onlar kendi kafalarından iş üretirler. Ama genelde benim yaşadığım, bildiğim, sen müsteşara, bakana bir iş götürürsen onlar farkına varırlar.

Prof. Zafer Gençaydın,

Devlet Resim ve Heykel Sergisine ilginin azalması gerekçesiyle, bizzat Sayın bakanın ağzından duyduğum kararın, gerçek nedenlerinin yeterince araştırılmadan, ayaküstü alındığı kanısındayım. Kamuya malolmuş ve gelenekselleşmiş kültürel bir kazanımı ancak yozlaştırma ya da yok etme çabası olarak değerlendirebilirim.

Prof. Hayati Misman,

Bu ben yaptım oldu mantığı oluyor. Bir kültür bakanı gelir böyle değerlendirme yapar. Başka kültür bakanı gelir başka bir değerlendirme yapar. Aslında bu kültür bakanının elinde olan bir şey de değildir. Bu bir devlet politikasıdır. Kültür bakanı da devlet politikası icra eden kişidir. Yani ilgi azsa devletin görevi daha ilgili hale getirmektir. Öyle değil mi?

Prof. Hasan Pekmezci,

Türkiye’de çok eleştirdiğim bir yönümüz var. Biz sebatsız bir toplumuz. Bir şeyi çok kısa zamanda değiştirme, çok çabuk bıkmaya gibi bir özelliğimiz var. Hemen değiştirelim diye bir düşünceye sahibiz. Oysa Paris Solan sergileri vardır. 1800’lerden beri devam eder. Bu bir gelenektir. Sonbahar sergileri bir gelenektir. Geleneğin zedelenmemesi açısından sergilerin iki yılda bir yapılmasına hiç sıcak bakmıyorum. El âlem yüz, iki yüz yıllık gelenekleri sürdürürken. Biz şurada 70 yıllık bir geleneği sulandırmak, dejenere etmekten başka bir şey yapmıyoruz. 1938’de Ankara’da bir sergi açılır. Bu sergi çocuk resimleri sergisidir. Hangi çocukların resimleri? Yozgat ortaokulu öğrencilerin yaptığı resimlerden oluşan bir sergidir. Sergiyi devlet büyükleri açar. Aynı sergi 1942’de Londra’da açılır. Londra savaş içindedir. Alman uçukları bomba yağdırmaktadır. Akşam sergi açılır. Serginin açılışını ünlü filozof, sanat tarihçi Herbert Read yapmıştır. Şimdi öncelikli dediğimiz budur. Siz Devlet Sergisi gibi kurumsal bir geleneği, prestiji olan bir sergiyi öğlen vakti açarsanız kimse gelmez. Önemli olan insanların gelme saatlerini hesap etmek, planlama yapmak gerekir. Tutup Pazar günü açarsanız insanlar yine gelmez. Gelmiyor diye 2 yılda, 5 yılda bir diye sulandırmanın da bir anlamı yoktur. Zamanın da açarsan gelir. İyi duyulursa gelir. Tanıtımını yaparsan gelir. Hatta sergiye katılımı sağlamak için bile tanıtımı iyi yaparsan gelir. Eserleri teslim etme, teslim alma olanakları olursa herkesin katılımını sağlarsın. Bu kalite derhal yükselir.

Prof. Dr. Adnan Turani,

Şimdi bu durum endüstriden ileri geliyor. Amerika’da özellikle Avrupa’ya kendi sanatsız sanatını tanıtmaya başladılar. Endüstriyel yaşamın insan yaşamındaki menfaati için yapılan işlerdir. Dikkat edersen yiyecekler bozulmuştur, bizde her şey bozuldu. Neden? Çünkü adam için her şey mubah. Sanatı da bu hale getirdi. Sanat bir kere ticari meta değildir. Bunu kafadan silmek gerekir. Eğer ticari meta olursa bu iş biter. Bizde de bu durum Devlet Sergilerini sindirerek, yok edilmesi ve her şeyi özel sektöre bırakmak gibi bir mantıkla gelişmektedir.

Prof. Dr. Tansel Türkdoğan,

Konuya topluca bakacak olursak Devlet Sergisinde, belki de bu dönüşüm süreci içerisinde, ortaya çıkan bazı sorunlar vardır. Bunlar aşılamayacak şeyler değildir. Ama

en kolay yöntem sergiyi yapmamak! Bu şeye benziyor; bir problem yaşıyorsan öldür. Böyle bir şey olamaz. Rehabilite edeceksin, dönüştüreceksin, yapısını değiştireceksin, tekrar ilgi odağı haline getireceksin. Aslında bu da çok zor bir şey değildir.

Hokkabazlık, kurnazlık yapar gibi, saat 13.00'de sergi açılması korkunç bir şey. Lise sergisi gibi, Saat bir de nereyi açıyorsun? Kim gelebilir oraya o saatte? Açılışa gelmem için beni bir kaç defa aradılar. Sırf açılışın o saatte yapılamayacağını protesto etmek için gitmedim. Böyle bir mantığı kabul etmek mümkün değildir. Sanatın nasıl bir kültür olduğunu, insanların sadece resim görmekle gelişmeyeceğini, kokteylinde bir atmosfer olduğunu bilmek gerekir. Kimse orada zaten sarhoş olmak için içmiyor. Yani o işin bir parçası, ritüelidir. Bunlardan kaçamazsınız. Bunları yok sayarak da siz o ritüeli gerçekleştiremezsiniz. Bu sözünü ettiğim arızaların hepsini üst üste getirdiğiniz zaman, bu hastalıklı durumların sonucunda saat bir de sergi açarsınız. Bu kaçınılmaz bir sonuçtur. Problemin kaynağı ancak rehabilite edilerek çözülebilir. Öldürürseniz, problemi yok ederseniz. Bu problemi çözmüş olmazsınız. Sadece gözünüzün önünden yok etmiş oluyorsunuz.

Bizim için, devlet için önemli bir gelenek olan Devlet Resim ve Heykel Sergisi, devinerek, gelişerek yeni bir formata sokulabilir. Bu da o ilgi sorunu tümüyle çözecektir. Aslında umutsuz değilim, bu konuda. Sadece yöneticilerden umutsuzum. Bu organizasyon, bizim köklerimizi bağladığımız bir yer. Bunları kesmek demek zaten çok cılız olan sanat geleneğimizin de yok edilmesi demektir. Yani hem bundan şikâyet edeceksiniz hem de bu geleneğe tek bağlantımız olan sergileri yok edeceksiniz. Böyle bir şey çöremezsiniz, olsa olsa bu işin içine kibrit suyu dökmek olur. İktidarların görevi rehabilite etmektir. Gizli gizli açılışlar yapmak, işin niteliğini sulandıracak şeyler yapmak değil. Bunlarla çözüm olmaz. Ama yine de umutsuz değilim. Umutsuz olsaydım zaten jürisine katılmazdım. Bunları gidip söyleme şansımız bulduk. Biz bu doğru bildiğimiz şeyleri herkese en azından akademisyen şapkamızı takarak söylüyoruz. Sanatçı şapkamızı taktığımızda çok fazla duyulmuyor belki ama akademisyen şapkamızda bunların doğru olduğunu haykırmaya devam edeceğiz. Gelecekte bu sesler bir yere varacaktır. Bu değişimler gerçekleşecektir. Sanattaki bu açılımlar, değişimler, yeni kanalların açılması hızla bütün dinamizmiyle devam ediyor. Gürül gürül akmaya devam ediyor. O yüzden bu değişim gerçekleşecek, değişecektir. Umarım kafalardaki bu modernist dogmalar da gelişir. Ve yeni bir formatta bu iş tekrar ele alınır.

1939 yılından günümüze kadar aksatılmadan aralıksız olarak gerçekleştirilmiş olan Devlet Resim ve Heykel Sergilerine ilginin azlığından şikâyet edilerek, bundan sonra iki yılda bir yapılması kararına yönelik sorulan soruya sanat eğitimcilerin verdiği yanıt aynı doğrultudadır. Sanat eğitimcileri ilginin azlığından şikâyet etmek yerine ilgiyi arttırmanın yollarının aranması gerektiği fikrinde birleşmişlerdir. Devletin görevinin ilgi az ise bunu arttırmak olduğu ifade edilmiştir. Turan Erol, Hasan Pekmezci, Tansel Türkdoğan ilgiyi arttırmanın yolunu tanıtımın, duyurunun, reklamın iyi yapılmasıyla sağlanabileceğini söylemişlerdir. Turan Erol, Hayati Misman, Tansel Türkdoğan açılan son serginin öğlen vaktinde yapılmasına dikkat çekerek bu şekilde ilginin artmasını beklemenin yanlış olduğunu ifade etmişlerdir. Adnan Turani ise bu durumu ticari bir meta haline getirilmeye çalışılarak sanatın yozlaştırılması olarak görmektedir. Genel kanat bu olumsuz gidişatın önüne devlet eliyle geçilebileceği yönündedir.

V. BÖLÜM

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına ve bu sonuçlar doğrultusunda araştırmacı tarafından yapılan önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Devlet Resim ve Heykel Sergileri 1939 yılından başlayarak günümüze kadar gelmiş, Türkiye Cumhuriyetinin plastik sanatlar alanında birikimini gösteren, gelenekselleşmiş en son 69'uncusu düzenlenmiş olan en büyük kültür sanat etkinliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu serginin temelini 1933-1936 yılları arasında düzenlenmiş İnkılâp Sergileri ve 1937-1938 yılları arasında düzenlenmiş Birleşik Resim ve Heykel sergileri oluşturmuştur. Devlet Resim ve Heykel Sergileri ilk olarak, Yurt Gezileri Sergisiyle birlikte açılmaya başlanmış ve daha sonra Devlet Sergilerine olan ilgi göz önünde bulundurularak ayrı olarak açılmaya başlamıştır.

Sanatı ve sanatçıyı desteklemek, yurda sanatı yaymak amacıyla belirli bir disipline bağlanarak sürekliliğinin sağlanması adına 1940 yılından başlanılmak üzere bir yönetmeliğe bağlanmıştır. Yönetmelik doğrultusunda sergilerin nasıl düzenleneceği ortaya konulmuştur. Bu sayede belirli bir düzen ve süreklilik sağlanmıştır. Bu düzenin kalıcılığını sağlamak adına ihtiyaç, eksiklik ve yanlışlık olarak görülen yönler düzeltilmeye çalışılarak, çağın gerekleri doğrultusunda ileriki yıllarda aralıklarla yönetmeliklerde güncelleme ve değişiklikler yapılmıştır. En son değişiklik 1979 yılında yapılmış ve bir daha düzenlemeye gidilmemiştir.

Sanatçılar için Devlet Resim ve Heykel Sergilerine katılmak bir saygınlık ve övünç kaynağı olmakla birlikte kamçılayıcı bir teşvik unsuruydu, aynı zamanda. Devlet Sergilerinin sanatın gelişimi için, sanatçının teşviki için, sanat öğrencisi ve izleyicisinin

eğitimi için, sanat eğitime verdiği katkı için ehemmiyeti yadsınamaz. Türk sanat tarihinde çok önemli bir görev üstlenmiştir. Ancak günümüze gelindiğinde Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin eski ilgisini görmediğini ve görevini de yürütemediğini görüyoruz. Dolayısıyla doğrudan ve dolaylı olarak sanat eğitime olan katkısının eskisi kadar etkili olduğunu söylenemez. Eskiden bir sanat şöleni havasında toplumun her kesiminin iştirak ettiği, kültürel birikimin sunulduğu bir etkinlik olan Devlet Sergileri sorunlarla boğuşmaktadır.

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin içinde bulunduğu bu pozisyonun ortaya çıkmasında çok çeşitli etkenlerin bir araya gelmesi görülmektedir. Bu etkenlerin kaynağı olarak en başta devlet politikası olmak üzere sergilerdeki jüri sistemi, sergileme problemleri, ödül sistemi gibi durumların ortaya çıkarttığı çok çeşitli sonuçlar bu düşünüşe sebep olmuştur.

Devletin çağdaşlaşma politikası gereği Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin temelleri atılmış, sanat alanındaki yenilikler desteklenmiş, Avrupa'yla eş zamanlı bir gidişat izlenmeye çalışılmış, bu doğrultuda geniş bir bakış açısıyla sergiye alınan eserler üslup ve akım farkı gözetmeksizin sergilenmiştir. Günümüzde ise bu doğrultuda adil olduğu söylenemez. Devletin çağdaşlaşma politikasında taviz verdiği ortadadır. Günümüzde Devlet Resim ve Heykel Sergilerine güncel sanat başlığı altında değerlendirilen işlerin alınmadığı görülmektedir. Avrupa'da ve dünyada örneklerini gördüğümüz bu yaklaşımları Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde göremiyoruz. Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin esin kaynağını oluşturan, Paris'te düzenlenen ve geleneksel hale gelmiş Salon Sergilerinde tuval resimleriyle birlikte videoların, enstalasyonların, dijital işerin sergilendiğini görüyoruz. Bu durum sanat eğitimi açısından değerlendirildiğinde Devlet Sergilerinin eğitime olan katkısının sınırlandırılarak, yeni olanı göstermeyerek olumsuz yönde etkilemektedir.

Devlet artık bu sergileri düzenlemekten sıkılmış ve bir an önce yük olarak gördüğü bu durumdan kurtulmak istemekteymiş gibi bir izlenim ortaya çıkmaktadır. İlginin azlığından şikâyet etmekte ve bu ilgiyi arttıracak çözüm yolları aramamaktadır. Aksine ilgiyi daha da azaltacak yönde uygulamalar yapmaktadır. Türk sanatının göstergesi olan en önemli kültür sanat etkinliklerinden birisi olan, geleneksel hale gelmiş Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin bundan sonra iki yılda bir yapılması gibi

bir kararı ilgiyi arttırmak yönünde alınmış bir karar olarak görmek mümkün değildir. Açılan en son Devlet Sergisinin ödül törenini öğlen saat birde yapmak ilgiyi arttırmak olamaz. Öğlen açılan sergide sadece ödül alan eserleri sergilemekle de ilgi arttırılmaz.

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde farklı sanat disiplinlerinden eserlerin sergilenmesi ilginin ve çeşitliliğin artması yönünde etkili olmaktadır. Jüri üyelerinin kimlerden oluştuğu, çeşitli sanat disiplinlerinin sergiye dahil edilmesi yönünde etkilidir. Devlet Sergileri mevcut sistem olarak resim, heykel, özgünbaskı ve seramik dallarına ayrılmıştır. Eserler bu dört kısımda elemeye tabi tutularak ödüllendiriliyor. Bu dal ayrımlarına gidilip gidilmemesi konusunda tartışmalar söz konusudur. Devlet Sergilerindeki dal ayrımlarına gidilip gidilmemesinin yanı sıra eser çeşitliliğinin sağlanabiliyor olması daha önemlidir.

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin jüri sistemi sergiye olan ilginin azlığının başka bir sebebidir. Jüriler tartışma konusu olmakta, taraf tutulduğu yönünde eleştirilere maruz kalmaktadır. Jüri her zaman tartışma konusu olmuş ve hiçbir zaman eleştiriye maruz kalmaktan kurtulamamıştır. Alan gereği hiçbir jüri sübjektif değerlendirmeler yapmaktan kendini alamaz. Bu durumda jürinin kimlerden oluşması gerektiği, hangi vasıfları taşıyıp, hangi olumsuzluklardan arınmış olması gerektiği ve jüriyi belirleyenin kim olduğu daha çok önem taşımaktadır. Jürinin vasfı ve sübjektif kriterlerine göre değerlendirdiği eserlerin sergilenmesi kaliteyi doğrudan etkilemekte ve izleyicinin beğenisini kalitenin düzeyi doğrultusunda etkilemekte, dolaylı olarak kişinin sanat eğitimine olan katkısı bu yönde değişim göstermektedir.

Devlet Sergilerine olan ilginin düzeyini belirleyen etkenlerden bir diğeri de ödül sistemidir. Ödül sisteminde karşımıza ilk olarak ödülün miktarı çıkmaktadır. Ödül miktarının azlığı en büyük teşvik unsurunu etkisiz kılmaktadır. Ödül miktarının azlığından kaynaklı olarak sergiye olan katılımın kalitesi düşmüştür. Amatör düzeyde kişilerin katıldığı bir yarışma halini almış ve sergilenen eserler de bu işler arasından seçilmeye başlamış, dolayısıyla serginin kalitesi aynı oranda düşmüştür. Kalitenin düşmesi sanat eğitime olan katkının seviyesini doğrudan etkilemektedir. İzleyiciye örnek olarak kalitesiz işler gösterilmeye başlamış ve izleyicinin algı ve beğeni düzeyini olumsuz yönde etkilemiştir. Eskiden Devlet Sergilerinde ödül verilmesinin yanı sıra sergideki eserlerden alım yapılıyordu. Bu yönüyle de önemli bir itici güçtü. Şimdi ise

eser satın almalar farklı zamandalar da ve duyurulmadan gerçekleştiriliyor. Eleştirilere sebep olacak şekilde bir kişinin bütün eserleri kimseye duyurulmadan satın alınabiliyor.

Ödül alan eserlerin devletin koleksiyonlarına dahil edilmesinin doğru olduğu düşünülmeyle birlikte bu eserlerin nasıl değerlendirildiği konusu muallak kalmaktadır. Çünkü devletin koleksiyonuna giren bu eserleri sergilemesi için müzelerin yetersizliği söz konusudur. Bu durum mekân problemlerini gün ışığına çıkarmaktadır.

Devlet Resim ve Heykel Sergileri günümüze kadar çok çeşitli mekânlarda sergilenmiş ve bu sergi mekânlarının fiziki yetersizlikleri hep eleştiri konusu olmuştur. En son açılan sergi Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesinin sergi salonunda izleyiciye sunulmuştur. Bu sergide mekân çok büyük bir problem olarak karşımıza çıkmıştır. Sergileme salonu olarak kullanılan yer sadece ödül alan eserleri sergileyebilecek kapasiteyi sağlayabilmiş ve devletin sergileme salonu eksikliği gün yüzüne çıkmıştır. Sergilemeye layık görülen eserler belirli bir zaman geçtikten sonra sergilenmiş ve yeterli düzeyde katılım sağlanamamıştır. Çok uzun yıllardır yapım çalışmaları süren Cer Modern 1 Nisan 2010 tarihinde Ankara’da açılmıştır. Ankara için çok olanaklı ve çağdaş bir sergi mekânı olan Cer Modern devlet elinden çıkartılarak özel sektörün tasarrufuna bırakılmıştır. Bu durumun ne sonuç vereceğini öngörmek yanlış olmakla birlikte devletin eğitimden elini çekmesi de bir o kadar yanlıştır. Burası sanat eğitime katkının devlet tarafından temini adına çok olanaklı bir mekândır.

Devlet Resim ve Heykel Sergileri ile ilgili daha önce yapılmış iki adet yüksek lisans tezi vardır. Bu çalışmalardan ilki 1993 yılında “Cumhuriyetin Kültür Atılımlarında Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin Yeri ve Önemi” başlıklı tezdur. Bu tezde Devlet Sergilerinin içinden geçtiği evreler ortaya koyularak serginin önemine vurgu yapılmıştır. İkinci çalışma ise 2006 yılında “1939-1950 yılları Arasında Devlet Resim ve Heykel Sergileri” başlığı altında hazırlanmıştır. Bu çalışma daha sınırlı olmakla birlikte başlangıcından 1950 yılına kadar olan sergilerin durumunu ortaya koyarak Devlet Sergilerinin o dönemdeki pozisyonunun önemine vurgu yapılmıştır. Bu araştırmada ise Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin geçmişten bu güne kadarki durumu değerlendirilerek sanat eğitimi üzerindeki etkisi ve sergide karşılaşılan sorunlara yönelik daha net çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Devlet Resim ve Heykel Sergileri çağdaş sanat ortamının tesisi, oluşan bu ortamın sanat eğitime katkısı hususunda geçmişte çok büyük katkılar sağlamış ancak bu durumun gerilemeye başladığı ortaya konulmuştur. Bu kötü gidişatın engellenmesi mümkündür. Bunun için Devlet Sergilerinin amacına tekrar kavuşturulması gereklidir.

5.2. Öneriler

Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin geçmişteki pozisyonu ve şimdiki konumu sergilere olan ilginin düştüğünü ve sanat eğitime katkısının eskisi kadar etkili ve doğru gidişatta olmadığını ortaya koymaktadır. Sergilere olan ilginin arttırılmasına yönelik sunulacak öneriler karşılaşılan sorunlara çözüm olacağı gibi bu önerilerin sanat eğitimiyle doğrudan bağlantılı olduğu unutulmamalıdır.

- 1- Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin amacı tekrar gözden geçirilerek günün koşullarına uygun hale getirilmelidir.
- 2- Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin kurumsallaştırılması ve değişen her siyasal yapıya göre farklılaştırılmasının önüne geçilmelidir.
- 3- Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin düzenlenmesiyle ilgili işlemlerin gerçekleştirildiği Devlet Güzel Sanatlar Müdürlüğüne konuyla ilgili, alanında uzman görevlilerin getirilmesi gerekmektedir. Bu uzmanların uzun süre görevlerinde kalmalarını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.
- 4- Devlet Resim ve Heykel Sergilerini eski saygınlığına kavuşturacak yeni bir yönetmeliğin hazırlanması gerekmektedir. Hazırlanan yeni yönetmelik günün koşullarına uygun ve geleceğe hitap edebilecek şekilde güncellenmelidir.
- 5- Ödül Miktarı arttırılarak, katılımın profesyonel düzeye çekilmesi sağlanmalıdır.
- 6- Mevcut olan dört dal ayrımı kaldırılarak, eserler ya ilk zamanki gibi resim ve heykel şeklinde sınıflandırılmalı ya da bu sınıflandırma da ortadan

kaldırılarak ödüller disiplinlere göre yani eserin yapım tekniğine göre değil de eserin sanat eseri olma niteliğine göre verilmelidir.

- 7- Devlet Resim ve Heykel Sergisinin isminde de bir revizyona gidilerek “Devlet Sergisi”, “Devlet Sanat Sergisi” veya “Devlet Plastik Sanatlar Sergisi” şeklinde değiştirilmelidir.
- 8- Resim ödülü, heykel ödülü, özgünbaskı ödülü, seramik ödülü sistemi kaldırılmalı, “sanat ödülü” veya “plastik sanatlar ödülü” şeklinde değiştirilmeli ve verilen ödül sayısı arttırılmalıdır.
- 9- Güncel sanat eserlerinin de (video, enstalasyon, dijital baskı, vs.) sergiye dahil edilmesi gerekmektedir.
- 10- Geçmişte olduğu gibi devletin eser satın alması, Devlet Sergilerden gerçekleştirilmeli ve sadece resim ve heykel satın almak ile sınırlı kalmamalıdır.
- 11- Ödül alan veya satın alınan eserler depolardan çıkartılarak halkın ve sanatseverlerin gezip görebileceği mekânlarda, müzelerde sergilenmelidir.
- 12- Teknolojik olanaklara sahip, profesyonelce dekore edilmiş çağdaş sanat müzelerine ve sergi salonlarına ihtiyaç vardır.
- 13- Mevcut müze ve sergi salonlarının da restore edilerek, ışıklandırma sistemi, sergileme düzeni, tavan yükseklikleri, sergilenen eserleri etkileme durumları göz önünde bulundurularak profesyonel ellerce düzenlenmesi gerekmektedir.
- 14- Olanaklar zorlanarak, sergiler olabildiğince Türkiye’nin en ücra köşelerine kadar ulaştırılmalıdır.
- 15- Devlet Sergilerine uluslar arası bir pozisyon da kazandırılabilir.
- 16- Ciddi bir internet sitesi hazırlanarak sanal ortamda da sergilerin görselleri yayınlanmalı daha çok kişinin görmesi, ulaşması sağlanmalıdır.

- 17- Serginin öncesinden başlayarak katılımı sağlamak adına, serginin açılışının duyurulmasına yönelik hazırlıklar daha ciddiye alınmalıdır. Yazılı ve görsel basın olmak üzere tüm olanaklar kullanılmalıdır.
- 18- Sergi ile ilgili katalogların sadece basımıyla yetinilmemeli, bu katalogların arşivleme sisteminin de gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AKSEL, M. (1942). *III. Devlet Resim ve Heykel Sergisi*. Güzel Sanatlar Dergisi. Sayı 4, s.18-23.
- Ankara Sanat. (1 Haziran 1967). Yıl 2. Sayı 14, s.6-7.
- ARAT, N. (1996). *Etik ve Estetik Değerler*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- ARNHEİM, R. (2007). *Görsel Düşünme*. (Çev. Rahmi Ögdül). İstanbul: Metis Yayınları.
- ARTUT, K. (2009). *Sanat Eğitimi Kavramları ve Yöntemleri*. (6.baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- ASLAN, A. (1993). *Cumhuriyetin Kültür Atılımlarında Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin Yeri ve Önemi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ATAGÖK, T. (1999). *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi.
- BALCI, Y.B. (1996). *Sanat Eğitiminde Yeni Bir Yöntemsel Yaklaşım: Resim –İş Eğitimi = Sanat Eğitimi = Estetik + Sanat Eleştirisi + Sanat Tarihi + Uygulama*. Milli Eğitim. Sayı 131, s. 18-19.
- Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı 34. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1973). Ankara: Mars Matbaası.
- Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı 35. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1974). Ankara: Mars Matbaası.
- BOYDAŞ, N. (1996). *Sanat Kültürü Yansıtır*. Milli Eğitim. Sayı 131, s. 8.

- BUYURGAN, S. ve BUYURGAN, U. (2007). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. (2. Basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- BUYURGAN, S. ve MERCİN, L. (2005). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları*. Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları 2. Ankara: Varan Matbaacılık.
- BUYURGAN, S. ve MERCİN, L. (2005). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları*. Vedat Özsoy. (Editör). Önsöz. Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları 2. Ankara: Varan Matbaacılık.
- BÜYÜKİŞLEYEN, Z. (1986). *Contemporary Plastic Arts in Turkey and in The United Staates of America*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları: 5. Ankara: Taraman Matbaacılık, s.37-45.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E.K., AKGÜN, Ö.E., KARADENİZ,Ş. ve DEMİREL, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- ÇAKIR, F. (2004). *Toplum Estetiğinin Bilinçlendirilme Sürecinde Sanat Eğitiminin Rolü*. Anadolu Sanat. Sayı 15, s. 59-64.
- ÇETİN, Y. (2002). *Çağdaş Eğitimde Müze Eğitiminin Rolü ve Önemi*. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi. Sayı 8, s. 57-61.
- DEMİRKALP, M. (2004). *Sanat Eğitiminde Görsel Bilinç*. Anadolu Sanat. Sayı 15, s. 65-70.
- Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliği. (1955). İstanbul: Çituri Biraderler Basımevi.
- Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliği. (1963). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- DOLMACI, S. (2006). *1939-1950 Yılları Arasında devlet Resim ve Heykel Sergileri*. Yayınlanmamış Yüksel Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- EDMAN, I. (1998). *Sanat ve İnsan*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- ELİBAL, G. (23 Ağustos 1967). 28. *Devlet Resim ve Heykel Sergisi*. Dünya, s. 6.
- EPİKMAN, R. (1949). X. *Devlet Resim ve Heykel Sergisi*. Ülkü. Sayı 25, s. 22-25.
- ERBAY, F. (2001). *Sanat Eğitiminde Müze ve Sanat Galerilerinin Önemi*. Türkiye’de Sanat. Sayı 48, s. 26-29.
- ERBAY, M. (1997). *Sanat Eğitiminin Önemi*. Anadolu Sanat. Sayı 7, s. 50-56.
- EROL, T. (2 Temmuz 1969). *Otuzuncu Sergi Kapanırken*. Ulus Gazetesi.
- EROL, T. (1970). *Resim Üzerine Notlar 31. Devlet Resim ve Heykel Sergisi*. Yeni Dergi. Sayı 71, İstanbul: De Yayınevi.
- EROL, T. (9 Haziran 1970a). *Ödüller Üzerine Devlet Resim ve Heykel Sergisinin Düşündürdükleri*. Ulus Gazetesi.
- EROL, T. (2 Haziran 1970b). *Öyleyse Ne Yapmalı? Devlet Resim ve heykel Sergisinin Düşündürdükleri*. Ulus Gazetesi.
- EROL, T. (29 Haziran 2000). *Bu yıl 61’incisi gerçekleşen Devlet Resim ve Heykel Sergisi’ne ilişkin bir model önerisi Seçici Kurulun Bileşimi Değişmeli*. Cumhuriyet Gazetesi, s.12
- ERSOY, A. (1996). *Sanat İçin Eğitim Eğitim İçin Sanat*. Türkiye’de Sanat. Sayı 26, s. 40-43.
- ESİRKUŞ, M. (1974). Ankara Sanat Dergisi. Sayı 94, s. 7-9.

EYÜBOĞLU, B.R. (1941). *III. Devlet Resim ve Heykel Sergisi*. Ülkü. Sayı 5, s. 12-16.

FİSCHER, E. (2005). *Sanatın Gerekliliği*. (Çev. Cevat Çapan). (10.basım). İstanbul: Payel Yayınları.

GENÇAYDIN, Z. (1987). *Resim-İş Eğitiminin Amaç ve İlkeleri*. Güzel Sanatlar Eğitimi. Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

GİRAY, K. (1995). *Yurdu Gezen Türk Ressamları-1 1939-1944 Yurt Sergileri*. Türkiye’de Sanat. Sayı 18, s. 34-37.

GİRAY, K. (1995a). *Yurdu Gezen Türk Ressamları-2 1939-1944 Yurt Sergileri*. Türkiye’de Sanat. Sayı 19, s. 38-45.

GOMBRICH, E.H. (1976). *Sanatın Öyküsü*. (Çev. Bedrettin Cömert). İstanbul: Remzi Kitabevi.

KARASAR, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kültür Bakanlığı 37. Devlet resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1976). Ankara: Mars Matbaası.

Kültür Bakanlığı 39. Devlet resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1978). Ankara: Ankara Üniversitesi.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü 43. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1982). Yiğit Ofset.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü 45. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1984).

Maarif Vekilliği 1. Devlet Resim, Heykel Sergisi Katalogu. (1939). Ankara: Ulus Basımevi.

Maarif Vekilliği 2. Devlet Resim, Heykel Sergisi Katalogu. (1940). Ankara: Kaya Basımevi.

Maarif Vekilliği 3. Devlet Resim, Heykel Sergisi Katalogu. (1941). Ankara: Devlet Matbaası.

Maarif Vekilliği 4. Devlet Resim, Heykel Sergisi Katalogu. (1942). Ankara: Maarif Matbaası.

Maarif Vekilliği 6. Devlet Resim, Heykel Sergisi Katalogu. (1944). Ankara: Ankara Basım ve Ciltevi.

Maarif Vekilliği 7. Devlet Resim, Heykel Sergisi Katalogu. (1945). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Maarif Vekaleti 17. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1956). Ankara: Maarif Basımevi.

Maarif Vekaleti 18. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1957). Ankara: Maarif Basımevi.

Maarif Vekaleti 19. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1958). Ankara: Maarif Basımevi.

Maarif Vekaleti 21. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1960). Ankara: Maarif Basımevi.

MEAGER, N. (1993). *The National Society for Education. Teaching Art at Key Stage.* USA: Art and Desing and Visual Impact Publication, p.7.

Milli Eğitim Bakanlığı 8. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1946). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı 9. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1948). Ankara:
Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı 10. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1949). Ankara:
Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı 11. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1950). Ankara:
Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı 13. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1952). Ankara:
Milli Eğitim Basımevi

Milli Eğitim Bakanlığı 14. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1953). Ankara:
Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı 16. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1955). Ankara:
Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı 22. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1961). Ankara:
Maarif Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı 23. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1962). Ankara:
Maarif Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı 24. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1963). Ankara:
Ajans-Türk Matbaası.

Milli Eğitim Bakanlığı 25. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1964). Ankara:
Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı 26. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1965). Ankara:
Doğuş Limited Şirketi Matbaası.

Milli Eğitim Bakanlığı 27. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1966). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı 28. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1967). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı 29. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1968). Ankara: Yıldızlar Matbaası.

Milli Eğitim Bakanlığı 30. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1969). Ankara: Ayyıldız Matbaası.

Milli Eğitim Bakanlığı 31. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1970). Ankara: Ayyıldız Matbaası.

Milli Eğitim Bakanlığı 32. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1971). Ankara: Mars Matbaası.

Milli Eğitim Bakanlığı 33. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1972). Ankara: Mars Matbaası.

Milli Eğitim Bakanlığı 36. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1975). Ankara: Mars Matbaası.

NABİ, Y. (1939). *Birinci Devlet Resim ve Heykel Sergisi*. Varlık. Sayı 153, s. 244-245.

NUTKU, Ö. (1983). *Gösterim Sanatları Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ÖZSOY, V. (2007). *Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-iş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*. (2. Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Plastik Sanatlarda En Büyük Gösterimiz XXIX. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Büyük İlgi Gördü. (21 Mayıs 1968). *Yeni Gazete*, s. 7.

PONTY, M. M. (1996). *Göz ve Tin*, İstanbul: Metis Yayınevi.

RAGANS, R. (1995). *Art Talk..* (Teacher's Wraparound Edition). (Second Ed.). New York: Glencoe / McGraw-Hill.

READ, H. (1981). *Sanat ve Toplum*. (Çev. Selçuk Mülayim). Ankara: Umran yayıncılık.

SAHASRABUDHE, P. (2006). *Desing for Learning Through the Arts*. UK: International Journal of Education Trough Art, p. 77-84.

SITKI, Ş. (9 Ocak 1949). *Sanat Hareketleri: Ankara Mektubu Bir Resim ve Heykel Sergisi*. Vatan Gazetesi, s. 6

SÖZEN, M. Ve TANYELİ, U. (1999). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. (5. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

ŞARDAĞ, R. (9 Kasım 1945). *Fikir ve Sanat: Ankara Devlet Resim ve Heykel Sergisi*. Tan Gazetesi, 3-4.

TANER, H., NUTKU, M. ve Ö. (1966). *Tiyatro Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TANSUĞ, S. (1976). *Sanatın Dili*. İstanbul: Koza Yayınları.

TANSUĞ, S. (2005). *Çağdaş Türk Sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

TC. Maarif Vekilliği Devlet Resim ve Heykel Sergisi Talimatnamesi. (1940). İstanbul: Maarif Matbaası.

TC. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü 60. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (1999). Ankara.

TC. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü 61. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (2000). Ankara.

TC. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü 62. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (2001). Ankara.

TC. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü 63. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (2002). Ankara.

TC. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü 64. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (2003). Ankara.

TC. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü 65. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (2004). Ankara.

TC. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü 66. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (2005). Ankara.

TC. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü 67. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (2006). Ankara.

TC. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü 68. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (2007). Ankara.

TC. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü 69. Devlet Resim ve Heykel Sergisi Katalogu. (2008). Ankara.

TC. Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliği. (1975). Ankara: Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii.

TC. Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Resim ve Heykel sergisi Yönetmeliğine Dair Talimatname. (1946). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Turan Erol'un Bağarısı. (8 Mayıs 1968). *Dünya*.

TURANİ, A. (2000). *Sanat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

TÜCEL, H.A. (1939). *Sanat Mecmuası*. Sayı 2. Ankara: Maarif Vekilliği

UÇAN, A. (2002). *Türkiye’de Çağdaş Sanat Eğitiminde Öğretmen Yetiştirme Süreci ve Başlıca Yapılanmalar*. Gazi Üniversitesi Eğitimde 75. Yılı Sanat Eğitimi Sempozyumu. Ankara: G.Ü. İletişim Fakültesi Matbaası.

ÜREN, E. (1944). 6. *Devlet Resim ve Heykel Sergisi*. Ar Dergisi. Sayı 1, s. 9-10.

YASA YAMAN, Z. (1994). “*Kültür Politikaları Açısından Sanat Ortamı*” Hacettepe Üniversitesi 4. Sanat Sempozyumu, s. 155-161.

YASA YAMAN, Z. (1998). *1950’li Yılların Sanat Ortamı ve ‘Temsil Sorunu’*. Toplum ve Bilim. Sayı 79, s. 94-137.

YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (5. Baskı). Ankara: Sözkese Matbaacılık.

YILDIRIM, R. (1998). *Yaratıcılık ve Yenilik*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Atatürk’ün Eğitim İle İlgili Sözleri. (Ekim, 2009). Web: <http://www.yenimakale.com/egitim/2322-ataturkun-egitim-ile-ilgili-sozleri.html#ixzz0hyIs4ibf> 11 Aralık 2009’da alınmıştır.

Atatürk’ün Sanat İle İlgili Sözleri. (Şubat, 2009). Web: <http://www.yenimakale.com/biyografi/ataturk/1494-ataturkun-sanat-ile-ilgili-sozleri.html> 20 Mayıs 2009’da alınmıştır.

Atatürk’ün Sanat İle İlgili Sözleri. (Şubat, 2009). Web: <http://www.yenimakale.com/biyografi/ataturk/1494-ataturkun-sanat-ile-ilgili-sozleri.html#ixzz0hyOUDD9G> 20 Mayıs 2009’da alınmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliği Web:
<http://www.tanitma.gov.tr/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A183421626ED1A73AD604> 3 Ocak 2010’da alınmıştır.

Web: <http://tdkterim.gov.tr/?kelime=e%F0itim&kategori=terim&hng=md> 15 Aralık 2009’da alınmıştır.

EKLER:**GÖRÜŞME FORMU**

Devlet Resim ve Heykel Sergisinde jüri üyeliği yapmış ve Gazi Üniversitesinde öğretim üyeliği yapmış ve ya yapmakta olan sanat eğitimcilerinin, **Devlet Resim ve Heykel Sergileri ile ilgili görüşleri:**

1. BÖLÜM

Adınız:.....

Soyadınız:.....

Yaşınız:.....

Cinsiyetiz:

Bay ()

Bayan ()

Unvanınız:

Yardımcı Doçent ()

Doçent ()

Profesör ()

Görev durumunuz:

Çalışıyorum ()

Emekliyim ()

Mesleki Kıdeminiz:

5 yıl ve daha az ()

6-10 yıl ()

11-15 yıl ()

16- 20 yıl ()

21 yıl ve üzeri ()

Gazi Üniversitesindeki Kıdeminiz:

5 yıl ve daha az ()

6-10 yıl ()

11-15 yıl ()

16- 20 yıl ()

21 yıl ve üzeri ()

2. BÖLÜM

- 1) Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin amacını, sanat, sanatçı, sanat eğitimi ve toplum açısından değerlendiriniz, varsa önerileriniz belirtiniz.
- 2) Sergideki eserlerin ve oluşan sosyal ortamın izleyicinin ahlaki gelişimi ve görsel algısı üzerindeki etkisini değerlendiriniz.
- 3) Serginin nadiren İzmir ve İstanbul olmak üzere genellikle Ankara'da izleyiciyle buluşması Türk sanat eğitimine katkısı açısından yeterli midir?
- 4) Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin jüri sistemi ile ilgili olarak, jürinin kimlerden oluşması gerektiği, jüri sayısı, küratörlük kavramı hakkında olumlu olumsuz görüşleriniz, varsa önerileriniz nelerdir?
- 5) Devlet Resim ve Heykel Sergilerini farklı sanat disiplinlerini barındırması ve video, enstalasyon, dijital baskı gibi alanları kapsamaması açısından olumlu olumsuz görüşlerinizi, varsa önerilerinizi ifade ediniz.
- 6) Devlet Resim ve Heykel Sergilerini ödül sistemi ile ilgili olarak, ödül miktarı, eser satın alma, kimlere ödül verileceği, ödüllerin disiplinlere ayrılması konusunda olumlu olumsuz görüşlerinizi varsa önerilerinizi belirtiniz.
- 7) Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin sergileme sistemi ile ilgili olarak, seri mekânı, ışıklandırması, sergi kurulumu hususunda değerlendirerek varsa önerileriniz ifade ediniz.
- 8) Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin bundan sonra iki yılda bir yapılması hususunda ne düşünüyorsunuz?

1940 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi Talimatnamesi

Birinci madde — Maarif Vekilliği her yıl, ressam ve heykeltıraşlara ait eserlerden mürekkep bir tek resim ve heykel sergisi açar. Bu sergiye Türk ressam ve heykeltıraşlarının iştirakleri için lâzım gelen tedbirleri alır.

İkinci madde — Bu serginin adı (Devlet Resim ve Heykel Sergisi)'dir.

Üçüncü madde — Bu sergi Ankara'da Sergievinde her yıl 31 teşrinievvelde açılarak bir ay sürer.

Dördüncü madde — Maarif Vekilliği, lüzum gördüğü yıllarda, sahiplerinin teşhirine razı olacakları eserlerden teşkil edeceği bir sergiyi, masrafını bütçesinden vererek, komiserlerinin nezareti ve mesuliyeti altında olmak ve iki aydan fazla devam etmemek şartıyla, muhtelif merkezlere gönderebilir.

Beşinci madde — Sergiye yağlıboya, fresk, suluboya, pastel, karakalem, gravür tekniği ile yapılmış eserler, mermer, tunç ve emsali sert maddelerden yapılmış heykeller, kabartmalar ve madalyalar kabul olunur.

Altıncı madde — Sanatkârın teşhir için sergiye vereceği sanat eserlerinin adedi ve ebadı icabında tahdit olunabilir.

Yedinci madde — Sergiye, her millete mensup sanatkârlar iştirak edebilir. Ancak mükâfat yalnız Türk sanatkârlarına verilir.

Sekizinci madde — Evvelce teşhir edilmiş olan eserlerle, kopyalar sergiye kabul edilemez. Bir sanatkârın başka bir usulle kendi eserlerinden vücuda getirmiş olduğu diğer eserler veyahut evvelce teşhir etmiş olduğu esquisse veya modelden ikmal ettiği eserler kopya sayılmaz. Bununla beraber evvelce teşhir edilmiş eserlerin aynı madde ile küçültülmüş modelleri veya tunç, mermer heykellerin alçıları sergiye kabul olunmaz.

Dokuzuncu madde — İki sergi arasında ölen sanatkârların eserleri, varisleri isterse sergiye kabul olunur.

Onuncu madde — Serginin açılma tarihinden bir ay önce Maarif Vekilliği eserlerin nereye ve hangi tarihe kadar teslim edileceğini ilân eder. Bir sanat grubuna mensup olanlardan sergiye iştirak etmek isteyenler eserlerini bağlı oldukları teşekküle tevdi ederler.

Sanat grubu ve teşekkülleri, azaları tarafından tevdi edilen eserleri, kendi aralarında teşkil edecekleri bir jüride tetkik ederler. Bu jürilerde teşhirine karar verilen eserler Maarif Vekilliğinin ilânında tasrih edilen resmî daireye teslim olunur.

Hiç bir grup veya teşekküle mensup olmayan sanatkârlar, eserlerini doğrudan doğruya ilânda tasrih olunan resmî daireye tevdi ederler. Bu gibilerin eserlerinin teşhir edilip edilmemesi hakkında karar vermek sergi jürisine aittir.

On birinci madde — Eserler gösterilen yere teslim edilirken Maarif Vekilliği tarafından bastırılmış ve isim, adres, vazife, doğum yeri, yaş, mevzu, ebat, adet, fiyat, Ankara haricindeki merkezlerde teşhire muvafakat, (eser heykel ise) malzeme ve mülâhazat gibi haneleri ihtiva etmek üzere emre amade bulundurulmuş fişler doldurulur. Bu fişler eserleri kabul eden resmi büro ile eserleri teslim eden sanatkâr veya sanat grubu mümessillerine ait olmak üzere iki türlü dır. Büro kendi fişini mühürleyip imzaladıktan sonra sanatkâr veya mümessile, sanatkâr veya mümessil de kendi fişini imzaladıktan sonra büroya verir.

On ikinci madde — Eserler mutlaka imzalı olacağı gibi üzerlerine sanatkârın ve eserin ismini taşıyan birer etiket te ilâve olunur.

On üçüncü madde — Eserlerde ve sergi için yapılacak katalogda müstear isim kullanmak kabildir. Ancak eserlerle beraber imza edilip verilen fişte sanatkârın asıl hüviyetinin yazılmış bulunması ve bu fişin asıl isim ile imzalanmış olması şarttır.

On dördüncü madde — Birden fazla imzayı ihtiva eden eserler sergiye, tek imzalı eserlerin tâbi tutulduğu usulle kabul olunur.

On beşinci madde — Asıl hüviyetlerini saklayarak birkaç müstear isim ile sergiye iştirak edenlerin eserleri bir daha teşhir edilmez.

On Altıncı madde — Sergi açıldıktan sonra kimse eserlerine rötüş yapamaz.

On yedinci madde — Sergide teşhir edilmek üzere alınan eserlerin nakli ve iadesi işini Maarif Vekilliği idare eder ve masrafını kendi bütçesinden verir.

On sekizinci madde — Maarif Vekilliği eserlerin teşhir veya nakli esnasında vukua gelecek zarar ve ziyandan mesul değildir. Binaenaleyh eserlerini bu gibi tehlikelere karşı korumak isteyenler, sigorta ettirmeğe mecburdurlar.

On dokuzuncu madde — Sergi jürisince kabul edilen eserlerden gayrisi sergide teşhir edilmez ve teşhir edilen bir eser hiç bir mazeretle serginin bitmesinden evvel yerinden kaldırılamaz.

Yirminci madde — Sergide teşhir edilmek üzere eser veren her sanatkâr eserlerinin maddî ve manevî mesuliyetlerini üzerine alacağı gibi sergiye iştirakle bu talimatname hükümlerini ve bu sergiyi tertip eden Vekâletin, jürinin kararlarını evvelden kabul etmiş sayılır.

Yirmi birinci madde — Sergide teşhir edilen eserler, serginin bitmesini müteakip gazetelerle ilân edilen yerde ve günlerde sahipleri veya eseri tevdi eden teşekkülün mümessili ile tesellüm dairesi arasında evvelce teati edilmiş olan fişler mübadele edilmek suretiyle geri verilir. İlan edilen müddet içinde alınmayan eserlerin kaybolmasından mesuliyet kabul edilmez.

Yirmi ikinci madde — Serginin idari işleriyle sergi nihayetine kadar Maarif Vekilliğinin tayin edeceği bir komiser meşgul olur. Bu komisere lüzumu kadar muavin de verilebilir.

Sergide muhtelif sanat grup ve teşekküllerine ait eserlerin tanzim ve tertip işlerine, o grupların - sergi jürisi azalığına intihap edilen - mümessilleri nezaret ederler.

Hiç bir teşekkül veya gruba dahil olmayan sanatkârların eserlerine ait tertip ve tanzim işiyle jüri azalığına Maarif Vekilliği tarafından intihap edilen ve hiç bir teşekküle bağlı olmayan sanatkârlar meşgul olur.

Mükâfatlar:

Yirmi üçüncü madde — Sergide teşhir edilen eserlerden, sergi jürisince birinci, ikinci ve üçüncü derecede muvaffak sayılan eserlere, bütçe imkânına göre münasip para mükâfatı verilir. Bütçe müsait olduğu takdirde, jüri heyetinin seçeceği eserler, ayrıca Maarif Vekilliği tarafından satın alınarak resim ve heykel galerisine konur.

Jüri:

Yirmi dördüncü madde — Sergi jürisi şu suretle teşekkül eder:

- a) Jürinin tabii reisi olan Maarif Vekilini temsilen Güzel Sanatlar Umum Müdürü.
- b) Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye Heyetinden seçilen bir mümessil.
- c) Cumhuriyet Halk Partisi tarafından seçilen bir mümessil.
- d) Güzel Sanatlar Akademisi Müdürü.
- e) Akademiden bir resim muallimi.
- f) Akademiden bir heykeltıraşlık atölyesi muallimi.
- g) Maarif Vekili tarafından seçilen bir edip.
- h) Sanat teşekkül ve gurupları tarafından ve kendi azaları içinden seçilen birer sanatkâr.
- i) Hiç bir sanat gurup veya teşekkülüne dahil bulunmayanlardan. Maarif Vekilinin seçeceği bir sanatkâr.

Yirmi beşinci madde — Memlekette mevcut sanat teşekkülleri veya gurupları jüri azalığına gönderecekleri mümessillerini serginin teşekkülünden bir ay evvel Maarif

Vekilliğine bildirirler. Müddeti zarfında mümessilini seçip Vekâlete bildirmeyen teşekkül veya gruplardan o sene jüriye mümessil alınmaz.

Yirmi altıncı madde — Jüri, Maarif Vekilliğinin tayin ve alakadarlara tebliğ edeceği günde Ankara'da toplanır ve sergiye gönderilen eserleri tetkik eder. Jüri bu eserlerden hangilerinin teşhir edileceğini nihayet teşrinievvelin 22 inci gününe kadar tespit eder.

Yirmi yedinci madde — Jüri azaları serginin açılış töreni akşamına kadar vazifeleri başında bulunmakla mükelleftirler.

Yirmi sekizinci madde — Jüri azaları teşrinievvelin 28 inci günü saat onda (pazara tesadüf ettiği takdirde bir gün evvel) sergide toplanarak birinciliği, ikinciliği ve üçüncülüğü kazanan eserleri tespit edeceklerdir.

Yirmi dokuzuncu madde — Jüri tarafından satın alınmak suretiyle mükâfatlandırılmalarına karar verilen eserler, sanatkârları tarafından üzerlerine konan fiyatla satın alınabilirler. Fiyatı yüksek görülen eser için, jüri tarafından sanatkâra fiyat teklif edilir. Bu fiyatı sanatkâr kabul etmezse takdirle iktifa olunur.

Otuzuncu madde — Jüri satın aldığı eserlerden başka beğendiği eserleri, üzerlerinde yazılı fiyatlarda muhtelif Vekilliklere, müesseselere resmen tavsiye edebilir.

Otuz birinci madde — Jürinin ve jüri azasının zaruri masraflarını Maarif Vekilliği tesviye eder.

Otuz ikinci madde — Bu talimatname neşri tarihinden itibaren tatbik edilmeğe başlanır (“TC. Maarif,” 1940).

1946 – Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliğine dair Talimatname

Madde 1 – Milli Eğitim Bakanlığı her yıl, zaman ve yeri bu yönetmelikte belirtilmiş bir tek «Resim ve Heykel Sergisi» açar.

Madde 2 – Bu serginin adı «Devlet Resim ve Heykel Sergisi» dir.

Madde 3 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine, yağlıboya, fresk, suluboya, pastel resimler, desen ve her çeşit gravürlerle, mermer, tunç ve benzeri sert maddelerden yapılmış heykeller, kabartma madalyalar kabul olunur.

Madde 4 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine yerli ve yabancı sanatkârlar katılabilir, ancak Millî Eğitim Bakanlığınca 24 üncü madde gereğince satın alınacak eserler Türk Sanatkârlarının eserleri arasından seçilir.

Madde 5 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi Ankara'da her yıl ocak ayının ikinci günü açılır. Açılış saati Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirtilir.

Madde 6 – Milli Eğilimi Balkanlığı, gerekli gördüğü takdirde, Devlet Resim ve Heykel Serginin, eser sahiplerinin iznini almak suretiyle başka şehirlerimize veya yabancı illere götürebilir. Bu takdirde, serginin taşınma, gösterme ve idaresiyle ilgili her türlü giderler Millî Eğitim Bakanlığınca ödenir.

Madde 7 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine konacak eserlerin, diğer devlet sergileriyle daha evvel Ankara'da açılmış sergilerde gösterilmemiş olması şarttır.

Madde 8 – Kopya resimler devlet sergisine kabul edilmez. Bir sanatkârın kendi eserlerinden değişik madde ve üslûp ile meydana getireceği diğer eserler veyahut önce sergiye koymuş olduğu eski veya modelden ikmal ettiği eserler kopya sayılmaz. Bununla beraber, önce gösterilmiş olan eserlerin aynı madde ile küçültülmüş modelleri veya tunç ve mermer heykellerin alçıları sergiye kabul edilmez.

Madde 9 – Sanatkârların sergiye konmak için verdikleri resimlerden jürice kabul edilenlerin sayısı 10’u geçtiği takdirde sergiye konacak miktarını jüri heyeti tayin eder.

Madde 10 – Ölen sanatkârların eserleri, ölüm tarihini takip eden iki devlet sergisinden herhangi birine bir defaya mahsus olmak üzere kabul edilir.

Madde 11 – Devlet Resim ve Heykel Sergisinin açılma tarihinden iki ay önce, Millî Eğitim Bakanlığı eserlerin nereye ve hangi tarihe kadar teslim edileceğini ilân eder. Sanat grup veya teşekküllerine bağlı olan ve sergiye katılmak isteyen sanatkârlar eserlerini bağlı oldukları grup veya teşekküller yoluyla, arzu ettikleri takdirde de doğrudan doğruya Millî Eğitim Bakanlığının ilanında adı geçen müesseseye teslim ederler. Hiçbir gurup veya teşekküle bağlı olmayan sanatkârlar, eserlerini dorudan doğruya ilanda adı geçen müesseseye verir veya göndeririler.

Madde 12 – Eserler, ilanda gösterilen yere teslim edilirken Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ikişer nüsha olarak bastırılmış olan fişler, eserleri teslim edenler ile teslim alan büro arasında imzalanıp mühürlenerek teati edilir.

Madde 13 – Eserler mutlaka imzalanacak ve arkasına yapıştırılacak etiketlerde de, ressamın ismi, adresi, eserin konusu ve fiyatı yazılmış bulunacaktır. Resim çerçeveye sağlam bir şekilde raptedilmiş olmalıdır. Resmi taşıyacak ipin bağlandığı çiviler, eserin asılış vaziyetine göre çerçevenin, yarısından biraz aşağıya çakılmış olması v.e ip uzunluğunun da çerçevenin dış kenarından 5-7 santim aşağıda bulunması lazımdır. Bu suretle hazırlanmamış olan resimler, eserleri toplayan büro tarafından kabul edilmeyecektir.

Madde 14 – Eserlerde ve sergi için yapılacak katalogda takma ad kullanılabilir. Ancak, eserlerle beraber imza edilip verilen fişe sanatkârın asıl adının yazılmış bulunması ve bu fişin asıl ad ile imzalanmış olması şarttır.

Madde 15 – Birden farzla imzayı taşıyan esenler, sergiye, tek imzalı eserlerin tabi oldukları usul ile kabul olunur.

Madde 16 – Asıl adını saklayarak birkaç takma ad ile sergiye katılanların eserleri bir daha sergiye konulmaz.

Madde 17 – Sergi açıldıktan sonra kimse eserlerini rötuş edemez.

Madde 18 – Sergide teşhir edilmek üzere alınan eserlerin, taşıma ve geri verme işini Millî Eğitim Bakanlığı idare eder ve bunlara ait giderleri kendi bütçesinden öder.

Madde 19 – Millî Eğitim Bakanlığı, eserlerin sergide kaldığı ve taşındığı sırada doğacak zarar ve ziyandan sorumlu değildir. Bu sebeple, eserlerini bu gibi tehlikelere karşı korumak isteyenler sigorta ettirmek zorundadırlar.

Madde 20 – Devlet Resim ve Heykel sergisine, sergi jürisince seçilmiş olan eserlerden başka, hiçbir eser kabul edilmeyeceği gibi sergiye konan bir eserde, hiçbir suretle serginin bitmesinden önce yerinden kaldırılamaz.

Madde 21 – Devlet Resim ve Heykel sergisine konmak üzere eser veren her sanatkâr, eserinin maddi manevi sorumluluğunu üzerine aldığı gibi, sergiye eser vermek suretiyle de bu yönetmelik hükümlerini ve sergiyi açan bakanlığın ve sergi jürisinin kararlarını önceden kabul etmiş sayılır.

Madde 22 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine Kabul olunan eserler, serginin kapandığı tarihten en geç bir ay sonraya kadar, eseri teslim eden kimse tarafından eseri teslim alan bürodan geri alınır. Eserlerin geri alınması sırasında 12'nci madde gereğince doldurularak imzalanmış olan fişler karşılıklı iade olunur. Bu müddet içinde geri alınmayan eserlerin kaybolmasından, eseri teslim alan büro sorumlu değildir.

Madde 23 – Serginin hazırlanması, açılması, idaresi ve kapanıp dağıtılması işleriyle görevli olmak üzere, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bir sergi komiseri tayin edilir. Bu komisere gerektiği kadar yardımcı verilir. Sergi komiseri bir kasımdan itibaren sergi hazırlıklarını yapmak üzere görevine başlayacak ve sergi işleri bitinceye kadar vazifesine devam edecektir.

Madde 24 – Millî Eğitim Bakanlığı ayırdığı ödenekle sergi jürisinin seçeceği resim ve heykelleri satın alarak resim ve heykel galerileriyle diğer kültür müesseselerine gönderir.

Madde 25 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi jürisi, biri resim diğeri de heykel jürisi olmak üzere iki kısımdan müteşekkildir. Ayrı ayrı çalışacak olan jüri heyetleri şu suretle kurulur:

RESİM JÜRİSİ

- A) Jürinin başkanı Millî Eğitim Bakanıdır. Kendisi bulunmadığı takdirde Güzel Sanatlar Umum Müdürü onun temsilcisi olarak jüriye başkanlık eder.
- B) Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü Şefi.
- C) Milli Eğitim Bakanlığınca seçilecek beş ressam.

HEYKEL JÜRİSİ

- A) Jürinin Başkanı Milli Eğitim Bakanıdır. Kendisi bulunmadığı takdirde Güzel Sanatlar Umum Müdürü onun temsilcisi olarak jüriye başkanlık eder.
- B) Güzel sanatlar Akademisi Heykel Bölümü Şefi.
- C) Milli Eğitim Bakanlığınca seçilecek heykeltıraş.

Madde 26 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi Jürisi on beş kasımda, on beş kasım pazara geldiği takdirde bir gün sonra İstanbul'da toplanarak on birinci maddeye göre toplanmış olan esenleri inceler. Ve sergiye konmaya değerli olanları seçerek bunların nelerden ibaret olduğunu göstermek üzere liste hazırlar. Hazırlanan listenin altı jüriye katılan bütün üyeler tarafından imzalanır. Bu suretle sergiye konmak üzere ayrılan eserler, teslim olan müessese tarafından, Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğü adına en geç 25 Kasımda yola çıkarılır.

Madde 27 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi jürisi 20 Aralıkta Ankara'da toplanır. Ve sergiye İstanbul'dan başka yerlerden katılmak isteyen sanat teşekkülleriyle hiçbir teşekküle bağlı olmayan veya İstanbul'daki sanat grup ve teşekküllerinden birinde

üye olup da İstanbul dışında bulunan sanatkârların Ankara'ya gönderdikleri veya teslim ettikleri eserleri inceleyerek bunlardan sergiye konmaya değer olanları seçer.

Madde 28 – Jüri heyetli, eserleri gözden geçirerek yüksek bulduğu fiyatlara müdahale eder. Bu suretle fiyatları değiştirilen eserler ancak jürinin yeniden tespit edeceği fiyatla satılabilir. Keyfiyet eser sahibine de sergi komiserliği tarafından yazı ile bildirilir.

Madde 29 – Sergi jürisince, gerek İstanbul ve gerekse Ankara'da toplanan eserler arasından kabul edilmeyenlerin biran evvel geri alınmaları için, sergi komiserliği, eser sahiplerini yazı ile haberdar eder.

Madde 30 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi Jürisi Aralık ayının 30'uncu günü, pazara rastladığı takdirde Bir gün sonra saat onda Millî Eğitim Bakanının veya temsilcisinin başkanlığı altında toplanarak sergiye konan resim ve heykeller arasında 24'üncü madde gereğince satın alınacak eserleri seçer. Jüri bu seçimde oylarını yazılı ve gizli oyla verir. Çoğunluk elde eden eserler Millî Eğitim Bakanlığınca satın alınmış olur.

Madde 31 – Serginin açıldığı, resmi ve gayri resmi kurumlara Millî Eğitim Bakanlığınca bildirilerek, eser satın almak hususundaki ilgileri sağlanır.

Madde 32 – Jüri üyeleri, serginin açılış günü akşamına kadar görevleri başında bulunurlar.

Madde 33 – Sergi jürisinin ve jüri üyelerinin zaruri giderleri ve yollukları Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ödenir.

Madde 34 – Bu yönetmelik, Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisinde yayımlandığı tarihten başlamak üzere uygulanır ("TC. Milli," 1946).

1955 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliği

Madde 1 – Maarif Vekâleti her yıl, 22 Nisan tarihinde başlamak ve bir ay devam etmek üzere, Ankara’da bir Resim ve Heykel sergisi açar. Serginin açılış saatini Maarif Vekâleti tarafından tespit edilir.

Madde 2 – Bu serginin adı (Devlet Resim ve Heykel Sergisi)’dır.

Madde 3 – Devlet Resim ve Heykel Sergileri 4. Maddede tasrih edilen plastik sanat eserlerinin, memleket ölçüsünde muvaffak olmuş değerli örneklerini bir araya toplar.

Madde 4 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine, yağlı boya, fresk, sulu boya, pastel resimler; desen ve her nevi gravürler ile mermer, tunç, ağaç, alçı ve pişmiş topraktan yapılmış heykeller ve kabartma madalyalar kabul olunur.

Madde 5 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine, yerli ve yabancı sanatkârlar katılabilir. Ancak Maarif Vekâleti tarafından 24. Madde gereğince eseri satın alınacak ve 31. Madde gereğince mükâfat verilecek sanatkârlar, Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinden olan sanatkârlar arasından seçilir.

Madde 6 – Maarif Vekâleti gerekli gördüğü takdirde, Devlet Resim ve Heykel Sergisini, başka şehirlerimizle yabancı memleketlere götürebilir. Bu takdirde, eser sahiplerinden ayrı bir müsaade alınmaz. Değer şehirlerle yabancı memleketlerdeki sergilerin süresini Maarif Vekâleti tayin eder.

Madde 7 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine konacak eserlerin daha önce Devlet sergilerinde teşhir edilmemiş olması şarttır.

Madde 8 – Kopya eserler Devlet Sergisine kabul edilmez. Bir sanatkârın kendi eserinden değişik madde ve üslupla meydana getirdiği diğer eserler ile önce sergiye koymuş olduğu eskiz veya modelden ikmal ettiği eserler kopya sayılmaz. Bununla beraber, daha evvel Devlet Sergilerinde teşhir edilmiş olan eserlerin küçültülmüş modelleri ile yapılmış diğer nüshaları Devlet Resim ve Heykel Sergisine kabul edilmez.

Madde 9 – Jüri heyeti, her sene teşhir salonunun imkanını göz önünde tutarak, teşhir edilecek eserlerin tümü ile, sanatkar başına isabet edecek eser miktarının azamisini bir protokol ile tespit eder. Yersizlik yüzünden teşhir edilemeyen eserlerin durumu, sergi komiseri tarafından sanatkârlara bildirilir.

Madde 10 – Ölmüş bulunan sanatkârların eserleri, ölüm tarihini takip eden iki Devlet sergisinden herhangi birine bir defaya mahsus olmak üzere kabul edilir. Ancak bu eserler, jüri heyetince satın alınması için seçilecek eserler ve mükâfatlandırılacak sanatkârlar arasına ithal edilmez.

Madde 11 – Devlet sergisi için gönderilecek eserler, yalnız Ankara ve İstanbul da toplanır. Eserlerin Ankara ve İstanbul’da nereye ve hangi tarihe kadar teslim edileceğini, Maarif Vekâleti 20 Şubattan evvel gazetelerle ilan eder.

Madde 12 – Eserler ilanda gösterilen yere makbuz mukabilinde teslim edilir.

Madde 13 – Eserler, mutlaka imzalı olacak ve arkasına yapıştırılacak, etikette de ressamın ismi, adresi, eserin konusu ve fiyatı yazılmış bulunacaktır.

Resim, çerçeveye sağlam bir şekilde raptedilmiş olacağı gibi, resimle çerçevelerin boyaları tamamen kurunmuş olacaktır. Resmi taşıyacak olan çivilerin, eserin asılış vaziyetine göre çerçevenin ortasından biraz aşağıya çakılmış olması ve ip uzunluğunun, çerçevenin dış kenarından 7 santim kadar aşağıda bulunması lazımdır. Bu suretle hazırlanmamış olan resimler, eseri toplayan büro tarafından kabul edilmeyecektir.

Madde 14 – Eserlerde ve sergi için yapılacak katalogda takma ad kullanılabilir. Ancak eserler ile beraber imza edilip verilen fişte, sanatkârın asıl adının yazılmış bulunması ve fişin asıl adla imzalanması şarttır.

Teslim fişinde asıl adını gizleyen veya aynı sergide birden ziyade takma ad kullandığı tespit edilen sanatkârların eserleri bir daha Devlet sergisine kabul edilmez.

Madde 15 – Birden fazla imzayı taşıyan eserler, sergiye tek imzalı eserlerin tabi oldukları usulle kabul edilirler.

Madde 16 – Sergi açıldıktan sonra kimse eserlerini rötuş edemez.

Madde 17 – Sergide teşhir edilmek üzere toplanan eserlerin taşınma ve geri verme işini Maarif Vekâleti idare eder. Bunlara ait gideri kendi bütçesinden öder.

Madde 18 – Maarif Vekâleti, eserlerin, sergide kaldığı ve taşındığı sırada vukua gelebilecek zarar ve ziyandan sorumlu değildir. Bu sebeple, eserini bu gibi tehlikelere karşı korumak isteyenler, onları bizzat sigorta ettirebilirler.

Madde 19 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine, sergi jürisine seçilen eserlerden başka hiçbir eser kabul edilmeyeceği gibi, sergiye konacak eser de hiçbir surette serginin bitmesinden önce yerinden kaldırılamaz.

Madde 20 – Şahıslar veya müesseseler tarafından satın alınacak eserler sergi kapandıktan sonra kendilerine teslim edilir. Sergi, başka şehir veya yabancı memleketlere gönderildiği takdirde eserler, yine bu şehir ve yabancı memleketlerde yapılacak teşhirden sonra eseri satın alan şahıs veya müesseseye teslim olunur.

Madde 21 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine konmak üzere eser veren her sanatkâr, eserlerin maddi ve manevi sorumluluğunu üzerine alacağı gibi, sergiye eser vermek suretiyle de bu yönetmelik hükümlerini ve sergiyi açan vekaletin ve sergi jürisinin kararlarını önceden kabul etmiş sayılır.

Madde 22 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine kabul edilen eserler, serginin kapandığı tarihten en geç bir ay sonraya kadar, 12. Madde gereğince verilmiş olan makbuz iade edilmek suretiyle eseri teslim alan bürodan geri alınır. Bu müddet içinde geri alınmayan eserlerin kaybolması ve hasara uğramasından eseri teslim alan büro sorumlu değildir.

Madde 23 – Serginin hazırlanması, açılması, idaresi ve kapanıp dağıtılması işleriyle görevli olmak üzere Maarif Vekâleti tarafından bir sergi komiseri tayin edilir.

Bu komişere gerektiği kadar yardımcı verilir. Sergi komiseri 20 Ŗubattan itibaren sergi hazırlıklarını yapmak üzere görevine başlayacak ve sergi işleri bitinceye kadar vazifesine devam edecektir.

Madde 24 – Maarif Vekâleti ayırdığı ödenekle sergi jürisinin seçeceği resim heykelleri satın alarak, resim ve heykel galerileri ile diğerkültür müesseselerine gönderir.

Madde 25 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi jürisi, biri resme diğeri de heykela ait olmak üzere iki heyetten müteşekkildir. Ayrı ayrı çalışacak olan jüri heyetleri şuresetle kurulur.

Resim jürisi: Biri başkan, biri Güzel Sanatlar Akademisi Resim Şubesi öğretmenleri arasından şube öğretmenlerince seçilecek bir temsilci ile üçü ressam ve ikisi sanat münekkidi olmak üzere yedi kişiden müteşekkildir. Jürinin başkanı Maarif Vekilidir. Kendisi bulunmadığı takdirde Güzel Sanatlar Umum Müdürü Maarif Vekilini temsilen jüriye başkanlık eder. Jüriye katılacak üç ressamın, resim sanatını kendisine esas edinmiş eserleriyle memleket ölçüsünde tanınmış olması lazımdır. Jüriye katılacak iki sanat yazar ve münekkidinin de, plastik sanatlar, sanat tarihi veya estetik alandaki neşriyatı ve fikri mesaisi ile memleket ölçüsünde tanınmış olması lazımdır. Maarif Vekâleti jüri heyeti azaları için yukarıda tespit edilen vasıfları göz önünde bulundurarak jüri heyetini seçer.

Heykel Jürisi: Biri başkan, biri Güzel Sanatlar Akademisi Heykel Şubesi öğretmenleri arasından şube öğretmenlerince seçilecek bir temsilci, ikisi heykeltıraş ve biri sanat münekkidi olmak üzere 5 kişiden müteşekkildir. Jürinin başkanı Maarif Vekilidir. Kendisi bulunmadığı takdirde Güzel Sanatlar Umum Müdürü Maarif Vekilini temsilen jüriye başkanlık eder.

Jüriye katılacak iki heykeltıraşın, heykeltıraşlığı kendilerine esas meslek itti haz etmiş ve eserleriyle memleket ölçüsünde tanınmış olması lazımdır. Jüriye katılacak sanat yazar ve münekkidinin de, plastik sanatlar, sanat tarihi veya estetik alanda neşriyatı ve fikri mesaisi ile memleket ölçüsünde tanınmış olması lazımdır. Maarif Vekâleti yukarıda yazılı vasıfları göz önünde bulundurarak, jüri heyetini seçer.

Devlet Resim ve Heykel Jürisi, teşhir edilecek eserleri tamamen bitaraf bir şekilde seçmekle mükelleftir. Bu itibarla, jüri üyeleri, sanatkârların eserlerini tarafsız bir şekilde tetkik ve ancak teşhire layık bir sanat değeri taşıyanları ayırmak vazife ve mesuliyetini taşır.

Sergiye eser vermiş olan jürinin sanatkâr üyeleri, kendi eserlerini tetkik ve değerlendirme hususları ile ilgili müzakere, istişare ve kararlara, salonu terk etmek suretiyle iştirak edemezler. Bu takdirde jüride azalan rey miktarı başkana iki rey hakkı tanımak suretiyle telafi edilir.

Madde 26 – Resim ve Heykel jürisi 5 Martta, 5Mart pazara rastladığı takdirde bir gün sonra, İstanbul’da toplanarak 11 ve 12 maddeye göre toplanmış olan eserleri inceleyip sergiye konacak değerde olanları seçer, seçim işi bitirildikten sonra kabul ve reddedilen eserleri gösterir bir liste tanzim edilip jüri üyeleri tarafından imza edilerek durum tespit edilir. Bu suretle sergiye konmak üzere ayrılan eserler, teslim alınan müessese tarafından “Maarif Vekâleti Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğü” adına, en geç 16 Martta yola çıkarılır.

Madde 27 – Devlet Resim Ve Heykel Jürisi 7 Nisanda Ankara’da toplanarak, Ankara’da toplanmış bulunan eserleri inceler, sergiye konacak değerde olanları ayırır ve 26. Maddede zikredildiği şekilde kabul ve reddedilen eserleri gösterir listeyi tanzim ve tasdik eder.

Madde 28 – Jüri heyeti fiyatları gözden geçirerek, yüksek bulduğu fiyatlara müdahale eder. Bu suretle fiyatları değiştirilen eserler ancak jürinin, yeniden tespit edeceği fiyatla satılabilir. Keyfiyet eser sahibine sergi komiserliği tarafından yazı ile bildirilir. Sanatkâr jüri heyetinin tespit ettiği fiyatı kabul etmediği takdirde eseri kendisine iade edilmeyerek sergi sonuna kadar teşhir edilir, ancak bu gibi eserler sergide satılmaz.

Madde 29 – Sergi komiserliği gerek İstanbul gerekse Ankara’da sergi jürisi tarafından reddedilmiş olan eserleri geri alınmalarını bir yazı ile sahiplerine bildirir.

Madde 30 – Devlet Resim ve Heykel Jürileri Nisan ayının 20. Günü saat 10 da Maarif Vekili veya temsilcisinin başkanlığında toplanarak sergiye konan resim ve heykeller arasında 24. Madde gereğince satın alınacak eserleri seçer. Seçim şu suretle yapılır.

A) Jüri üyeleri, sanatkârların eserleri önünde gerekli incelemeyi yapar. Eserlerinin satın alınmasını muvafık gördüğü sanatkârların her birinden ancak bir eserin numarasını elindeki oy pusulasına gizli olarak yazar.

B) Tasnif, her sanatkârın topladığı reylerin mecmuu esas tutularak yapılır.

C) Yedi reyden başlanarak dört rey toplamış sanatkârların eserleri vekâletçe satın alınır. Üç ve daha aşağı rey almış bulunan sanatkârların eserleri mubayaa edilmez.

D) Yedi, altı, beş ve dört reyi dağınık olarak toplamış bulunan sanatkârların, en fazla rey alan eseri tercihen mubayaa edilir. Dağınık reylerde müsavat mevcut ise seçim hakkı jüriye aittir. Ve tercih edilecek eser konuşularak tespit edilir.

E) Dört rey dahil olmak üzere seçilen resimlerin mubayaası tamamen yapıldıktan sonra, vekaletçe daha fazla eserin mubayaasına imkan hasıl olursa, yedi rey kazanmış eserler arasında yeniden bir seçim yapılır. Bu seçimde jüri heyeti takdir hakkını kullanarak, yedi rey almış sanatkârların hepsinden veya bir kısmından birer eser daha mubayaa etmek hakkın haizdir.

F) Sanatkâr jüri üyeleri, kendi eserlerine rey veremezler. Ancak eseri altı rey almış bulunan jüri üyesi, yedi rey almış gibi mütalaa edilir.

Madde 31 – Devlet Resim ve Heykel sergisinde, her yıl ikisi resme ve ikisi de heykele tahsis edilmek üzere dört mükâfat verilir. Mükâfatlar Maarif Vekâleti tarafından ödenir. Resmin ve Heykelin birinci mükâfatları üçer bin, ikinci mükâfatları ikişer bin liradır.

A) Mükâfat verilecek sanatkârların seçimi, satın alınacak eserlerin tespitini müteakip celse tatil edilmeden, aynı gün içinde ve yine aynı jüri tarafından yapılır.

B) Mükâfatların tevziine başlanmadan evvel, o yıl sergide teşhir edilen eserlere göre, mükâfata layık ressam ve heykeltıraş bulunup bulunmadığı jürinin en az beş kişilik ekseriyeti ile ve açık oyla kararlaştırılır. Başkan lüzum gördüğü takdirde gizli oya müracaat eder. Beş kişilik ekseriyet temin edildiği takdirde o yıl mükâfat verilmez.

C) Mükâfat seçimine, Maarif Vekaletince eserleri satın alınan sanatkarlardan, en yüksek rey almış olanlarla bir aşağı kademede bulunanlar dahil olur.

D) Mükâfat seçimine girecek sanatkârlar, bu suretle gruplandırıldıktan sonra, her jüri azası gizli rey ile bu gruplardan iki sanatkârı mükâfat için aday gösterir. Reylerin tasnifinde en fazla rey alan iki sanatkâr mükâfata aday olarak seçilmiş olur. Ancak ikiden fazla sanatkâr üzerinde rey müsavâtı hâsıl olursa, ikinci bir tur ile aday adedi ikiye indirilir.

E) Her iki aday tespit edildikten sonra jüri azaları gizli olarak bu adaylardan yalnız birine rey verirler. Reylerin tasnifi neticesinde en fazla rey toplayan sanatkâra birincilik ve diğerine de ikincilik mükâfatı verilir.

F) Sergiye iştirak etmiş bulunan sanatkâr jüri üyeleri kendilerine rey veremezler.

G) Heykel mükâfatı da aynen resim mükâfatı gibi tevzi olunur.

H) Devlet sergilerinde sanat mükâfatı kazanmış olan sanatkârlar konkur üstü addedilerek, eserleri müteakip devlet sergilerine jüriden geçmeksizin kabul olunur.

İ) Devlet sergisinde birinci mükâfatı kazanan sanatkarlar bir daha mükâfat seçimine dahil edilmezler.

J) Devlet sergisinde ikinci mükâfatı kazanan sanatkârlar, müteakip devlet sergilerinde mükâfat seçimlerine iştirak ettirilir. Fakat ikinci mükâfatı tekrar kazandığı takdirde mükâfat kendisine ödenmez.

Madde 32 – Devlet Resim ve Heykel Sergisinin açılacağı, Maarif Vekâleti tarafından daha evvel diğer vekâletlere, resmi ve gayri remi kurumlara, vilayet ve belediyelere bildirilerek eser satın almaları hususunun teminine çalışılır.

Madde 33 – Jüri üyeleri serginin açılış günü akşamına kadar vazifelerinin başında bulunurlar.

Madde 34 – Jüri üyeleri ile sergi komiser ve komiser muavinlerinin zaruri giderleri ve yollukları ile sergi komiser ve komiser muavinlerinin fazla mesai ücretleri Maarif Vekâleti bütçesinden ödenir.

Madde 35 – Maarif Vekâleti satın almaya ve mükâfat vermeye layık gördüğü eserlerin adları ile sanatkârların isimlerini gazetelerle ilan eder.

Madde 36 – Jüri kararları ile gizli rey pusulaları o yılın dosyasına konulmak suretiyle Maarif Vekâletince saklanır.

Madde 37 – Bu yönetmelik tasdiki tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Muvakkat madde 1 – XVI. Devlet Resim ve Heykel Sergisine münhasır olmak üzere yönetmeliğin 11. Maddesindeki hususlar 7 Mart 1955 tarihine kadar gazetelerle ilan edilir. Ve jüri İstanbul’da 15 Mart 1955 tarihinde toplanır (“Devlet Resim,” 1955).

1963 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliği

Madde 1 – Millî Eğitim Bakanlığı her yıl 2 Mayıs tarihinde basamak ve bir ay devam etmek üzere, Ankara' da bir Resim ve Heykel Sergisi açar. Bu serginin adı “Devlet Resim ve Heykel Sergisi”dir.

Madde 2 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi, sanatçılarımızın yaptıkları araştırmaları, sanatlarına kattıkları yenilikleri ve meydana getirdikleri başarılı eserleri bir araya toplayıp halka sunmak, en başarılı sanatçılarımıza ödül vermek, bu suretle sanatçılarımızın verimini artırmak amacını güder.

Madde 3 – Sanatçılar kendi ifade şekillerine uygun düşen veya yarayan herhangi bir teknik ve her türlü malzemeyi kullanmakta serbesttirler. Eserler özelliklerine göre sergilenmeye hazır bir şekilde teslim edilirler. Çerçevelerin işçilik bakımından temiz, sade hafif olmasına itina edilir.

Madde 4 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine yerli ve yabancı sanatçılar katılabilir. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti uyruğunda olan sanatçıların eserleri, satın alma ve ödül oylamasına kabul edilir.

Madde 5 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi Milli Eğitim Bakanlığınca yurt içinde başka şehirlerde de teşhir edilebilir. Bunun için eser sahiplerinden ayrıca müsaade alınmaz.

Madde 6 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine konacak eserler daha önceki Devlet sergisinde teşhir edilmemiş olmalıdır.

Madde 7 – Kopya eserler Devlet Resim ve Heykel Sergisi'ne kabul edilmez.

Madde 8 – Jüri her yıl serginin açılacağı salonun genişliğini göz önünde bulundurarak, sergiye kabul edilmeye değer bulduğu eserlerden bir kısmını, sanatçıların sergide temsil edilmelerine engel olmayacak bir ölçüde sergi dışında bırakabilir. Bu durumda yapılan işlem sanatçıya bildirilir.

Madde 9 – Ölmüş sanatçıların eserleri, ölüm tarihini takip eden iki Devlet sergisinden birisine kabul edilebilir. Bu eserler satın alma jürisine sunulur.

Madde 10 – Devlet sergisine gönderilecek eserler yalnız Ankara ve İstanbul’da toplanır. Eserlerin Ankara ve İstanbul’da nereye ve hangi tarihe kadar teslim edileceğini Milli Eğitim Bakanlığı 20 Şubattan evvel gazetelerle ilan eder.

Madde 11 – Eserler ilanda belirtilen yere makbuz karşılığında teslim edilir. Eserler mutlaka imzalı ve arkalarına yapıştırılacak etikette, sanatçının adı, doğum yeri ve yılı iş ve ev adresi eserin konusu fiyatı tam ve doğru yazılmış olarak teslim edilir.

Madde 12 – Birden fazla imzayı taşıyan eserler sergiye tek imzalı eserlerin tâbi oldukları usulle alınır.

Madde 13 – Teslim edilen eserler üzerinde düzeltme yapılamaz.

Madde 14 – Sergide teşhir edilmek üzere toplanan eserlerin taşınma ve geri verme işlerini Milli Eğitim Bakanlığı yönetir. Bunlara ait gideri kendi bütçesinden öder.

Madde 15 – Milli Eğitim Bakanlığı eserlerin korunması için gereken tedbirleri alır. Bununla beraber eserlerin sergide kaldığı ve taşındığı sırada vukua gelecek zarar ve ziyandan sorumlu değildir. Bu sebeple eserini tehlikelere karşı korumak isteyenler onları bizzat sigorta ettirebilirler.

Madde 16 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine, sergi jürisince seçilen eserlerden başka hiçbir eser kabul edilemeyeceği gibi sergiye konacak eserler de hiç bir suretle serginin kapanmasından önce yerinden kaldırılamaz.

Madde 17 – Şahıslar ve müesseseler tarafından satın alınacak eserler sergi kapandıktan sonra kendilerine teslim edilir. Sergi yurdun başka şehirlerine gönderildiği takdirde, eserler yine bu şehirlerde yapılacak teşhirden sonra, eseri satın alan şahıs veya müesseseye teslim edilir.

Madde 18 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine konmak üzere eser veren her sanatçı, eserinden doğacak her türlü sorumluluğu üzerine alacağı gibi sergiye eser vermek suretiyle de bu yönetmelik hükümlerini ve sergiyi açan bakanlığın ve sergi jürisinin kararlarını önceden kabul etmiş sayılır.

Madde 19 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine kabul edilen eserler, serginin kapandığı tarihten itibaren en geç 15 gün içinde, verilmiş olan makbuz karşılığın da, geri alınır. Bu süre içinde alınmayan eserlerin kaybolması ve hasara uğramasından eseri teslim alan büro sorumlu değildir.

Madde 20 – Serginin hazırlanması, açılması, yönetimi ve kapatılıp dağıtılması gibi işlerle görevli olmak üzere, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bir sergi komiseri tayin edilir. Bu komisere gerektiği kadar komiser yardımcısı ve memur verilir. Sergi komiseri 20 Şubattan itibaren sergi hazırlıklarını yapmak üzere görevine başlar ve sergi işleri bitinceye kadar görevine devam eder.

Madde 21 - Devlet Resim ve Heykel Sergisinin resim ve heykel bölümleri için 7 üyeden müteşekkil bir jüri kurulur. Jüri başkanı, Milli Eğitim Bakanıdır. Bakan bulunmadığı zaman kendisine, Güzel Sanatlar Genel Müdürü vekâlet eder. Jürinin diğer 6 üyesi plâstik sanatlar alanında bilgi. Tecrübe ve eserleriyle tanınmış, eleştirmeci ve sanatçılar arasından, Milli Eğitim Bakanlığınca seçilir.

Madde 22 – Jüri Martın ilk haftasında İstanbul'da, Nisanın ilk haftasında da Ankara'da toplanarak sergi için verilmiş olan eserleri inceleyip sergiye konacak değerde olanları seçer. Seçim işi bitirildikten sonra, kabul ve reddedilen eserleri gösterir bir liste düzenlenerek, jüri üyeleri tarafından imzalanır. İstanbul'da yapılan seçmede sergiye kabul edilen eserler ve bunlara ait liste ve tutanaklar, teslim alan müessese tarafından, Milli Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü adına 20 Marttan önce yola çıkarılır.

Madde 23 – Sergi komiserliği, gerek İstanbul gerekse Ankara'da jüri tarafından reddedilmiş olan eserlerin geri alınmalarını bir yazı ile sahiplerine bildirir.

Madde 24 - Devlet Resim ve Heykel jürisi, serginin açılışından iki gün önce, Milli Eğitim Bakanı ve ya temsilcisinin başkanlığında toplanarak, sergiye konan resmi ve heykeller arasından, Milli Eğitim Bakanlığınca, bu işe ayrılmış ödenek sınırları içinde satın alınacak eserleri seçer. Jürinin görevi serginin açılışına kadar devam eder.

Seçim şu suretle yapılır:

A) Jüri üyeleri sergiye kabul edilmiş olan her sanatçının, sergideki eserlerinin tümü üzerinde gerekli incelemeyi yapar ve eserin satın alınmasını uygun gördüğü sanatçıların her birinden yalnız bir eserin numarasını elindeki oy pusulasına yazar.

B) Tasnif her sanatçının aldığı oyların toplam esas tutularak yapılır.

C) Milli Eğitim Bakanlığınca, Devlet Resim ve Heykel Sergisi deneğinden ayrılan para ile alınacak eserler en az 4 oy toplamış eserler arasından müzakere usulü ile seçilir. Seçimde eserlerdeki başarı derecesi, kişilik, sanatçının o yıl içindeki sanat faaliyeti göz önünde bulundurulur. Sonuçlar sebepleri belirtilmek suretiyle tutanağa geçirilir. Tutanak jüri üyeleri tarafından imzalanır. Satın alınan eserlerin üzerine, alınmıştır etiketi konur. Bu suretle satın alınan eserler o yılın sergisinde başarılı eserler olarak ilan edilir.

D) En az 4 oy almış eserler arasında olup jüri tarafından sergi ödeneğinden ayrılan para ile satın alınmak üzere seçilemeyen eserler; Bakanlığın diğer daireleri veya Bakanlığa bağlı kurumlar tarafından satın alınır.

E) Devlet sergisinden eser satın almak isteyen özel kişiler ve özel müesseseler jüriden en az 4 oy toplamış olsun veya olmasın, istedikleri eserleri satın alabilirler.

Madde 25 – Milli Eğitim Bakanlığı satın alınacak eserlerin seçiminden önce fiyatların gözden geçirilmesini, yüksek görülecek fiyatların indirilmesini, jüriden isteyebilir. Bu suretle eserler tespit edilen yeni fiyatlar üzerinden satın alınır. Durum eser sahiplerine bildirilir. Jüri tarafından takdir edilen fiyatı kabul etmeyen sanatçıların eserleri satın alınmaz, fakat teşhir edilir

Madde 26 – Devlet Resim ve Heykel Sergisinde, her yıl ikisi resme, ikisi heykele olmak üzere 4 ödül verilir. Ödüller, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ödenir. Resmin veya heykelin birinci ödülleri 5 er bin, ikinci ödülleri 4 er bin liradır.

A) Ödül verilecek sanatçıların seçimi, Millî Eğitim Bakanlığınca, sergi Özel Ödeneğinden ayrılacak para ile satın alınacak eserlerin tesbitinden sonra aynı günde aynı jüri tarafından yapılır.

B) Ödül seçimi Milli Eğitim Bakanlığınca, eserleri satın alınan sanatçılardan en yüksek oy almış olanlar arasında yapılır. Ödüller verilirken 24. maddenin C fıkrasında belirtilen nitelikleri taşıyan eserler üzerinde tartışılır ve sonuç açık oy ile tespit edilir. Gerekçeleriyle tutanağa geçirilir ve tutanak jüri üyeleri tarafından imzalanır.

Madde 27 – Sergiye eser vermiş olan sanatçı üyeler, kendi eserleriyle ilgili inceleme ve müzakerelerde hazır bulunurlar, fakat oy veremezler. Bu takdirde başkanın oyu iki oy sayılır.

Madde 28 – Heykel ödülü de tıpkı resim ödülü gibi dağıtılır.

Madde 29 – Devlet sergilerinde birinci veya ikinci ödülü kazanan sanatçılar, konkur üstü sayılarak, eserleri daha sonraki devlet sergilerine jüriden geçmeksizin alınırlar.

Madde 30 – Devlet sergisinde birinci ödülü kazanan sanatçılar bir daha ödül seçimine dâhil edilmezler.

Madde 31 – Devlet sergisinde ikinci ödülü kazanan sanatçılar daha sonraki devlet sergilerinde ödül seçimlerine katılırlar. Fakat ikinci ödülü tekrar kazandıkları takdirde ödül kendilerine verilmez.

Madde 32 – Devlet Resim ve Heykel Sergisinin, açılacağı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından diğer bakanlıklara, resmî ve gayri resmî kurumlara, vilâyet ve belediyelere bildirilerek eser satın alma hususunun sağlanmasına çalışılır.

Madde 33 – Jüri üyeleri ile sergi komiser, komiser muavinleri ve memurlarının zaruri giderleri ve yollukları, Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden ödenir.

Madde 34 – Milli Eğitim Bakanlığınca, satın alınmağa ve ödüle layık görülen eserlerin, sanatçıların adları, jüri kararlarının özeti gazete ve radyolarla ilan edilir.

Madde 35 – Jüri kararlarına ait tutanaklar o yılın sergi dosyasına konulmak suretiyle, Milli Eğitim Bakanlığınca saklanır.

Madde 36 – Bu yönetmelik onandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer (“Devlet Resim,” 1963).

1975 – Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliği

Madde 1 – Kültür Bakanlığı her yıl, 2 Mayıs tarihinde başlamak ve bir ay devam etmek üzere, Ankara'da bir Resim ve Heykel Sergisi açar, bu serginin adı «Devlet Resim ve Heykel Sergisi» dir.

Madde 2 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi, anlayış ve yol farkı gözetmeden Türk sanatçılarının en son eserlerini tutarlı bir biçimde bir araya toplayan ve sanat ortamımıza değer ölçüsü getiren en başarılı sanatçılarımıza dl verme, bu suretle sanatçılarımızın verimini arttırma amacı güden bir gösteridir.

Madde 3 – Sanatçılar kendi ifade şekillerine uygun düşen veya yarayan herhangi bir teknik ve her türlü malzemeyi kullanmakta serbesttirler. Buna göre sergiye verilen eserler üç grupta değerlendirilir:

- a) Yağlıboya, benzeri boyalar veya herhangi bir malzeme ile bez, tahta ve benzeri zemin üzerine yapılan resimler.
- b) Her türlü malzeme ile (Taş, ağaç, kil, çeşitli madenler, sentetik maddeler v.s.) yapılmış heykel veya kabartmalar.
- c) Suluboya, guaj, yağlı ve yağsız pastel, mürekkep, kurşun kalem ve her türlü baskı tekniği ile yapılmış resimler.

dller her sergide, o yıl her bölüme kabul edilen eser sayıları göz önünde tutularak jüri tarafından paylaştırılır.

Madde 4 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine yerli ve yabancı sanatçılar katılabilir. Ancak, Türkiye Cumhuriyeti uyruğunda olan sanatçıların eserleri, satın alma ve dl oylamasına kabul edilir.

Madde 5 – Devlet Resim ve Heykel Sergisi, Kültür Bakanlığınınca yurt içinde Ankara'dan başka şehirlerde de teşhir edilebilir. Bunun için eser sahiplerinden ayrıca müsaade alınmaz.

Madde 6 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine konacak eserler daha  nceki Devlet sergisinde teşhir edilmemiş olmalıdır. Ve eserler özelliklerine göre sergilenmeye hazır bir şekilde teslim edilmelidir.

Madde 7 – Kopya eserler Devlet Resim ve Heykel Sergisine kabul edilemez.

Madde 8 – Jüri her yıl serginin açılacağı salonun genişliğini göz önünde bulundurarak sergiye kabul edilmeye değer bulduğu eserlerden bir kısmını sanatçıların sergide temsil edilmelerine engel olmayacak bir  l de sergi dışında bırakabilir.

Madde 9 –  lm   sanatçıların eserleri, ölüm tarihini takip eden iki Devlet sergisinden birisine kabul edilebilir. Bu eserler Devletçe satın alınabilirse de ödüle aday gösterilmezler.

Madde 10 – Devlet Sergisine gönderilecek eserler yalnız Ankara, İstanbul, İzmir ve uygun görülecek diğer illerimizde toplanır. Eserlerin bu şehirlerde nereye ve hangi tarihe kadar teslim edileceğini ve jüri üyelerinin adlarını Kültür Bakanlığı 20  ubat tarihinden önce basın ve TRT yolu ile sanatçılara duyurur.

Madde 11 – Eserler duyuruda belirtilen yerlere makbuz karşılığında teslim edilir. Eserler mutlaka imzalı ve arkalarına yapı tırılacak etikette, sanatçının adı ve soyadı, doğum yeri ve yılı, iç ve ev adresi, eserin konusu, boyutu, fiyatı tam ve doğru yazılmış olarak teslim edilir.

Madde 12 –  er evelerin işçilik bakımından temiz, sade ve hafif olmasına önem verilir.

Madde 13 – Birden fazla imzayı taşıyan eserler, sergiye tek imzalı eserlerin tabi oldukları usulle alınır.

Madde 14 – Resimlerin büyük kenarı iki metreden uzun olmayacaktır.

Madde 15 – Teslim edilen eserler üzerinde düzeltme yapılamaz.

Madde 16 – Sergide teşhir edilmek üzere toplanan eserlerin taşıma ve geri verme işlemi Kültür Bakanlığınca yürütülür.

Madde 17 – Kültür Bakanlığı eserlerin korunması için gerekli tedbirleri alır. Bununla beraber eserlerin sergide kaldığı ve taşındığı sıra da doğacak zarar ve ziyandan sorumlu değildir. Bu nedenle eserlerini tehlikelere karşı korumak isteyenler kendileri sigorta ettirebilirler.

Madde 18 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine, sergi jürisince seçilen eserlerden başka hiç bir eser kabul edilemeyeceği gibi, sergiye konacak eserler de hiç bir surette serginin kapanmasından önce yerinden kaldırılamaz.

Madde 19 – Kişiler ve kurumlar tarafından satın alınacak eserler sergi kapandıktan sonra kendilerine teslim edilir. Sergi yurdun başka kentlerine gönderildiği takdirde, eserler yine bu kentlerde yapılacak teşhirden sonra eseri satın alan kişi veya kuruma teslim edilir.

Madde 20 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine konmak üzere eser veren her sanatçı eserinden doğacak her türlü sorumluluğu üzerine alacağı gibi sergiye eser vermek suretiyle de bu yönetmelik hükümlerini ve sergiyi açan Bakanlığın ve sergi jürisinin kararlarını önceden kabul etmiş sayılır.

Madde 21 – Devlet Resim ve Heykel Sergisine kabul edilen eserler, serginin kapandığı tarihten itibaren en geç 15 gün içinde, verilmiş olan makbuz karşılığında geri alınır. Bu süre içinde, alınmayan eserlerin kaybolması ve hasara uğramasından eseri teslim alan büro sorumlu değildir.

Madde 22 – Serginin hazırlanması, açılması, yönetimi ve kapatılıp dağıtılması gibi işlerle görevli olmak üzere Kültür Bakanlığı tarafından bir sergi komiseri tayin edilir. Bu komisere gerektiği kadar komiser yardımcısı ve memur verilir. Sergi komiseri

20 Şubat tarihinden itibaren sergi hazırlıkları yapmak üzere görevine başlar ve sergi işleri bitinceye kadar göreve devam eder.

Madde 23 – Devlet Resim ve Heykel Sergisinin 3. maddede belirtilen üç bölümü için Kültür Bakanlığınca 7 kişilik bir jüri kurulur. Jürinin başkanı Kültür Bakanıdır. Bakan bulunmadığı zaman kendisine Kültür Müsteşarı, o da bulunmadığı takdirde Güzel Sanatlar Genel Müdürü vekâlet eder. Jürinin diğer üyeleri plastik sanatlar alanında bilgi, görgü, tecrübe ve eserleriyle tanınmış sanatçılar ve eleştirmenler arasından Kültür Bakanlığınca seçilir. Üyelerin seçiminde serginin her üç bölümünün de temsil edilmesine dikkat edilir.

Jüri aşağıdaki esaslar içinde çalışır:

- a) Jüri üyeleri ilk elemeyi açık oyla, fakat birbirleriyle istişarede bulunmadan yaparlar.
- b) İkinci eleme, yani eser satın alma oylaması gizli oyla yapılır.
- c) Jüri üyeleri sergiye katılmazlar.

Madde 24 – Jüri Mart ayının ilk haftasında İstanbul'da toplanarak sergi için verilmiş eserleri inceleyip, sergiye konacak değerde olanların birinci seçimini 23. maddenin (a) fıkrasında belirtildiği gibi açık oyla yapar birinci seçimi yapılan ve seçim dışı kalan eserleri gösterir bir liste düzenlenerek jüri üyeleri tarafından imzalanır. İstanbul'da birinci seçimi yapılan eserler ve bunlara ait liste ve tutanaklar 20 Mart tarihinden önce eserleri teslim alan kurum tarafından Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü adına yola çıkarılır. İzmir'de toplanan eserler ise en geç Mart ayının son haftasında Ankara'da bulunacak şekilde ilgili kurum tarafından gönderilir. Jüri Nisan ayının üçüncü haftasında Ankara'da toplanarak, İzmir'den gelen ve Ankara'da toplanan eserler arasından, İstanbul'da olduğu gibi birinci seçmeyi yapar.

İstanbul ve Ankara'da birinci seçimi yapılmış olan eserler, ikinci kez tümü ile incelenir ve sergiye gireceklerin kesin seçimi yapılır.

Madde 25 – Jüri bir gün sonra da ödöl verilecek ve Kùltür Bakanlığınca bu işe ayrılmış ödenek sınırları içinde satın alınacak eserleri seçer.

Seçim şu şekilde yapılır:

a) Jüri üyeleri sergiye kabul edilmiş olan her sanatçının sergideki eserlerinin tümü üzerinde gerekli incelemeyi yapar ve eserin numarasını elindeki oy pusulasına yazar.

b) Kùltür Bakanlığı en az 4 oy toplamış eserleri satın alabilir. Seçimde, jüri üyeleri sanatçının eserlerindeki başarı derecesini, kişiliğini, sanatçının o yıl içindeki sanat faaliyetlerini göz önünde bulundururlar. Sonuçlar tutanağa geçirilir. Tutanak jüri üyeleri tarafından imzalanır, satın alınan eserlerin üzerlerine «Alınmıştır» etiketi konur.

c) Devlet sergisinden eser satın almak isteyen özel kişiler ve özel kurumlar, jüriden en az 4 oy almış olsun veya olmasın istedikleri eserleri satın alabilirler.

Madde 26 – Sergi komiserliği gerek İstanbul ve gerekse Ankara'da jüri tarafından sergiye seçilmemiş olan eserlerin geri alınmasını yazı ile sahiplerine bildirir.

Madde 27 – Kùltür Bakanlığı, satın alınacak eserlerin fiyatlarını gözden geçirerek, yüksek görülecek fiyatların indirilmesini jüriden isteyebilir. Bu suretle eserler Kùltür Bakanlığınca saptanan yeni fiyatlar üzerinden satın alınır. Durum eser sahiplerine bildirilir. Jüri tarafından takdir edilen fiyatı kabul etmeyen sanatçıların eserleri satın alınmaz. Fakat teşhir edilir.

Madde 28 – Devlet Resim ve Heykel Sergisinde her yıl serginin üç bölümü için en az 10 ödöl verilir. Ödüller Kùltür Bakanlığı tarafından ödenir. Bu ödüllere «DEVLET SANAT SERGİSİ BAŞARI ÖDÜLÜ» denir. Bölümler için ayrılacak ödüllerin sayısı, her yıl serginin her üç bölümüne kabul edilen eser sayısı ile orantılı olarak jüri tarafından saptanır. Ödöl alan eserler telif hakları ile birlikte satın alınmış sayılır ve Kùltür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünün malı olur.

a) Ödül verilecek sanatçıların seçimi Kültür Bakanlığınca satın alınacak eserlerin seçiminden sonra yapılır.

b) Ödül seçimi, sanatçılardan en yüksek oy almış olanlar arasında yapılır. Ödüller verilirken 25. maddenin (b) fıkrasında belirtilen nitelikleri taşıyan sanatçılar ve eserler üzerinde tartışılır. Sonuç açık oy ile tespit edilir, tutanağa geçirilir ve tutanak jüri üyeleri tarafından imzalanır.

c) Ödül kazanan sanatçılara törenle «Devlet Sanat Sergisi Ödülü» ve belgesi verilir.

d) Başarı ödülleri, Yönetmeliğin 3. maddesinin (a ve b) fıkralarındaki eserlere 7.500, - TL, (c) fıkrasının kapsadığı eserlere de 5.000, - TL olarak verilir.

Madde 29 — Devlet sergilerinde iki defa Devlet Sanat Sergisi Başarı ödülü alan sanatçılar (Hors Concours) olurlar. Müteakip sergilere jüriden geçmeden katılırlar. Dereceye giremezler eserleri satın alınabilir.

Önceki yıllarda Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde birincilik almış sanatçılar da Hors Concours sayılırlar.

Yine önceki yıllarda Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde ikincilik ödülü almış olanlar ise ödül seçimine dahil edilirler. Bunlardan bir defa Devlet Sanat Sergisi Başarı Ödülü kazananlar da Hors Concours sayılırlar.

Madde 30 – Kültür Bakanlığı, diğer Bakanlıkların resmî ve özel kurumların, vilâyet ve belediye başkanlarının Devlet Resim ve Heykel Sergisinden eser satın almaları hususunda girişimlerde bulunur.

Madde 31 – Jüri üyeleri ile sergi komiseri, komiser muavinleri ve memurlarının zaruri giderleri ve yollukları Kültür Bakanlığı bütçesinden ödenir.

Madde 32 – Jüri kararlarına ait tutanaklar o yılın sergi dosyasına konulmak suretiyle, Kùltür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğünde saklanır.

Madde 33 – Bu Yönetmelik Resmi Gazetede yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Madde 34 – Bu Yönetmelik hükümlerini Kùltür Bakanı yürütür (“TC. Kùltür,” 1975).

1979 – Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliği

21 Mart 1995 tarih ve 22234 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kültür Bakanlığı dller Yönetmeliği madde:32 uyarınca yürürlükten kaldırılmıştır.

Gazete'nin Tarihi: 07/08/1979 Sayısı: 16720

Madde 1 - (Değişik: R.G. 18/11/1983 - 18225) Kültür ve Turizm Bakanlığı her yıl Ekim ayının son haftasında başlamak ve bir ay sürmek üzere, Ankara'da bir resim ve heykel sergisi açar. Bu serginin adı "DEVLET RESİM VE HEYKEL SERGİSİ" dir. Bu serginin açılışının seçim yasağı vb. kanuni yasak dönemlerine rastlaması durumunda, serginin açılışı söz konusu yasağın kalktığı tarihten sonraya alınır.

Madde 2 - Devlet Resim ve Heykel Sergisi, anlayış ve eğilim ayırımı gözetmeksizin Türk Sanatçısının son yapıtlarını bir arada sunan, sanat ortamımıza değer ölçüsü getiren ve en başarılı sanatçılarımıza dl verme, buna bağlı olarak da sanatçılarımızın verimini artırma amacı güden bir sergidir.

Madde 3 - Sanatçılar Devlet Resim ve Heykel Sergisi'ne verecekleri yapıtlarda kendi anlatım biçimlerine uyan ya da yarayan herhangi bir teknik ve her türlü malzemeyi kullanmakta serbesttirler.

Sergiye verilen yapıtlar iki bölümde değerlendirilir;

- a) Resim (Bütün teknikler ve malzeme uygulamalarıyla) ,
- b) Heykel (Bütün teknikler ve malzeme uygulamalarıyla)

Madde 4 - Devlet Resim ve Heykel Sergisi'ne yalnız Türkiye Cumhuriyeti uyruğunda olan sanatçılar katılabilir.

Madde 5 - Devlet Resim ve Heykel Sergisi'ne gönderilecek yapıtlar, önceki Devlet Resim ve Heykel Sergilerinde sergilenmemiş olmalı, sergilenmeye hazır biçimde teslim edilmelidir.

Madde 6 - Ölmüş sanatçıların yapıtları, ölüm tarihini izleyen ilk iki sergiden birine kabul edilir. Bu yapıtlar Devletçe satın alınabilirse de ödüle aday olamaz.

Madde 7 - Devlet Resim ve Heykel Sergisi'ne gönderilecek yapıtlar Ankara; İstanbul, İzmir ve uygun görülecek illerimizde toplanır. Yapıtların bu kentlerde nereye ve hangi tarihe kadar teslim edileceğini, seçici kurul üyelerinin adlarını Kültür ve Turizm Bakanlığı 1-15 Mart tarihleri arasında basın ve TRT yoluyla sanatçılara duyurur.

Madde 8 - (Değişik: R.G. 12/08/1981 - 17426) Yapıtlar imzalı olmalıdır. Yapıtla iliştilirilecek etikette sanatçının adı, soyadı, doğum yeri ve yılı, iş ve ev adresi, yapıtın konusu, tekniği, boyutları, fiyatı, sanatçının hangi dalda katıldığı belirtilir. Ayrıca sanatçı yapıtı ile birlikte yarışma sonucuna göre hazırlanacak katalogda kullanılmak üzere bir daktilo sayfasını geçmeyen özgeçmişini de üzerinde ad ve soyadı yazılı bir zarf içinde eseri ile birlikte makbuz karşılığında teslim eder.

Madde 9 - Birden çok imza taşıyan yapıtlar sergiye tek imzalı yapıtların bağı olduğu koşullara göre alınır.

Madde 10 - Yapıtın büyük boyutu 2.50 m. den uzun olmamalıdır.

Madde 11 - Teslim edilen yapıtlar üzerinde düzeltme yapılamaz.

Madde 12 - Sergilenmek üzere toplanan yapıtların taşıma ve geri verme işlemleri Kültür ve Turizm Bakanlığınca yürütülür.

Madde 13 - Kültür ve Turizm Bakanlığı, yapıtların korunması için gerekli önlemleri alır. Seçici kurulca sergilenmeye değer bulunan yapıtların teslim alınıştan sergi sonunda sanatçıya geri verilise kadar geçen süre içinde görebileceği zararlar seçici kurulun saptayacağı bedel üzerinden ödenir.

Madde 14 - Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nde yalnız seçici kurulun seçtiği yapıtlar sergilenir. Sergilenen yapıtlar sergi bitiminden önce geri alınamaz.

Madde 15 - Kişiler ve kurumlarca satın alınacak yapıtların sergi kapandıktan sonra alıcılara verilmesi işlemi sergi yöneticisince 15 gün içerisinde tamamlanır.

Madde 16 - Sergiye yapıt veren sanatçı, bu yönetmelik koşullarını ve seçici kurulun kararlarını önceden kabul etmiş sayılır.

Madde 17 - Devlet Resim ve Heykel Sergisi'ne seçilen yapıtlar, geri verme işleminin duyurulup başlatıldığı günden itibaren en geç 30 gün içinde verilmiş olan makbuz karşılığında geri alınır. Süresi içinde geri alınmayan yapıtların yitirilmesinden ve göreceği zararlardan yönetim sorumlu tutulamaz.

Madde 18 - Serginin hazırlığı, düzeni, açılması, kapatılıp dağıtılması, kısaca yönetimi ile ilgili işler Kültür ve Turizm Bakanlığınca görevlendirilecek sergi yöneticisi " Komiser " eliyle yürütülür. Bu yöneticiye gereken sayıda yardımcı verilir. Yönetici ve varsa yardımcıları 1 Mart tarihinde göreve başlarlar, sergi işleri bitinceye kadar görevlerini sürdürürler.

Madde 19- (Değişik: 1/04/1984 – 18375) Devlet Resim ve Heykel Sergisi için Kültür ve Turizm Bakanlığınca 9 kişilik bir seçici kurul teşkil edilir. Seçici Kurulun başkanı Güzel Sanatlar Genel Müdürüdür. Genel Müdür toplantıya katılmadığı takdirde, ilgili Genel Müdür Yardımcısı Kurula başkanlık eder. Seçici kurulun diğer üyeleri plastik sanatlar alanında bilgi, görgü ve tecrübeleri ile tanınmış sanatçılar, eleştirmenler, estetikçiler, sanat tarihçileri arasından Bakanlıkça seçilir.

Seçici Kurul toplantısı için gerekli çoğunluk sayısı 8'dir. Sergi yöneticisi "komiser" Seçici Kurulun danışman üyesidir. Danışman üyenin oy hakkı yoktur. Seçici Kurul ilk toplantısında çalışma şeklini ve esaslarını tespit eder. Her türlü seçim ve değerlendirme açık oy ile yapılır. Sergilenecek eserler oy çokluğu ile tespit edilir. Oy eşitliği halinde, Başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır. Seçici Kurul üyeleri sergiye eserleri ile katılamazlar.

Madde 20- Seçici Kurul 1-10 Mayıs tarihleri arasında İstanbul'da toplanarak sergi için verilmiş yapıtları inceler, ilk elemeyi yapar. Sonuç bir tutanağa geçirilir. İstanbul'da seçilen yapıtlar ve tutanak 25 Mayıs'a kadar Ankara'ya ulaştırılır. İzmir'de toplanan yapıtların da 25 Mayıs'ta Ankara'da bulunması sağlanır. Seçici Kurul 25 Mayıs- 5 Haziran arasında Ankara'dan İzmir'den gelen ve Ankara'da toplanan yapıtlara ilk elemelerini yapar. Bundan sonra İstanbul ve Ankara ilk elemelerinde seçilen yapıtlar ikinci kez tümüyle incelenir ve sergiye gireceklerin kesin seçimi yapılır.

Madde 21- (Değişik 12/06/1985 – 18782) Seçici Kurul bu seçimi takip eden günde tekrar toplanarak önce devletçe satın alınabilecek nitelikte gördükleri eserleri seçer. Daha sonra bu eserlerin arasından ödüllendirilecek eserleri seçer. Devletçe satın alınması önerilen eserlerin seçimi şöyle yapılır:

a) Seçici kurul üyeleri sergilenecek yapıtların tümünü inceleyerek satın alınmasını uygun gördüklerini tespit ederler. Seçici Kurul başkanı üyelerce seçilen eserleri tutanağa işletir.

b) Beş ve daha yukarı oy alan eserler Kültür ve Turizm Bakanlığınca satın alınır. Ancak satın alma için harcanacak ödenek miktarı, on ödül tutarını geçemez. Kültür ve Turizm Bakanlığınca satın alınan eserlerin üzerine sergi açıldığında "Satın alınmıştır" etiketi konur.

Madde 22 - (Değişik 12/06/1985 – 18782) En az beş oy almış ve Devletçe satın almaya karar verilen eserler arasından ödüllendirilecek eserler seçilir.

Bunun için:

a) Seçici kurul üyeleri ödüle değer gördükleri eserleri aday gösterirler. Aday seçiminde, sanatçıların o yıl içindeki çalışmaları ve verimleri de göz önünde bulundurulur, adaylar üzerinde konuşulur.

b) Ödüllendirilecek eserlerin seçimi açık oyla yapılır. Bu seçimde adayların topladıkları oy sırasına göre sonuç tespit edilir, gerekçeleri ile birlikte tutanağa geçirilir.

Madde 23 - (Değişik 12/06/1985 – 18782) Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nde her yıl, serginin iki bölümünde yer alan en çok on esere derecelendirme yapılmaksızın ödül verilir. Ödüller Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ödenir. Bu ödüllere «Devlet Resim ve Heykel Sergisi Ödülü» denir. Bölümler için ayrılacak ödüllerin sayısı her yıl serginin iki bölümüne kabul edilen yapıt sayısı ile orantılı olarak seçici kurulca tespit edilir.

a) Ödül kazanan sanatçılara “Devlet Resim ve Heykel Sergisi Ödülü, Başarı Belgesi ve Plaketi” verilir.

b) Ödüllendirilecek her eser için 250.000 TL verilir.

Madde 24 - Kültür ve Turizm Bakanlığı satın alacağı yapıtların fiyatlarını gerektiğinde seçici kurula incelettirebilir. İnceleme sonucuna göre sanatçılara yeni fiyatlar önerebilir. Önerilen fiyatı kabul etmeyen sanatçının yapıtı satın alınmaz.

Madde 25 - Kültür ve Turizm Bakanlığı, diğer bakanlıkların, resmi ve özel kurumların valiliklerin ve belediyelerin Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nden yapıt satın almaları konusunda girişimde bulunur.

Madde 26 - Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nden yapıt almak isteyen özel kişi ve kurumlar seçici kuruldan en az 5 oy alsın ya da alınsın istedikleri yapıtları satın alabilirler.

Madde 27 - Seçici Kurul üyeleri ile sergi yöneticisi, yardımcıları ve memurlarının yolluk ve günlük giderleri 6245 sayılı harcırak yasası uyarınca Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesinden ödenir.

Madde 28 - 31 Mayıs gününe kadar sergiye girecek yapıtlar ve ödüllendirmeler kesinleştikten sonra, sergilenecek tüm yapıtların fotoğrafları ile birlikte, sanatçılar ve yapıtları üzerine özlü bilgiler içerecek olan nitelikli katalog basımı için hazırlıklara başlanır. Bu katalogda seçici kurulun gerekçeli kararları da yer alır. Katalog serginin açılış gününden önce hazır olur. Sergide yapıtı bulunan her sanatçıya gönderilir.

Madde 29 - 15 Nisan 1975 tarih ve 15209 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Devlet Resim ve Heykel Sergisi Yönetmeliği ile bunun ek ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 30 - Bu Yönetmelik Resmi Gazetede yayımlandığı tarihten geçerli olmak üzere yürürlüğe girer.

Madde 31 - Bu Yönetmelik hükümlerini Kültür Bakanı yürütür (<http://www.tanitma.gov.tr/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A183421626ED1A73AD604>).